

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM ANABİLİM DALI
TARİH ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE’DE ORTAÖĞRETİM 9.10. VE 11.SINIFLARDA OKUTULAN
TARİH DERSLERİ İLE AZERBAYCAN’DA 9. 10. VE 11. SINIFLARDA
OKUTULAN TARİH DERSLERİNİN MUHTEVA YÖNÜNDEN
KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. DURMUŞ YILMAZ

HAZIRLAYAN
ELBRUS AKHADOV

KONYA – 2008

ÖZET

Bu araştırmada Türkiye’de ortaöğretim 9. 10. ve 11. sınıfta okutulan tarih dersi ile Azerbaycan’da aynı yaş grubuna okutulan 9. 10. ve 11. sınıfta okutulan tarih derslerinin muhteva yönüyle karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Diğer taraftan Azerbaycan’da okutulan tarih dersine ayrılan yıllık ortalama zaman ile Türkiye’de aynı yaş grubuna okutulan tarih dersine ayrılan zaman da dikkate alınmıştır.

Bu araştırmada öncelikle dersin ana materyali olan hem Şekil hem de muhteva yönüyle incelenmiş böylelikle araştırmanın başlangıcında, derslerin yakından tanınması amaçlanmıştır.

İlk olarak Türkiye’de okutulan 9. 10. ve 11. sınıf tarih dersi ele alınmıştır. Bu dersin tanımı, derste kullanılan araç – gereçler ve dersin muhtevası ayrıntılı bir Şekilde incelenmiştir.

Ders kitaplarında belirtilen ünite ve konular içerikleriyle beraber ortaya konulmuştur.

Diğer bölümde araştırmanın amacına uygunluk içerisinde tarih dersinin tanımı, kapsamı ve tarih ders öğretiminde kullanılan araç – gereçler ele alınmıştır. Aynı bölüm içerisinde Türkiye’deki tarih öğretiminin amacı ve Azerbaycan’daki tarih öğretiminin amacı karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Yine aynı bölüm içerisinde araştırmamızın esasını teşkil eden Azerbaycan tarih ders kitaplarının muhtevasına yer verilmiştir. Kitaplardaki ünite ve konular tespit edilerek, bu ünite ve konuların içeriği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın son bölümünde Türkiye’de okutulan 9. 10. ve 11. sınıf tarih ders konuları ile Azerbaycan’daki 9. 10. ve 11. sınıf tarih dersleri konuları muhteva yönüyle karşılaştırılmış, benzer ve farklı yönler tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonrasında her iki ülkede benzer ve farklı konular olduğu tespit edilmiş olup, 9. sınıfın tarih dersi konularının farklı olduğu, 10. ve 11. sınıfların tarih derslerinin ise benzer olduğu ortaya konmuştur.

Bu çalışmada Türkiye’de 9. 10. ve 11. sınıflarda okutulan tarih dersinin Azerbaycan’da 9. 10. ve 11. sınıflara okutulan tarih dersinin hangi bakımdan benzeyip ve hangi bakımdan farklı olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Aynı tarihe ve kültüre sahip iki kardeş ülkede, benzer yaş grubu öğrencilerine verilen derslerin ortak bir hedef ve amaçta birleştirilmesinin daha iyi sonuçlar çıkarılabileceği söylenilebilir.

ABSTRACT

In this study, our aim is to compare education of history lesson in Turkey which is ninth, tenth and eleventh class with education of history lesson in Azerbaijan according to lessons content.

On the other hand, we consider the time of history lessons for these students in Turkey and Azerbaijan. In this study, we studied firstly lessons main materials according to method and contents. The aim of this step is to know lessons closely.

Firstly, we took in hand history lessons of Turkey which is for ninth, tenth and eleventh class students. We studied details of these lessons according to definition, used instruments for lessons and contents of the lessons. We studied for lessons book chapters and subjects with their contents.

In other chapter of this study, we studied the aim of history education of Turkey and Azerbaijan. Also, we gave details about history lessons book contents in Azerbaijan. We studied for lessons books chapters and subjects with their contents like Turkey section.

In last section of this study, we compared the lessons of ninth, tenth and eleventh history lessons class subjects according to their contents and we determined similar and different points about contents. After these study, we determined that similarities and differences between these two Countries history education. There are differences for ninth class history lessons education between Turkey and Azerbaijan but there is no difference for tenth and eleventh class history education.

The aim of this study is to compare history education for ninth, tenth and eleventh class in Turkey and Azerbaijan and determination of the similarities and difference of these lessons contents. We can say that these two close brother countries has similar history and culture and it will give good results to join lessons which for same age class students in similar aim and purpose..

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYEDE 9. 10. VE 11. SINIFLARDA OKUTULAN LİSE TARİH DERS KİTAPLARI İLE AZERBAYCAN'DA 9. 10. VE 11. SINIFLARDA OKUTULAN TARİH KİTAPLARININ TANITIMI

1.1 LİSE TARİH 1.	2
1.2 LİSE TARİH 2.	3
1.3 TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK LİSE 3.	4
1.4 YENİ TARİH 9.	5
1.5 YENİ TARİH 10.	6
1.6. EN YENİ TARİH 11.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE LİSE 1. 2. VE 3. SINIF TARİH DERSİNİN MUHTEVA YÖNÜYLE İNCELENMESİ

2. 1. Tarih Dersinin Tanımı ve Kapsamı	8
2.2.Türkiye' de Tarih Dersinin Amaçları	8
2.3. Türkiye'de Tarih Öğretiminin Amaçları.....	9
2.4. Tarih Dersinde Kullanılan Araç Gereçler	10
2.4.1. Ders Kitapları	10
2.4.2. Yazı Tahtası.....	10
2.4.3. İki Boyutlu Materyaller	11
2.5. Ortaöğretim 9. Sınıf Tarih Dersinin Muhtevası	12
2.5.1. Ortaöğretim 9. Sınıf Tarih Ders Konuları	12
2.6. Ortaöğretim 10. Sınıf Tarih Dersinin Muhtevası	29
2.6.1. Ortaöğretim 10. Sınıf Tarih Ders Konuları	29

2.6.2. Ortaöğretim 10. Sınıf Tarih Ders Konularının İçeriği.....	38
2.7. Ortaöğretim 11. Sınıf Tarih Dersinin Muhtevası.	57
2.7.1. Ortaöğretim 11. Sınıf Tarih Ders Konuları.	58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZERBAYCAN'DA 9.10.VE 11. SINIFTA OKUTULAN TARİH DERSİNİN MUHTEVA YÖNÜYLE İNCELENMESİ

3.1 Azerbaycan Tarih Dersinin Amaçları	70
3.2. Azerbaycan'da 9. Sınıfta Okutulan Tarih Dersinin Muhtevası.....	70
3.2.1. Azerbaycan'da 9. Sınıfta Okutulan Tarih Ders konuları.....	70
3.2.2. Azerbaycan'da 9.Sınıfta Okutulan Tarih Dersi Konularının İçeriği.....	73
3.3. Azerbaycan'da 10. Sınıfta Okutulan Tarih Dersinin Muhtevası.....	77
3.3.1. Azerbaycan'da 10. Sınıfta Okutulan Tarih Ders konuları.....	77
3.4.2. Azerbaycan'da 11.Sınıfta Okutulan Tarih Dersi Konularının İçeriği	86

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE VE AZERBAYCAN TARİH KONULARININ MUHTEVA YÖNÜNDE KARŞILAŞTIRILMASI

4.1. 9. Sınıf Tarih Konularının Muhteva Yönüyle Karşılaştırılması.....	89
4.1.1. 9. Sınıf Ders Kitaplarındaki Tarih Konularının Karşılaştırılması	94
4.1.2. Karşılaştırma ve Değerlendirme.....	96
4.2. 10. Sınıf Tarih Konularının Muhteva Yönüyle Karşılaştırılması.....	96
4.2.1. 10. Sınıf Ders Kitaplarındaki Tarih Konularının Karşılaştırılması	104
4.2.2. Karşılaştırma ve Değerlendirme.....	106
4.3. 11. Sınıf Konularının Mhteva Yönünden Karşılaştırılması	107
4.3.1. 11. Sınıf Ders Kitaplarındaki Tarih Konularının Karşılaştırılması	113
4.3.2. Karşılaştırma ve Değerlendirme.....	115
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	116
KAYNAKLAR.....	118
EKLER	118

ÖNSÖZ

Tarih bir milletin kültürel manevi ve siyasi anlamda geçmişinin geleceğe yansımadır. Geçmişin bilinmesi geleceğe güvenle bakılmasını sağlar. Bireyin, geçmişe ilgisini çekmek diğer ülkeleri ve kültürleri tanımasını sağlamak şüphesiz tarih dersinin en önemli amacıdır.

Bu çalışmada Türkiye’de Ortaöğretim 9. 10. ve 11. sınıfta okutulan tarih dersi ve Azerbaycan’da 9. 10. ve 11. sınıf tarih dersinin muhteva yönüyle incelenmesi amaçlanmıştır.

Böylelikle Türkiye’de Ortaöğretim 9. 10. ve 11. sınıfta okuyan öğrencilerle Azerbaycan’da aynı yaş grubundaki öğrencilerin gördükleri derslerin farklılığı ve benzerliği ortaya konmak istenmiştir.

Ortak bir tarih ve kültüre sahip iki ülkede aynı yaş grubuna okutulan dersler farklılık gösterebilir. Ancak, farklılığın olması ortak tarih ve kültür paydasını değiştirmez. Bu bakımdan derslerin programı hazırlanırken ve öğretimi gerçekleştirilirken daha dikkatli olunması gerekir. Bilinmelidir ki, insanların bugün ve gelecek için hazırlanmasında en temel faktör eğitimidir.

Öğretmen, eğitim ve öğretimin en temel unsurudur. Bilgiyi aktaran öğrencinin kişilik gelişiminde rehberlik eden de öğretmendir. Öğretmenin bu fonksiyonları yerine getirmesi için sadece kendi yaşadığı yerin tarihini ve kültürünü değil ortak tarihini ve kültürü paylaştığı ülkeleri de tanıması gerekir.

Bu çalışmada hem Türkiye’deki tarih dersi hem de ortak tarihe ve kültüre sahip olunan, Azerbaycan’daki tarih dersinin amaçları, içerdiği konular, derslere ayrılan zaman ve derslerin öğretiminde kullanılan araç – gereçler incelenmiştir. İki ülkede aynı yaş grubuna okutulan derslerin hem işleniş hem de muhteva yönünden benzer ve farklı yönleri tespit edilmiştir.

Öğrencilere kültür ortamlarının ve medeniyetlerin farklılığı şuurunu kazandırmak suretiyle, onların öğrenilen fikirleri sorgulama, görelilik mefhumunu kavrama, tenkit zihniyetini kazanma ve farklı kültürler bünyesinde evrenseli yakalama melekelerini geliştirmek. Öğrencilerde kendilerine geçmiş nesillerle ve çağdaşlarıyla irtibatlandırılan bir ortalık duygusu uyandırmak. Belli bir bilgi birikimi ve yeni araştırma metotları kazandırmak suretiyle öğrencilere dünyayı daha iyi tanıma ve toplumda sorumlu bir rol oynama imkânı sağlamak. İçinde yaşadığı zamanın arka planını açıklığa kavuşturmak sureti ile öğrencinin onu daha iyi anlamasına yardımcı olmak ve böylece onun sürekliliği geçiciden ayırabilme yeteneklerini geliştirmek. Üzerinde dikkat çekici hadiselerin ve medeniyet vukuatlarının

gösterildiği kronoloji cetvelleri yardımıyla öğrencilere zaman şuurunu kazandırmak; hadiselerin ve nesillerin damgasını taşıyan kısa süreli, iktisadi ve sosyal değişmelerin vuku bulduğu orta süreli ve medeniyetlerin oluştđu uzun süreli zaman anlayışlarını kavratmak.

Tarih ders programının amaçları ve önemi ana hatlarıyla kısaca yukarıda ifade edilmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda verilen eğitim ve öğretim genç neslin ileriye daha şuurunu bakmasını sağlamaktadır.

Farklılıkların ortak bir paydada birleştirilmesinin, ortaöğretim çağındaki öğrencilerin zihinsel ve kültürel değişmelerinde daha faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Bu araştırmanın tarih öğretmenlerine, eğitim fakülteleri tarih ana bilim dalında okuyan öğrencilere, ayrıca Orta Asya Türk Cumhuriyetleriyle ortak bir tarih programı hazırlama çerçevesinde yapılacak olan çalışmalara ve ilgililere ışık tutabileceği ümit edilir.

Çalışma sürecinde bana rehberlik eden danışman hocam Prof. Dr. Durmuş YILMAZ'a kaynak temininde yardımcı olan Vasif ALİBEYOV'a çalışmalarım sırasında yardımını esirgemeyen Özgür FİDAN'a, Zafer YILDIRIM'a, Erdem AKDOĞAN'a ve Tahsin YILDIRIM'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

GİRİŞ

Bu tez çalışması dört bölümden, kaynakça ve eklerden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Türkiye’de 9. 10. ve 11. sınıflarda okutulan tarih ders kitapları ile Azerbaycan’da aynı kademedede okutulan tarih ders kitaplarının tanıtımı yapılmıştır. Bu bölümde öncelikle derslerin kaç hafta ve kaç saat süreyle okutulduğu belirtilmiş, daha sonra ders kitapları şekil yönüyle ayrıntılı olarak tanıtılmıştır. Bu tanıtımlar yapılırken ders kitaplarının görsel olarak amacına uygunluğu değerlendirilmiştir.

İkinci bölümde; Türkiye’de okutulan 9. 10. ve 11. sınıflarda okutulan tarih dersleri muhteva yönüyle incelenmiştir. Tarih dersinde kullanılan araç – gereçler ve tarih öğretiminin amaçları ele alınmış ayrıca her sınıf için tek tek tarih dersinin konuları ve içeriğinden bahsedilmiştir. Yine aynı bölüm içerisinde derslerin öğrenciye kazandırdıkları hedef davranışlar ve içeriğinden de bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde; Azerbaycan’da 9. 10. ve 11. sınıflarda okutulan tarih dersleri muhteva yönüyle incelenmiştir. Çalışmanın amacına uygunluk açısından Türkiye’de aynı kademedede okutulan tarih dersi ikinci bölümde nasıl ele alındıysa, üçüncü bölümde de Azerbaycan’da okutulan tarih dersi aynı şekilde ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde; Türkiye’de ve Azerbaycan’da 9. 10. ve 11. sınıflarda okutulan tarih derslerinin muhteva yönüyle karşılaştırılması yapılmıştır. Bu karşılaştırma her kademe için ayrı ayrı yapılmış daha sonra da karşılaştırma ve değerlendirme başlığı ile de Türkiye ve Azerbaycan’da aynı kademedede okutulan tarih derslerinin benzer ve farklı yönleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bölüm aynı zamanda bu tez çalışmasının temel amacını da ortaya koymaktadır. İlk üç bölümde, iki ülkede okutulan tarih dersleri ayrı ayrı ele alınarak genel bir bakış açısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bölümün amacına ulaşması için bir ön hazırlık niteliğindedir. Bu bölümde ise aynı kademedede okutulan tarih dersleri aynı başlık altında karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Çalışma sırasında yararlanılan kaynaklar, “kaynaklar” adı altında verilmiştir. Burada Azerbaycan’da ve Türkiye’de okutulan tarih ders kitapları, programları ve benzeri kitaplar ile tarih eğitimi ile ilgili akademik bazı akademik yayınlar verilmiştir.

Ekler bölümünde; Azerbaycan’da okutulan tarih ders kitaplarının ön kapaklarının renkli fotokopileri, istiklal marşı (devlet himmi) ve bayrak yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYEDE 9. 10. VE 11. SINIFLARDA OKUTULAN LİSE TARİH DERS KİTAPLARI İLE AZERBAYCAN'DA 9. 10. VE 11. SINIFLARDA OKUTULAN TARİH KİTAPLARININ TANITIMI

1.1 LİSE TARİH 1. (TUTİBAY YAYINLARI, 2007)

Türkiye’de lise tarih ders kitabı olarak okutulan ‘’Tarih 1’’ adlı kitap toplam 36 hafta, haftada 2 saat, yıl boyunca 72 saat okutulmaktadır. Kitap toplam 275 sayfa olup 16–23 cm ebadında beyaz kâğıda renkli olarak hazırlanmıştır.

Kitabın ön kapağına baktığımızda, üst kısımda kitabın adı ve kademesi alt kısmında ise; kitabın içeriğindeki konuları çağrıştıran sembol ve resimler görülmekte olup hemen altında yazarları, yayın evinin amblemi yer almaktadır. Arka kapakta reklâm amaçlı, haydi kızlar okula eğitime destek ve alt kısımda satış bilgileri yer almaktadır. İç kapakta ise kitabın adı, kademesi, yazarları ve baskı bilgileri yer almaktadır. İç kapaktan sonra Türk bayrağı ve İstiklal marşı onun arkasından gençliğe hitabe ve Atatürk resmine yer verilmiştir.

Kitabı dizgi açısından ele aldığımızda genel olarak kaliteli bir şekilde hazırlanmış olup, kâğıdın yansımaya engelleyecek düzeyde kalın olduğunu söyleyebiliriz. Kenar boşluklarının yetersiz olması ise bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. (Ceyhan, Yiğit, Ankara, 2003)

Görsel öğelerin kullanılma sıklığına baktığımızda sayfalara yerleştirilen resimlerin, grafiklerin ve haritaların konuyla bütünlük sağladığını görmekteyiz. Görsel öğelerin canlılığı çok üst seviyede olmasa da genel hatlarıyla amacı gerçekleştirmeye uygun olduğunu söyleyebiliriz.

Kitabın içindekiler kısmına VI, VII, VIII, IX. ve X. sayfalarda yer verilmiş, kitap 7 ana ünitelerden oluşmuştur.

Kitabın en son sayfalarında sözlük, kronoloji ve kaynakçaya yer verilmiş hemen ardında ise Türkiye haritası yer almıştır.

Her ünitenin başında ünitelerin bölümleri yer alıp, öğrencinin üniteyi daha iyi anlamasını sağlamak amacı ile hazırlanmış hazırlık çalışmalarına yer verilmiştir. Bununla birlikte ünite sonuna değerlendirme çalışmaları ve test soruları yerleştirilmiştir.

Ünite bölümleri ve hazırlık çalışmaları renkli bir sütun içerisinde yazılmıştır. Alt başlıklarda renkli yazı kullanılarak bu durum desteklenmiştir.

'Lise Tarih 1' adlı kitabın tanıtımını yaptığımız bu bölümde görülüyor ki resim, harita hem nitelik hem de nicelik açısından yeterli seviyede kullanılması; bunun yanı sıra konu başlıklarının belirgin halde sunulması yazı çeşitliğini sağlamıştır.

1.2 LİSE TARİH 2. (ÖNDE YAYINCILIK, 2002)

Türkiye'de lise tarih ders kitabı olarak okutulan ''Lise Tarih 2'' adlı kitap toplam 36 hafta, haftada 2 saat yıl boyunca 72 saat okutulmaktadır. Kitap toplam 357 sayfa olup 16-23 cm ebadında beyaz kağıda renkli olarak hazırlanmıştır.

Kitabın ön kapağına baktığımızda üst kısımda kitabın adı ve kademesi yer almakta olup bunun altında Topkapı sarayının giriş kapısı resmine yer verilmiştir. En altta basım evinin ismini görmekteyiz. Arka kapağın üst kısmında Topkapı sarayı müzesindeki altın miğfer resmi hemen altında satış bilgileri, basım evine ulaşabilecek adresler verilmekte, iç kapakta ise kitabın adı, kademesi, yazarları ve baskı bilgilerine yer verilmiştir. İç kapaktan sonra Türk bayrağı ve İstiklal marşı, ardından Gençliğe hitabe ve Atatürk resmi yer almıştır.

Kitabı dizgi açısından ele aldığımızda, kenar boşluklarının yetersizliğine rağmen kağıt kalınlığının yeterli düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.(Kılıç, Seven, Ankara, 2002.)

Resimlerden, haritalardan ve grafiklerden oluşan görsel öğelerin yerleşimi ve kullanım sıklığı konu içeriği ile bütünlük sağlamış; bu öğelerin baskı kalitesi yeterli seviyede olmasa da, genel olarak amacı gerçekleştirmeye yönelik olduğunu söyleyebiliriz.

Kitabın son sayfalarına baktığımızda sözlük, indeks (dizin), Osmanlı padişahlarının isimleri, kronoloji, kaynakça, ünitelerdeki test sorularının yanıt anahtarı, son sayfada ise; Türkiye haritası ve Türk dünyası haritasını görüyoruz. İçindekiler kısmına ise 6,7,8,9 ve 10. sayfalarda yer verilmiştir.

Burada görüldüğü üzere kitap çeşitli bölümlerden oluşan 9 ana üniteye ayrılmıştır. Her ünitenin başında ünitenin bölümleri ve öğrencinin konuya hazırlanmasını sağlamak amacı ile hazırlık çalışmalarına yer verilmiş olup, ünite sonlarında ise değerlendirme çalışmaları ve test sorularıyla ünite sona erdirilmiştir.

Ünite bölümleri renkli bir sütun içerisinde kullanılmış olup konu başlıklarında da farklı renkler tercih edilerek öğrencinin dikkatini çekme amaçlanmıştır.

“Lise Tarih 2” adlı kitabı tanıttığımız bu bölümde görülüyor ki kitabı fiziki olarak ve iç dizayn olarak değerlendirdik. Bir takım eksikliklerin olmasına rağmen genel hatlarıyla kitabın amacına uygun bir şekilde hazırlandığını söyleyebiliriz.

1.3 TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK LİSE 3.(M.E.B,2006)

Türkiye’de lise 3 tarih ders kitabı olarak okutulan “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” adlı kitap toplam 36 hafta, haftada 2 saat yıl boyunca 72 saat okutulmaktadır. Kitap toplam 262 sayfa olup 9-17 cm ebadında beyaz kağıda renkli olarak hazırlanmıştır.

Kitabın ön kapağının üst kısmında adı ve kademesi yer almaktadır ayrıca Mustafa Kemal Atatürk’ün 9 farklı resmi ve en alt kısımda da basım evin amblemini görmekteyiz. Arka kapakta eğitime destek, temiz bir çevre için hep beraber çalışalım, haydi kızlar okula gibi reklamlara yer verilmektedir. İç kapakta ise kitabın ismi, yazarları ve baskı tarihin göre biliriz. İç kapaktan sonra Türk bayrağı ve İstiklal marşı ardından Gençliğe hitabe ve Atatürk resmi yer almaktadır.

Kitabı dizgi açısından ele aldığımızda, kenar boşlukların yeterli, kağıt kalınlığının da yeterli düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

Resimlerden, haritalardan ve grafiklerden oluşan görsel öğelerin yerleşimi ve kullanım sıklığı konu içeriği ile bütünlük sağlamış; bu öğelerin baskı kalitesi yeterli seviyede olmasa da genel olarak amacı gerçekleştirmeye yönelik olduğunu söyleyebiliriz.(Ceyhan, Yiğit, Ankara 2003)

Kitabın son sayfalarına baktığımızda Atatürk’ün ölümü üzerine İsmet İnönü’nün yayınladığı mesaj, sözlük, tarih dizini, kaynakça, kitap içindeki test sorularının cevap anahtarı, Türkiye haritası ve Türk dünyası haritasını görüyoruz. İçindekiler kısmına kitabın ön sayfalarında yer verilmiştir.

Kitap ünite şeklinde değil 8 bölüm olarak ayrılmıştır. Her bölümün başında bölümün konuları ve hazırlık çalışmaları yer almakta ayrıca bölüm sonunda değerlendirme çalışmaları ve test sorularına da yer verilmiştir.

Bölümler renkli bir sütun içerisinde kullanılmış olup konu başlıklarında da farklı tercih edilerek öğrencinin dikkatini çekme amaçlanmıştır.

“Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” adlı kitabı tanıttığımız bu bölümde görülüyor ki kitabı fiziki olarak ve iç dizayn olarak değerlendirdik. Bir takım eksikliklerin olmasına rağmen genel hatlarıyla kitabın amacına uygun bir şekilde hazırlandığını söyleyebiliriz.

1.4 YENİ TARİH 9.(Elferül, 2007)

Azerbaycan'da 9. sınıflarda okutulan ''Yeni Tarih 9'' adlı kitap toplam 34 hafta ve haftada

2(4) saat yıl boyunca 68(136) saat olmak üzere okutulmaktadır. 9. sınıf tarih ders kitabı olarak okutulan ''Yeni Tarih 9'' adlı kitap toplam 127 sayfa ve 16-21 ebadında hazırlanmıştır. Beyaz kağıda renkli olarak hazırlanmış kitabın kapağına baktığımızda genel hatlarıyla kaliteli olduğunu söyleyebiliriz. Kitabın kapağının tasarımına baktığımızda da genel hatlarıyla iyi olduğunu görmekteyiz. Kapağın üst kısmında kitabın açık adı yazılı olup hemen altında XIX. yüzyılda sanayi inkılâbını andıran resimler görmekteyiz. Kitabın üst kapağında 5. çeşit resim görmekteyiz.1.resim havada uçan yani insan taşıya bilen balom, 2.resim XIX. yüzyılda kullanılan bir makine ve bu makineyi kullanan kadın, 3.resim o zamana uygun liman ve bekleyen askerler,4.resim fil üzerinde yolculuk yapan devlet adamları, 5.resim bir birlerine ateş açan Avrupalı askerler görmekteyiz. Arka kapak da hiç bir resim ve yazı yok. İç kapak da Azerbaycan bayrağı ve İstiklal marşı aynı sayfa içinde yer aldığını görmekteyiz.

Dizgi kalitesine baktığımızda genel hatlarıyla iyi olduğunu söylemekle birlikte kullanılan kağıdın ince olmasında dolayı eksiklikler göze çarpmaktadır. Örneğin 115. sayfayı açtığımızda bu sayfanın arkasında bulunan resmin 115. sayfaya yansıdığını görmekteyiz Buda öğrencinin dikkatini dağıtacaktır. Kenar boşluklar ve yazı puntosunun ise amaca uygun hazırlandığını söyleyebiliriz.(Kılıç, Seven, Ankara 2002)

Kitap görsel öğeler bakımından oldukça zengindir. Resimler ve haritalar konu bütünlüğü içerisinde yerleştirilmiş olup resimlerin ve haritaların canlı renklere olmasıyla birlikte yine kağıdın ince olmasından dolayı eksiklikler bulunmaktadır.

Kitabın iç kısmına baktığımızda soru ve ödev başlığı ile konunun anlaşılması için sorular yerleştirilmiştir. Konu başlıkları ve kalın puntuyla yazılarak konular belirgin hale getirilmiştir. Ayrıca kitabın içerisinde vurgulanan yerler yine belirgin olarak siyah ve kalın yazılmıştır .

Yeni Tarih 9 adlı kitabı şekil yönüyle tanıttığımız bu bölümde görülüyor ki kitapta ana hatlarıyla öğrencinin konuyu daha iyi anlaması için resimler ve haritalara yer verilmiş yazı karakteri olarak da dikkat çekici özellikler kullanılmıştır. Baskı kalitesi ve dış dizayn olarak da eksikliklerin yanı sıra genel görünüm olarak öğretim ilkelerine uygunluk göstermektedir.

Kitabın sonunda ders programı, ekler, ayrıca içindekiler kısmı kronoloji ise her bölümün sonunda ayrı ayrı verilmiştir. Kitap kendi içerisinde üç ana bölümden oluşmaktadır. Ayrıca bu bölümler kendi içinde fasıllara ayrılmıştır.

1.5 YENİ TARİH 10.(ÇAŞIOĞLU,2007)

Azerbaycan'da 10. sınıf ders kitabı olan ''Yeni Tarih 10'' adlı kitap 34 hafta ve haftada 2(6)saat yıl boyunca 68(204) saat olmak üzere okutulmaktadır. Kitap 142 sayfa 16–21 cm abadında hazırlanmıştır. Beyaz kâğıda renkli olarak hazırlanan kitabın kapağına baktığımızda genel hatlarıyla kaliteli olduğunu görmekteyiz.

Ön kapağına baktığımızda konuyla bir bütün olarak hazırlanmış resimleri görmekteyiz. Ön kapağın üstünde İstanbul'un geçmişinden, Osmanlı devleti tarafından fethedildikten sonra merhaleler şeklinde nasıl değiştiğinin resmini görmekteyiz. İlk önce kiliseye benzer evler, camiye benzer figürler, Avrupalıların kendi aralarındaki savaşları, alt kısımda da ''divan-u hümayûn'ün'' toplandığını görmekteyiz. Arka kapağına hiçbir resim verilmemiştir. Ön kapağın iç kısmında diğer ders kitaplarda da olduğu gibi Azerbaycan bayrağı ve Azerbaycan milli marşı vardır

Kitabın iç kapağında yukarıdan aşağıya kitabın yazarları, kitabın adı kaçınıcı baskı olduğu, basım yeri ve basım yılının yer aldığı kimlik bilgileri bulunmaktadır.

Dizgi açısından kitabı ele aldığımızda genel hatları itibarı ile iyi olduğunu söylemekle birlikte kullanılan kağıdın ince olmasından dolayı ortaya çıkan sorunlar burada da dikkati çekmektedir. (Ceyhan,Yiğit, Ankara 2003)

Kenar boşluklar yeterli olup, bu boşluklar çeşitli sorular ve hatırlamalarla öğrenmeyi destekleyici hale getirmiştir. Yazı puntosu öğrenci seviyesine uygun olarak hazırlanmıştır.

Kitabın görsel öğeler oluşturan resimler ve haritalar konu bütünlüğünü destekler biçimde yeterince kullanılmış olup, bu öğeler kaliteli biçimde basılmıştır. Kitabın son sayfalarında içindekiler bölümü yer almakta iken ders programı ve kaynakçaya yer verilmediği dikkati çekmektedir.

Kitap kendi içerisinde üç bölümden oluşmuş, bu bölümlerde kendi içerisinde fasıllara ayrılmış.

1.6. EN YENİ TARİH 11.(ÇAŞIOĞLU,2007)

Azerbaycan’da 11. sınıf tarih ders kitabı olan “En Yeni Tarih 11” adlı kitap 34 hafta ve haftada 2(7.5) saat yıl boyunca 68(255) saat olmak üzere okutulmaktadır.

Kitap143 sayfa ve 16–21 cm abadında hazırlanmıştır. Kitap renkli olarak beyaz kağıda basılmıştır. Ön kapağın üst kısmında kitabın ismi, alt sol köşede kaçınıcı sınıfa ait olduğu yani numarası(11) verilmekte. Önde bir harita, haritada Avrupa, SSCB, Asya ve Okyanus yer almakta. Ön kapağın alt kısmında Berlin Duvarı üstünde ve yanında insanları gösteren bir resim verilmekte. Sol köşede dört kare şeklinde resim verilmekte, en üste uzaya giden insan resmi, altında Alman savaş uçakları, bir altında askeri birlik, son olarak da savaş gemilerini görmekteyiz.

Kitabın arka kapağında hiçbir resim, harita v b. verilmemekte. İç kapakta yukarıdan sıra ile kitabın yazarları, kademesi ve baskı olup sayfanın en altında basım yeri ve tarihi yer almaktadır

Her kitapta olduğu gibi milli marşı ve bayrağı burada da görmekteyiz.

Kitabı dizgi açısından ele aldığımızda ise genel olarak iyi olduğunu söylemekle birlikte kağıdın ince olmasından dolayı yansımalar göze çarpmaktadır. Kenar boşluklar yeterli düzeyde olup diğer kitaplarda olduğu gibi kavramayı kolaylaştırıcı nitelikte sorulara ve hatırlatıcı notlara yer verilmiştir. (Ceyhan,Yiğit, Ankara 2003)

Görsel öğeler açısından baktığımızda ise resimlerin ve haritaların konu bütünlüğünü sağlayacak şekilde yeterli seviyede kullanıldığını ve konu bütünlüğü içerisinde yerleştirildiğini görmekteyiz. Resimler ve haritalarda canlı ve ilgi çekici şekilde hazırlanmıştır. Hazırlanırken her konunun sonunda öğrenciye yardımcı olacak soru ve ödevler başlığı ile kavrama ve pekiştirme açısından önemli olan sorulara yer verilip onun altında da konu içeriğindeki önemli olayları yüzeysel olarak kronolojik biçimde yer almıştır.

Konu başlıkları ve alt başlıklar da renkli yazı kullanımı belirgin şekilde göze çarpmakta olup önemli kavram ve terimlerin kalın ve koyu şekilde yazılması dikkati çekmektedir.

Kitabın son sayfalarına baktığımızda bu kısımda içindekiler ve ders programı yer alırken kaynakçaya yer verilmediğini görmekte olup bunun yanı sıra her konunun içerisinde bahsi geçen olayların kronolojisine yer verildiğini görüyoruz.

Kitap kendi içinde fasıllara ayrılmış, üç ana bölümden oluşmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE LİSE 1. 2. VE 3. SINIF TARİH DERSİNİN MUHTEVA YÖNÜYLE İNCELENMESİ

2. 1. Tarih Dersinin Tanımı ve Kapsamı

Tarih; geçmişte yaşamış insan topluluklarının siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel faaliyetlerini yer ve zaman göstererek, sebep-sonuç ilişkisi içinde, belgelere dayanarak, objektif olarak inceleyen sosyal bir bilimdir. (Köstüklü, 2001: s.14)

Tanımda da belirtildiği gibi tarih insan merkezli konuları inceler. İnsanoğlunun yaratılışından günümüze kadar geçen uzun dönem tarihin ilgi alanına girer. İnsanoğlunun ilk çağlardan günümüze kadar yaşadığı dönemlerin, olayların, tarihte yön veren şahsiyetlerin bilinmesi ancak tarih bilimiyle mümkündür.

Geçmiş bilmek şüphesiz ki geleceğe güvenle bakmamızı ve emin adımlarla yürümemizi sağlar. Bir devletin tarihindeki savaşların sebepleri, sonuçları hangi devletlerle, hangi dönemlerde hangi nedenlerden dolayı dost ya da düşman olduğunun bilinmesi günümüz şartlarında da benzer olaylarda bize ışık tutacaktır.(Aktaran, Yıldırım, 2006: 50)

2.2.Türkiye' de Tarih Dersinin Amaçları

Tarih öğretiminin amaçlarını anlayabilmek için öncelikle Türk milli eğitiminin genel amaçlarını anlamak ve bilmek lazımdır.

Türk milli eğitiminin genel amaçları 1739 sayılı milli eğitim temel kanunu'nun ikinci maddesinde şöyle belirtilmiştir.

a) "Atatürk inkılapları ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını; milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek.

b) Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek.

c)İlgili istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak süratiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak.(Meb, 1998:5.170)

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

Yukarıdaki Türk milli eğitiminin genel amaçlarında belirtildiği gibi, vatanına ve milletine faydalı, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, sorumluluk bilincine sahip, Türk milletinin refahı ve mutluluğu için çalışan eğitimli bir nesil yetiştirmek amaçlanmıştır. (Aktaran, Yıldırım, 2006: 51)

2.3. Türkiye'de Tarih Öğretiminin Amaçları

Türkiye'de ders programlarında tarih öğretiminin amaçları aşağıdaki gibi ifade edilmektedir.

1 - Öğrencilerin kendilerini kuşatan kültür dünyaları hakkında meraklarını gidermek.

2- Öğrencilere, tabiatın ve tarihin meydan okuyuşlarına insan tarafından verilmiş cevapların çok çeşitli olduğunu böylece de kültür farklılıklarının oluştuğunu kavratmak; bu sayede milletler arasında sağlıklı ve verimli bir anlaşma ortamının şartlarını hazırlamak.

3-Öğrencilere kültür ortamlarının ve medeniyetlerin farklılığı şuurunu kazandırmak suretiyle, onların öğrenilen fikirleri sorgulama, görelilik mefhumunu kavrama tenkit zihniyetini kazanma ve farklı kültürler bünyesinde evrenseli yakalama melekelerini geliştirmek.

4-Öğrencilerde kendilerine geçmiş nesillerle ve çağdaşlarıyla irtibatlandırılan bir ortalık duygusu uyandırmak

5-Belli bir bilgi birikimi ve yeni araştırma metotları kazandırmak suretiyle öğrencilere dünyayı daha iyi tanıma ve toplumda sorumlu bir rol oynama imkanı sağlamak.

6-İçinde yaşadığı zamanın arka planını açıklığa kavuşturmak sureti ile öğrencinin onu daha iyi anlamasına yardımcı olmak ve böylece onun sürekliyi geçiciden ayırabilme yeteneklerini geliştirmek.

7-Üzerinde dikkat çekici hadiselerin ve medeniyet vukuatlarının gösterildiği kronoloji cetvelleri yardımıyla öğrencilere zaman şuurunu kazandırmak; hadiselerin ve nesillerin

damgasını taşıyan kısa süreli, iktisadi ve sosyal değişmelerin vuku bulduğu orta süreli ve medeniyetlerin oluştuğu uzun süreli zaman anlayışlarını kavratmak.

8-Büyük medeniyetler arasındaki münasebetler ağı içerisinde milli tarihin yerini belirtmek suretiyle, milli kimliğin nasıl oluştuğunu kavratmak; onlara, millet varlığının ancak bu kimliğin korunarak sürdürülebileceği değişme veya çağdaşlaşmanın mahiyet değiştirme değil, almaya devam etme oluşumunun sürekliliğini devam ettirme anlamına geldiği, Atatürk'ün belirlediği "Muasır medeniyet seviyesine ulaşma ve onu geçme" idealinin ancak o anlayış içinde gerçekleştirilebileceği şuurunu kazandırmaktır. (Meb, 1998: s. 70-71)

Yukarıda belirtildiği gibi; Tarih öğretiminin, öğrencinin geçmişe ilgisini çekmek, milli kültür ve milli kimlik bilincini geliştirmek ayrıca öğrencilerin vatan ve millet kavramlarını benimsemesini sağlamak, geçmişle günümüzü mukayese edebilme becerisini kazandırmak amacıyla olduğu anlaşılmaktadır.

2.4. Tarih Dersinde Kullanılan Araç Gereçler

2.4.1. Ders Kitapları

Ders kitapları, öğretim sürecinin en önemli materyallerinden birini oluşturmaktadır. Talim terbiye kurulunun tavsiye kararıyla ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde okutulacak ders kitapları okullara bildirilmektedir. Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan bu kitaplardan sadece birisini öğretmen branşı adına seçebilir. Seçilen ders kitabı bir öğretim yılı boyunca o derse kaynaklık eder. Konular müfredata bağlı olarak işlenir.

Ders kitaplarından öğrencilerin daha iyi verim alabilmesi için kullanılan kağıt kalitesinden dizgi ve baskısına, ünitelerde kullanılan resimlerin sayısına, ünite sonlarında yer alan değerlendirme sorularına ve konuların ele alınış metoduna kadar her aşamasında titizlikle davranılmalı ve kitaplar bu hususlara dikkat edilerek seçilmeli(Köstüklü, 2001 :s.114)

2.4.2. Yazı Tahtası

Yazı tahtaları öğretim sürecinde öğretmenin derste kullandığı araç gereçlerin arasındadır. Konularda geçen tarihler, şahıs adları, yer adları, kuruluş tarihleri, önemli olaylar, haritalar, grafikler, zaman şeritleri yazı tahtalarında öğrencilere gösterilirse akılda kalıcılığı artırır. Çünkü göze hitap eden bir ders metodunda öğrenilen bilgilerin kalıcılığı daha uzun olur.

Yazı tahtalarından verimlilik alabilmek için yazı tahtasını kullanırken bazı hususlara dikkat etmemiz gerekir. Işığın tahtaya geliş açısı yansıma yapmayacak şekilde olmalı, sınıftaki bütün öğrencilerin görebileceği yerde olmalı, yazı okunaklı olmalı, tahta düzeni göze hitap edecek şekilde olmalı, tahtada dersi ilgilendirmeyen yazı, şekil ve benzeri işaretler bulunmamalıdır.(Köstük1ü, 2001 :s. 14)

2.4.3. İki Boyutlu Materyaller

Tarih öğretiminde iki boyutlu materyaller; haritalar, fotoğraflar ve resimler, grafikler, zaman şeritleri. Tarih öğretiminde haritalar kullanım alanı en geniş olan materyallerdir. Tarih konularında geçen pek çok kavram haritalarda gösterilerek pekiştirilmelidir. Tarihte meydana gelen savaşlar ve bu savaşların hangi devletlerarasında nerede meydana geldiği, konular içerisinde belirtilen yer adları, göç yolları, devlet sınırları haritalarda gösterilerek hem dersin daha iyi anlaşılmasını sağlar hem de konunun daha kalıcı olmasına yardımcı eder.

Tarih öğretiminde konuların daha somut işlenmesine yardımcı araç-gereçler fotoğraflar ve resimlerdir. Bu materyallerin kullanılması özellikle ilköğretim çağındaki öğrencilerde dersin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Tarihte işlediğimiz döneme ait resim ya da fotoğraflar o dönem hakkında sözler ve anlatılması güç olan pek çok mesajı kolaylıkla verebilir. Bu yüzden bir tarihçi ya da tarih öğretmeni konuyla ilgili resim ve fotoğrafları yeterince kullanabilmelidir. Ders kitaplarında konuyla ilgili bazı resim ve fotoğraflar bulunsa da öğretmen kitap haricinde resim ve fotoğraflarla dersi zenginleştirmelidir. Bu tür resimleri eski kitaplardan, seyahat acentelerinin reklam broşürlerinden, gazetelerden ve diğer kaynaklardan bulmak mümkündür. Bir öğretim malzemesi olarak resim ve fotoğraflar kullanılırken dikkat edilecek en önemli husus o resim ve fotoğrafların nasıl yorumlanabileceğinin öğretilmesidir.

Grafikler, değişik tipteki verileri göstermek için sosyal bilimlerde ve diğer bilimlerde yaygın bir kullanım alanına sahiptir. Çünkü içeriğinde kullanılan kelime sayısı çok az olduğundan ve daha ziyade göze hitap ettiğinden farklı dillerde konuşan ve farklı kültürler sahip insanlar tarafından kolaylıkla anlaşılabilir ve hepsinden önemlisi bilgileri net olarak aktarırlar. Bu tür öğretim araçları bazı soyut fikirlerin somutlaştırılıp öğrenilmesini kolaylaştırırlar. Tarih öğretiminde grafik hazırlamak veya onları okuyup yorumlamak bazı tarihi becerileri gerektirir. Tarihte oran bilgilerinin verilmesi, bazı fikir veya kavramların gelişme seyrinin gösterilmesi veya daha farklı tipteki bilgileri aktarmakta; grafik kullanımı oldukça faydalıdır.

Zaman şeritleri; öğrencilere, zaman kavramını kazandırmak ve muhtelif olaylar arasında zaman ilişkilerini göstermek için zaman şeritlerinden faydalanılır. Bu araç çok basit, pahalı olmayan ve her şeyden önemlisi başarılı tarih öğretmenleri tarafından hemen her derste kullanılabilir bir araçtır. Zaman şeridi sadece üzerinde birkaç yılı gösteren bir çizgiden ve üzerindeki rakam ve yazılardan ibarettir. Ölçekli olarak çizilir ve olaylar yaşandığı yıllara veya olaylara göre üzerinde işaretlenir. Zaman şeritleri çağları aşan bir tarih diliminden ziyade daha dar zamanlı olaylar için kullanılır. Bütün bir tarihi tek bir uzunlukta gösteren şeritlere ise tarih şeridi adı verilir. Mesela, eski çağlardan günümüze kadar olan ve çağ kavramları ile tarihteki önemli olayları tek bir çizgide gösteren şeritler tarih şeritleridir. (Köstüklü, 2001:s.115)

2.5. Ortaöğretim 9. Sınıf Tarih Dersinin Muhtevası

9. sınıf tarih dersinin muhtevası genel olarak şu şekildedir: Tarih bilimine girişle başlayıp, eski çağlarda Türkiye, Türklerin tarih sahnesine çıkışı, İslam tarihi, Türk dünyası ve Türkiye tarihi üniteleri ile bir nevi öğrencilere genel bir tarih bilgisi kazandırılmak amaçlanmıştır. Bu ünitelerin içerisinde konular başlıklar halinde ele alınmış, öğrencilere bir sonraki sınıfta okuyacakları tarih dersine hazırlık yaptırılmıştır. Çalışmanın bu başlığı altında 9. sınıfta okutulan tarih dersinin ünite, konu ve içerikleri hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

2.5.1. Ortaöğretim 9. Sınıf Tarih Ders Konuları

Türkiye’de ortaöğretim 9. sınıfta okutulan Tarih Dersi, 10.13.ve 19. yüzyılları içermektedir. Tarih ders programı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 17.05.2002. tarih ve 266 sayılı kararı ile kabul edilmiştir. Talim Terbiye Kurulu tarafından kabul edilen 9. sınıf Tarih dersi müfredatını şöyle sıralayabiliriz.

ÜNİTE 1: TARİH BİLİMİNE GİRİŞ

A. TARİH BİLİMİ

1. Tarih Biliminin Konusu
2. Tarih Biliminin Yöntemi
 - a. Kaynak Arama (Belge Bulma)
 - b. Verileri Tasnif, Tahlil ve Tenkit Etme
 - c. Terkip (Sentez) Yapma
3. Tarihin Tasnifi (Sınıflandırılması)
 - a. Zamana Göre Sınıflandırma
 - b. Mekana Göre Sınıflandırma

c. Konuya Göre Sınıflandırma

4. Tarihin Diğer Bilimler ile ilişkileri

B. ZAMAN VE TAKVİM

1. Takvimin Ortaya Çıkışı ve Tanımı

2. Türklerin Kullandıkları Takvimler

a. 12 Hayvanlı Türk Takvimi

b. Hicri Takvim

c. Celan Takvim

ç. Rumi Takvim

d. Miladi Takvim .

ÜNİTE 2:ESKİ ÇAĞLARDA TÜRKİYE VE ÇEVRESİ

A.ESKİ ÇAĞLARDA TÜRKİYE

1. Türkiye'nin Tarih Öncesi Dönemlerini Aydınlatan Merkezler .

2. M.Ö. 2. Binden M.Ö. 6. Yüzyıla Kadar Türkiye ,

3. M.Ö. 2. Binden M.Ö. 6. Yüzyıla Kadar Türkiye'de

Kültür ve Uygarlık

a. Devlet Yönetimi

b. Din ve inanış

c. Sosyal ve Ekonomik Yaşam

ç. Yazı, Dil ve Edebiyat

d. Bilim ve Sanat

4. M.Ö. 6. Yüzyıldan M.S. 11. Yüzyıla Kadar Türkiye

B. ESKİ ÇAĞLARDA TÜRKİYENİN ÇEVRESİNDEKİ KÜLTÜR VE UYGARLIKLAR (MEZOPOTAMYA, MISIR VE DİĞER DOĞU AKDENDİZ UYGARLIKLARI)

1. Devlet Yönetimi

2. Din ve inanış

3. Sosyal ve Ekonomik yaşam

4. Yazı, Dil ve Edebiyat

5. Bilim ve Sanat

ÜNİTE 3:TÜRKLERİN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞLARI VE İLK TÜRK DEVLETLERİ (10. – 13. YÜZYIL)

A. TÜRKLERİN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI

1. Türk Adının Anlamı

2. Türklerin ilk Ana Yurdu
3. Türklerin Tarih Boyunca Yayıldıkları Bölgeler
4. İskitler (Sakalar)

B. İLK TÜRK DEVLETLERİ

1. Büyük Hun Devleti (Asya Hun Devleti)
2. Kavimler Göçü, Asya ve Avrupa'nın Yeni Çehresi, Avrupa Hun Devleti
3. Göktürk Devleti
4. Uygur Devleti

C. DİĞER TÜRK DEVLETLERİ VE TOPLULUKLARI

Ç. İLK TÜRK DEVLETLERİNDE KÜLTÜR VE UYGARLIK

1. Devlet Yönetimi
2. Din ve inanış
3. Sosyal ve Ekonomik Yaşam
4. Yazı, Dil ve Edebiyat
5. Bilim ve Sanat

D. TÜRK KÜLTÜRÜNÜN ÇEVRE KÜLTÜRLERLE İLİŞKİLERİ

1. Türk-Çin ilişkileri
2. Türk-Moğol ilişkileri
3. Türk-Arap ilişkileri
4. Türk-İran ilişkileri

ÜNİTE 4: İSLAM TARİHİ VE UYGARLIĞI (13. Yüzyıla Kadar)

A. İSLAMİYETİN DOĞUŞU SIRASINDA DÜNYANIN GENEL DURUMU

1. Asya
 - a. Siyası Durum
 - b. Din ve inanış
2. Avrupa
 - a. Siyası Durum
 - b. Din ve inanış
3. Afrika

B. İSLAMİYETİN DOĞUŞU VE YAYILIŞI

1. İslamiyetken Önce Arap Yarımadası
 - a. Siyası Durum
 - b. Din ve inanış
 - c. Sosyal ve Ekonomik Yaşam

ç. Dil ve Edebiyat

2. Hz. Muhammed, Dört Halife, Emevler ve Abbasler Dönemlerinde İslamiyetin

Yayılışı

3. İslam Uygarlığının Temelleri

4. İslam Uygarlığının Teşekkülünde Diğer Uygarlıkların Etkisi

5. İslam Uygarlığı

a. Devlet Yönetimi

b. Din ve inanış

c. Sosyal ve Ekonomik Yaşam

ç. Yazı, Dil ve Edebiyat

d. Bilim ve Sanat

6. İslam Uygarlığının Diğer Uygarlıklara Etkisi

ÜNİTE 5:TÜRK DÜNYASI- I (10. -13. Yüzyıl)

A. TÜRKLERİN İSLAMİYETİ KABULÜ VE İSLAM DEVLETLERİNDEKİ

HİZMETLERİ

B. TÜRK – İSLAM DEVLETLERİ

1. Tolunoğulları

2. İhşidller

3. Karahanlılar

4. Gazneliler

5. Büyük Selçuklular ve Onlara Bağlı Devletler

6. Harzemşahlar

7. Eyyubiler

8. Memluklar

C. TÜRK – İSLAM DEVLETLERİNDE KÜLTÜR VE UYGARLIKLAR

1. Devlet Yönetimi

2. Din ve inanış

3. Sosyal ve Ekonomik Yaşam

4. Dil ve Edebiyat

5. Bilim ve Sanat

ÜNİTE 6:TÜRK DÜNYASI- II (13. - 19. Yüzyıl)

A. MOĞOL İSTİLASI VE SONRASI

1. Cengiz ve Moğol Devleti

2. Moğol Devleti'nin Parçalanması ve Moğol-Türk Devletleri

a. Altın-Orda

b. İlhanlılar

c. Çağataylılar

ç. Kubilay Hanlığı

B. TİMURLULAR

C. TİMURLULARDAN SONRAKİ SİYASİ GELİŞMELER

1. Karadeniz'in Kuzeyindeki Siyası Gelişmeler

a. Kırım Hanlığı

b. Ejderhan Hanlığı

c. Kazan Hanlığı

ç. Kasım Hanlığı

d. Küçüm (Sibir-Sibirya) Hanlığı

e. Nogay Hanlığı

2. Türkistan, Hindistan ve İran'daki Gelişmeler

a. Şeybanlılar

b. Safeviler

c. Hindistan Türk Sultanlıkları ve Babürlüler

ç. Özbekler ve Özbek (Hive, Buhara, Hakand) Hanlıkları

d. Kazak Hanlığı ve ikizler (Cüzler)

e. Sayan-Altay Türkleri ve Kırgızlar

f. Yaka Türkmenleri (Türkmenistan)

g. Doğu Türkistan (Kaşgar Hanlığı)

h. Azerbaycan Hanlıkları

Ç. KÜLTÜR VE UYGARLIK

1. Devlet Yönetimi

2. Din ve inanış

3. Sosyal ve Ekonomik Yaşam

4. Dil ve Edebiyat

5. Bilim ve Sanat

ÜNİTE 7:TÜRKİYE TARİHİ (11. - 14. Yüzyıl)

A.ANADOLU'NUN FETHİ

1. Anadolu'ya ilk Türk Akınları

2. Malazgirt Savaşı ve Sonrası

B. ANADOLU'NUN TÜRKLEŞMESİ

1. Türkiye'de Kurulan ilk Türk Devletleri

2. Türkiye Selçukluları Devleti

C. UÇLARDA HAYAT VE BEYLİKLER

Ç. TÜRKİYE'DE KURULAN DİĞER DEVLETLER

D. KÜLTÜR VE UYGARLIK

1. Devlet Yönetimi

2. Din ve inanış

3. Sosyal ve Ekonomik Yaşam

4. Dil ve Edebiyat

5. Bilim ve Sanat

2.5.2. Ortaöğretim 9. Sınıf Tarih Ders Konularının İçeriği

Ortaöğretim 9. Sınıf Tarih dersi; Tarih bilimine giriş, Eski çağlarda Türkiye ve çevresi, İlk Türk devletleri, İslam tarihi ve uygarlığı, Türk Dünyası-I, Türk Dünyası-II, Türkiye tarihi gibi ünitelerden oluşmaktadır. 9. Sınıf Tarih dersinin öğrencilere neler kazandıracığı, amaçları ve davranışlarını şöyle sıralayabiliriz. (M.E. B Talim ve Terbiye Kurulu Bşk. K.T 1993 K.S.47)

I. ÜNİTE

ÜNİTE ADI: TARİH BİLİMİNE GİRİŞ

Amaç 1: Tarihle ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Tarih, tarihçi, olay (hadise), olgu (vaka), belge (vesika, doküman), arşiv, veri, yıllık (anal), kaynak, kronoloji, zaman, çağ (devir), takvim, milat, hicret, çözümleme (tahlil), eleştiri (tenkit, kritik), sentez (terkip) kavramlarının tanımını söyleme ve yazma.

2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 2: Tarihin konusu bilgisi.

Davranışlar :

1. Tarihin, insanlığı zaman içinde anlatan bir bilim dalı olduğunu söyleme/yazma.

2. Tarih biliminin olayların sebeplerini; gelişmelerini ve sonuçlarını ele aldığını söyleme ve yazma.

3. Tarihin konusunun toplumların zaman içindeki sosyal, iktisadi, siyasi, kültürel ve dini faaliyetlerinden meydana geldiğini söyleme ve yazma.

4. Tarihin konusunu teşkil eden olayların ve olguların sebep-sonuç münasebetleri yönüyle birbirine bağlı olduğunu söyleme/yazma.

5. Tarihi olayların anlaşılmasında yer ve zaman tespitinin önemini belirtme.
6. Tarihi bilgilerin yeni bulunan belgelerin ışığında, değişebileceğini belirtme.

Amaç 3: Tarih araştırmalarında yöntem bilgisi.

Davranışlar :

1. Beşeri bilimler arasında yer alan tarihin kendine özgü bir yöntemi olduğunu belirtme.
2. Tarihi olayların ilgili kaynaklara başvurmadan öğrenilemeyeceğini belirtme.
3. Belgelerin, tenkit süzgecinden geçirilmeden kullanılamayacağını belirtme.
4. Tarihi olayların ve olguların araştırılmasında izlenen sırayı sayma.
5. Kaynak arama (belge bulma) safhasında yapılacak çalışmaları örnek vererek belirtme.
6. Verilerin tasnifini örnek vererek belirtme.
7. Sentez (terkip) safhasında yapılacak çalışmaları örnek vererek belirtme.

Amaç 4: Tarihin sınıflandırılması bilgisi.

Davranışlar :

1. Tarihin sınıflandırılmasında ana kıstasların neler olduğunu belirtme.
2. Zamana göre sınıflandırmanın özelliklerini örnek vererek belirtme.
3. Mekana göre sınıflandırmanın özelliklerini örnek vererek belirtme.
4. Konuya göre sınıflandırmanın özelliklerini örnek vererek belirtme.
5. Yukarıda belirtilen sınıflandırmalar arasındaki münasebetleri (benzerlik ve farklılıkları) belirtme.

Amaç 5: Tarihin diğer bilimlerle münasebeti bilgisi.

Davranışlar :

1. Tarih biliminin olayları araştırırken yararlandığı beşeri bilimlerin adlarını sıralama.
2. Tarih biliminin olayları araştırırken yararlandığı tabii bilimlerin adlarını sıralama.
3. Beşeri bilimlerin tarihe katkılarını belirtme.
4. Tabii bilimlerin tarihe katkılarını belirtme..

Amaç 6: Zaman, kronoloji ve takvim kavramlarının tarihi olayları, anlama ve öğrenmedeki önemini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Zaman, Kronoloji ve takvim kavramlarını tanıma.
2. Takvimin ilk kez kimler tarafından kullanıldığını söyleme ve yazma.
3. Türkler'in kullandıkları takvimleri sıralama.
4. Türkler'in kullandıkları takvimlerin özelliklerini açıklama.
5. Söz konusu takvimler arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklama

2. ÜNİTE

ÜNİTE ADI: ESKİÇAĞLARDA TÜRKİYE VE ÇEVRESİ

Amaç 7: Eskiçağlarda Türkiye ve çevresiyle ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Höyük, koloni, polis, site. konsül, tanrı kral, politeizm (çok tanrıcılık) vb. kavram ve terimlerin tanımını söyleme ve yazma.
2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 8: Türkiye'nin tarih öncesi devirleri bilgisi.

Davranışlar :

1. Türkiye'nin tarih öncesi devirlerini aydınlatan merkezlerin adlarını söyleme ve yazma.
2. Bu merkezlerin bulunduğu yerleri harita üzerinde gösterme.
3. Türkiye'nin tarih öncesi devirlerini aydınlatan merkezlerin özelliklerini belirtme.

Amaç 9: M.Ö. 2. binden M.Ö. 6. yüzyıla kadar Türkiye'de kurulan belli başlı devletler bilgisi.

Davranışlar :

1. M.Ö. 2. binden, M.Ö. 6. yüzyıla kadar Türkiye'de kurulan devletlerin hakim oldukları bölgeleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.
2. Bu devletlerin ne zaman ve kim/kimler tarafından kurulduğunu söyleme ve yazma.
3. Bu devletlerin ne zaman ve kimler tarafından yıkıldığını söyleme ve yazma.

Amaç 10: M.Ö. 2. binden M.Ö. 6. yüzyıla kadar Türkiye'de yaşayan belli başlı toplumlara ait kültür özelliklerini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Bu toplumların, devlet yönetimlerinin temel özelliklerini açıklama.
2. Bu devletlerin hukuk sistemlerinin özelliklerini açıklama.
3. Bu devletlerin hukuk sistemleri arasındaki farklılıkları açıklama.
4. Bu devletlerin askeri teşkilatlarının temel özelliklerini açıklama.
5. Bu devletlerin hakimiyeti altında bulunan toplumların din ve inanışlarını açıklama.
6. Bu toplumların sosyal ve iktisadi hayatları ile ilgili özellikleri açıklama.
7. Bu toplumların yazı, dil ve edebiyat alanlarındaki çalışmalarını açıklama.
8. Bu toplumların bilim ve sanat alanında gösterdikleri gelişmeleri örneklerle açıklama.
9. Bu toplumların kültürlerinden günümüze neler kaldığını açıklama.
10. Bu toplumların kültürlerinin günümüze tesirlerini yorumlama.

Amaç 11: M.Ö. 6. yüzyıldan M.S. 11. yüzyıla kadar Türkiye'de hakimiyet kuran devletler bilgisi.

Davranışlar :

1. M.Ö. 6. yüzyıldan M.S. 11. yüzyıla kadar Türkiye'de hakimiyet kuran devletlerin hakim oldukları bölgeleri harita üzerinde gösterme.
2. Bu devletlerin Türkiye'yi hangi tarihler arasında etkilediğini söyleme ve yazma.
3. Bu devletlerin Türkiye'deki kültür kalıntılarını belirtme.

Amaç 12: Eskiçağlarda Türkiye'nin çevresindeki kültür ve medeniyetlerin ö/elliklerini kavrayabilirle.

Davranışlar :

1. Eskiçağlarda Türkiye'nin çevresinde teşekkül eden medeniyetlerin merkezlerini harita üzerinde gösterme.
2. Bu devletlerin yönetim tarzının özelliklerini açıklama.
3. Bu devletlerin hukuk sistemlerinin özelliklerini açıklama.
4. Bu devletlerin askeri teşkilatlarının özelliklerini açıklama.
5. Bu devletlerin hakimiyetinde bulunan toplumların din ve inanışlarının temel özelliklerini açıklama.
6. Bu toplumların sosyal ve iktisadi hayatlarını özelliklerini açıklama.
7. Bu toplumların yazı, dil ve edebiyat alanlarındaki çalışmalarını açıklama.
8. Bu toplumların bilim ve sanat alanında gösterdikleri gelişmeleri açıklama.
9. Bu toplumların kültürlerinden günümüze neler kaldığını açıklama.
10. Bu toplumların kültürlerinin Türkiye'ye tesirini açıklama,

3. ÜNİTE

ÜNİTE ADI: TÜRKLERİN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞLARI VE İLK TÜRK DEVLETLERİ

(Başlangıçtan 10. Yüzyıla Kadar)

Amaç 13: Türklerin tarih sahnesinde çıkışları ve ilk Türk devletleriyle ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Yabgu kağan, bodun, boy, oymak, kurultay, yog, balbal, samanlık, totem, vb. kavram ve terimlerin tanımı söyleme ve yazma.
2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 14: Türklerin tarih sahnesine çıkışlarıyla ilgili olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Türk adının anlamını açıklama.

2. Türklerin ilk ana yurdunun neresi olduğunu söyleyip bu yerin sınırlarını harita üzerinde gösterme.

3. Türklerin tarih boyunca yayıldıkları yerleri harita üzerinde gösterme.

4. İskitlerin yaşadıkları bölgeleri harita üzerinde gösterme.

Amaç 15: İlk Türk devletleriyle ilgili belli başlı tarihi olaylar bilgisi.

Davranışlar :

1. İlk Türk devletlerinin hakim oldukları bölgeleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.

2. Bu devletlerin ne zaman ve kim/kimler tarafından kurulduğunu söyleme ve yazma.

3. Bu devletlerin ne zaman ve kimler tarafından yıkıldığını söyleme ve yazma.

Amaç 16: Kavimler Göçü ile ilgili olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Kavimler Göçü'nün sebeplerini açıklama.

2. Kavimler Göçü'nün sonuçlarını açıklama.

3. Avrupa'nın etnik yapısı yönünden, kavimler göçünün tesirlerini yorumlama.

Amaç 17: Avrupa Hım Devleti ile ilgili tarihi olaylar bilgisi.

Davranışlar :

1. Avrupa Hım Devleti'nin hakim olduğu bölgeleri ve bu devletin merkezini harita üzerinde gösterme.

2. Avrupa Hım Devleti'nin ne zaman ve kim tarafından kurulduğunu söyleme ve yazma.

3. Bu devletin Avrupa'daki tesirlerini belirtme.

4. Bu devletin ne zaman ve kimler tarafından yıkıldığını söyleme ve yazma.

Amaç 18: Asya ve Avrupa'daki diğer Türk devletleri ve topluluklarıyla ilgili olaylar bilgisi.

Davranışlar :

1. Asya ve Avrupa'daki diğer Türk devletleri ve topluluklarının hakim oldukları bölgeleri harita üzerinde gösterme.

2. Bu devlet ve toplulukların sonlarının ne olduğunu belirme.

3. Bu devlet ve toplulukların yaşadıkları bölgelerdeki tesirlerini belirtme.

Amaç 19: Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin kültür özelliklerini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Bu devletlerin yönetim özelliklerini açıklama.

2. Bu devletlerin askeri teşkilatlarının yapı ve özelliklerini açıklama.

3. Bu devletlerin hukuk düzenlerini açıklama.

4. Bu devletler zamanında Türklerin din ve inanışlarını açıklama.

5. Bu devletlerin sosyal ve iktisadi hayatlarının temel özelliklerini açıklama.

6. Bu devletler zamanında Türklerin yazı, dil ve edebiyat alanlarındaki çalışmalarını karşılaştırmalı olarak açıklama.

7. Bu devletler zamanındaki bilim ve sanat faaliyetlerini açıklama.

8. Bu devletlerin kültürlerinden günümüze neler kaldığını açıklama.

Amaç 20: Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin çevrelerindeki devletlerle siyasi münasebetleri bilgisi.

Davranışlar :

1. Türk-Çin siyasi münasebetlerini belirtme.
2. Türk-Moğol siyasi münasebetlerini belirtme.
3. Türklerle Araplar arasındaki siyasi münasebetleri belirtme.
4. Türklerle İranlılar arasındaki siyasi münasebetleri belirtme.

Amaç 21: Türk kültürünün çevredeki kültürlerle münasebetini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Türk-Çin kültür alış-verişini açıklama.
2. Türk-Moğol kültür alış-verişini açıklama.
3. Türk-Arap kültür temaslarının özelliklerini açıklama.
4. Türklerle İranlılar arasındaki kültür alış verişinin özelliklerini açıklama.

4. ÜNİTE

ÜNİTE ADI: İSLAM TARİHİ VE MEDENİYETİ

(13. Yüzyıla Kadar)

Amaç 22: İslam tarihi ve medeniyeti ile ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Gaza, cihat, gazi, fetih, mevâli. skolastik düşünce, cizye, ganimet, aforoz, feodalite vb. kavram ve terimlerin tanımını söyleme ve yazma.
2. Tanım verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 23: İslâmiyet'in doğuşu sırasında Asya'nın genel durumu kavrayabilirce.

Davranışlar :

1. İslâmiyet'in doğuşu sırasında Asya'da bulunan belli başlı devletleri ve merkezlerini harita üzerinde gösterme.
2. Bu toplumların din ve inanışlarını açıklama.

Amaç 24: İslâmiyet'in doğuşu sırasında Avrupa'nın genel durumunu kavrayabilirce.

Davranışlar :

1. İslâmiyet'in doğuşu sırasında Avrupa'daki belli başlı devletleri ve merkezlerini harita üzerinde gösterme.
2. İslâmiyet'in doğuşu sırasında Avrupa'da hakim olan siyasi yapının özelliklerini açıklama.
3. İslâmiyet'in doğuşu sırasında Avrupa'daki genel durumunu kavrayabilirce.

Amaç 25: İslamiyet'in doğuşu sırasında Afrika'nın genel durumunu kavra vahi ime.

Davranışlar :

1. İslamiyet'in doğuşu sırasında Afrika'da Bizans'ın hakim olduğu yerleri harita üzerinde gösterme.
2. Afrika'da yaşayan toplumların din ve inanışlarını açıklama.
3. Habeşistan'ın durumunu açıklama.

Amaç 26: Arap Yarımadası'nın İslamiyet'in doğuşundan önceki durumunu kavrayabilme.

Davranışlar :

1. İslamiyet'ten önce Arap Yarımadasında kurulan devletleri harita üzerinde gösterme.
2. Arapların din ve inanışlarını açıklama.
3. Arapların sosyal durumunu açıklama.
4. Arapların iktisadi durumunu açıklama.
5. Arapların İslamiyet öncesi dil ve edebiyatlarını açıklama.

Amaç 27: İslamiyet'in doğuşu ve yayılışıyla ilgili belli başlı tarihi olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. İslamiyet'in doğduğu ve yayıldığı yerleri harita üzerinde gösterme.
2. Hz. Muhammed dönemiyle ilgili tarihi olayları belirtme.
3. Dört Halife devriyle ilgili tarihi olayları belirtme.
4. Emevi Devletinin nasıl kurulduğunu belirtme.
5. Emevi Devleti döneminde İslamiyet'in yayıldığı bölgeleri harita üzerinde gösterme.
6. Emeviler devrinde Maverünnehr ve Türkistan'da vuku bulan İslami fetihleri belirtme.
7. Bu dönemde İspanya'nın fethiyle ilgili olayları açıklama.
8. Puvatye (Poitiers) Savaşının önemini açıklama.
9. Emevi Devleti'nin nasıl yıkıldığını belirtme.
10. Endülüs Emevi Devleti'nin nasıl kurulduğunu ve yıkıldığını belirtme,
11. Beni Ahmer Devleti'nin nasıl kurulduğunu ve yıkıldığını belirtme.
12. Müslümanların İspanya'dan sürülmeleriyle ilgili gelişmeleri açıklama.
13. Abbasi Devleti'nin nasıl kurulduğunu belirtme.
14. Abbasi Devleti döneminde İslamiyet'in yayıldığı bölgeleri harita üzerinde gösterme.
15. Abbasi Devleti'nin nasıl yıkıldığını belirtme.

16. Siyası yönde Emevilerle. Abbasiler arasındaki belli başlı farkları belirtme.

Amaç 28: İslam medeniyetinin teşekkülünde diğer medeniyetlerin tesirlerini kavrayabilirle.

Davranışlar :

1. Eski Yunan medeniyetinin tesirini açıklama.
2. Bizans'ın tesirini açıklama.
3. Eski İran kültürünün tesirini açıklama.
4. Hski Hint kültürünün tesirini açıklama.
5. Süryanilerin tesirini açıklama.

Amaç 29: İslam medeniyetlerinin temellerini kavrayabilirle.

Davranışlar :

1. İslam medeniyetinin temel esaslarını açıklama.
2. Bu esasları muhtelif milletlerin farklı biçimde yorumlayıp uygulayarak İslam medeniyetine katkıda bulunduğunu, dolayısıyla İslâm medeniyetinin bu milletlerin ortak malı olduğunu açıklama.

Amaç 30: İslam medeniyetinin belli başlı özelliklerini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. İslam devletlerinin yönetim özelliklerini açıklama.
2. İslam devletlerinde hukuk sisteminin özelliklerini açıklama.
3. İslam devletlerinde askeri teşkilatın özelliklerini açıklama.
4. İslam dininin muhtelif toplumlar üzerindeki tesirini açıklama.
5. İslam devletlerindeki eğitim ve öğretimin özelliklerini açıklama.
6. İslam devletlerinde sosyal hayatın özelliklerini açıklama.
7. İslam devletlerinde iktisadi hayatın özelliklerini açıklama.
8. İslam devletlerinin yazı, dil ve edebiyatının genel özelliklerini açıklama.
9. İslam devletlerinin bilim alanında gösterdikleri gelişmeleri açıklama. İslam devletlerinin sanat alanında gösterdikleri gelişmeleri açıklama.

Amaç 31: İslam medeniyetinin diğer medeniyetlere tesirini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Bu medeniyetin. İslam coğrafyası içerisindeki gayri musluni toplumların kültürlerine tesirini açıklama.
2. Bu medeniyetin diğer kültür ve medeniyetlere tesirini açıklama

5. ÜNİTE

ÜNİTE ADI: TÜRK DÜNYASI -I (10-13. Yüzyıllar)

Amaç 32: 10 ve 13. yüzyıllar arasında Türk tarihiyle ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Sultan, atabey, subaşı, kadı,'vezir, divan, memlûk (gulam vb. kavram ve terimlerin tanımını söyleme ve yazma.

2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 33: Türklerin İslamiyet'i kabulü ve İslam devletindeki hizmetleriyle ilgili olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinin sebeplerini açıklama.

2. Türklerin İslamiyet'i kabul etmeden önceki inanışlarını açıklama.

3. Bu inanışlarla İslam dini arasındaki farklılık ve benzerlikleri yorumlama.

4. Türklerin İslam dünyasına yapmış oldukları hizmetleri belirtme.

5. Türklerin İslam dünyasına yapmış oldukları hizmetlerin önemini açıklama.

Amaç 34: 10. ve 13. yüzyıllar arasında kurulan Türk-İslam devletleriyle ilgili belli başlı tarihi olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Türk-İslam devletlerinin hakim oldukları bölgeleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.

2. Bu devletlerin ne zaman ve kim/kimler tarafından kurulduğunu belirtme.

3. Dandanakan Savaşının sebep ve sonuçlarını açıklama.

4. Büyük Selçuklu Devleti'ne bağlı devlet ve atabeyliklerin hakim oldukları bölgeleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.

5. Bu devletlerin ne zaman ve kimler tarafından yıkıldığını belirtme.

Amaç 35: 10. ve 13. yüzyıllar arasında kurulan Türk-İslam devletlerinin kültür ve medeniyet özelliklerini kavrayabilirce.

Davranışlar :

1. Bu devletlerin yönetim özelliklerini açıklama.

2. Bu devletlerin askeri teşkilatlarının özelliklerini açıklama.

3. Bu devletlerin toprak rejimini açıklama.

4. Bu devletlerin hukuk sistemlerinin özelliklerini açıklama.

5. Bu devletlerin zamanındaki din ve inanışın özelliklerini açıklama.

6. Bu devletlerin sosyal yapılarının özelliklerini açıklama.

7. Bu devletlerin ekonomileriyle ilgili temel özelliklerini açıklama.

8. Bu devletler zamanında dil ve edebiyat alanında yapılan çalışmalarını örnek vererek açıklama.

9. Bu devletler zamanında dil ve edebiyat alanında yapılan çalışmaları benzerlik ve farklılık yönünden karşılaştırma.
10. Bu devletler zamanında bilim alanındaki çalışmaları açıklama.
11. Bu devletler zamanında sanat alanındaki faaliyetleri açıklama.
12. Bu devletlerden günümüze neler kaldığını açıklama.

6. ÜNİTE ÜNİTENİN ADI: TUK DÜNYASI - II (13. - 19. Yüzyıl)

Amaç 36: 13. ve 19. yüzyıllar arası Türk dünyasıyla ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Yasa, noyan, bahadır (hatır), orda. han. hakan (kağan), daruga, yargucu, suyurgal, bakşi vb. kavramlar ve terimlerin tanımını söyleme ve yazma.
2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 37: Moğol İstilasası ile ilgili belli başlı tarihi olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Moğolların hakim oldukları bölgeleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.
2. Cengiz'in. Moğol Devleti'ni nasıl kurduğunu belirtme.
3. Moğol İstilasası'nın Türk dünyasına tesirini açıklama.
4. Moğol İstilasası'nın Anadolu'nun Türleşmesine tesirini açıklama.
5. Moğol devlet teşkilatına Türklerin katkısını açıklama.
6. Moğol İstilasası'nın İslam dünyası üzerindeki tesirini açıklama.
7. Moğol Devleti'nin parçalanmasından sonra ortaya çıkan Moğol-Türk devletlerinin hakim oldukları bölgeleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.
8. Moğol-Türk devletlerinin ortak özelliklerini açıklama.

Amaç 38: Timurlular Devleti ile ilgili belli başlı tarihi olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Timurluların hakim oldukları bölgeleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.
2. Timurlular Devleti'nin nasıl kurulduğunu belirtme.
3. Timur'un siyasi ve askeri faaliyetlerini açıklama.

Amaç 39: Timurlular Devleti yıkıldıktan sonraki siyasi gelişmeleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Karadeniz'in kuzeyinde kurulan belli başlı hanlıkların hakim oldukları bölgeleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.
2. Bu hanlıkların nerede ve nasıl kurulduğunu açıklama.
3. Türkistan. Hindistan ve İran'da kurulan Türk devlet ve hanlıklarının hakim oldukları bölgeleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.

4. Bu devlet ve hanlıkların nerede ve nasıl kurulduğunu açıklama.

Amaç 40: 13. ve 19. yüzyıllar arasında kurulan Türk devletlerinin kültür ve medeniyetleri ile ilgili belli başlı olguları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Bu devletlerin yönetim özelliklerini açıklama.
2. Bu toplumların din ve inanışlarını açıklama.
3. Bu devletlerin hukuk anlayışlarının özelliklerini açıklama.
4. Bu devletlerin askeri teşkilatlarını açıklama.
5. Bu toplumların sosyal ve iktisadi durumlarını açıklama.
6. Bu toplumların dil ve edebiyatlarını örnek vererek açıklama.
7. Bu toplumlarda bilim ve sanat alanındaki gelişmeleri açıklama.
8. Bu devletlerin hakim oldukları bölgelerde Türk kültürünün yayılma ve gelişmesine yaptıkları katkıları açıklama.

7. ÜNİTE

ADI: TÜRKİYE TARİHİ (11. - 14. Yüzyıl)

Amaç 41: 11. ve 14. yüzyıllar arası Türkiye tarihiyle ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Uç, alp, tasavvuf, derviş, ıkta, vakıf, kervansaray, ferman, ahi vb. kavram ve terimlerin tanımını söyleme ve yazma.
2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 42: Anadolu'nun Türk vatanı olmasıyla ilgili olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Anadolu'ya yapılan ilk Türk akınlarının sebeplerini açıklama.
2. Anadolu'ya yapılan ilk Türk akınlarının kimler tarafından ve hangi tarihlerde yapıldığını belirtme.
3. Pasinler Savaşının sebep ve sonuçlarını açıklama.
4. Anadolu'ya yapılan ilk Türk akınlarının sonuçlarını yorumlama.
5. Malazgirt Savaşının sebeplerini açıklama.
6. Malazgirt Savaşının kimler arasında ve hangi tarihte yapıldığını belirtme.
7. Malazgirt Savaşının sonuçlarını açıklama.
8. Malazgirt Savaşının Türk tarihindeki yerini ve önemini yorumlama.

Amaç 43: Malazgirt zaferinden sonra kurulan devletlerin Anadolu'nun Türkleşmesindeki hizmetlerini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Türkiye'de kurulan ilk Türk devletlerinin adlarını söyleyip bunların hakim oldukları yöreleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.
2. Bu devletlerin kuruluşlarını ve kuruluş tarihlerini belirtme.
3. Bu devletlerin Anadolu'nun Türleşmesindeki hizmetlerini açıklama.
4. Bu devletlerin nasıl yıkıldığını belirtme.

Amaç 44: Türkiye Selçukluları Devleti ile ilgili belli başlı iç ve dış olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Türkiye Selçukluları Devleti kurulduğu sırada Anadolu'nun siyasi durumunu haritaya dayalı olarak açıklama.
2. Türkiye Selçukluları Devleti'nin nasıl kurulduğunu açıklama.
3. Türkiye Selçuklularının Bizans'la olan münasebetlerini açıklama.
4. Türkiye Selçukluları ile Suriye Selçukluları arasındaki münasebetleri açıklama.
5. Türkiye Selçukluları ile Büyük Selçuklular arasındaki münasebetleri açıklama.
6. Haçlılar ve Haçlı Seferlerinin sebeplerini açıklama.
7. Türkiye Selçukluları ile Haçlıların mücadelelerini açıklama.
8. Haçlı Seferlerinin İslam dünyası ve Avrupa açısından sonuçlarını açıklama.
9. Türkiye Selçuklularının genişleme politikasını açıklama.
10. Miryokefalon Savaşının sebeplerini açıklama.
11. Miryokefalon Savaşının sonuçlarının Türkiye tarihindeki yerini ve önemini yorumlama.
12. Türkiye Selçuklularının Moğollara karşı aldığı tedbirleri açıklama.
13. Türkiye Selçuklularının Moğollara karşı Eyyübilerle işbirliği yapma isteğini açıklama.
14. Türkiye Selçukluları ile Harzemşahlar arasındaki münasebetleri açıklama.
15. Köseadağ Savaşının sebep ve sonuçlarını açıklama.
16. Türkiye Selçukluları ile ilhanlılar arasındaki münasebetleri açıklama.
17. Türkiye Selçukluları ile Memluklar arasındaki münasebetleri açıklama.
18. Türkiye Selçukluları Devleti'nin nasıl sona erdiğini açıklama.

Amaç 45: Uçlarda hayat ve beyliklerle ilgili tarihi olaylar bilgisi.

Davranışlar :

1. Türkiye'de uç beyliklerinin ortaya çıkma safhalarını sebeplerini belirtme.
2. Bu beyliklerin görevlerini belirtme.
3. Uçları ve beyliklerin Türkiye'de hakim oldukları bölgeleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.
4. Bu beyliklerin nasıl kurulduğunu belirtme.
5. Bu beyliklerin Anadolu'nun Türleşmesindeki hizmetlerini belirtme.

6. Bu beyliklerin nasıl yıkıldığını belirtme.

Amaç 46: Türkiye'de kurulan diğer devletlerle (beyliklerle) ilgili belli başlı tarihi olaylar bilgisi.

Davranışlar:

1. Bu devletlerin hakim oldukları bölgeleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.
2. Bu devletlerin nasıl kurulduğu belirtme.
3. Bu devletlerin nasıl yıkıldığını belirtme.

Amaç 47: 14. yüzyıla kadar Türkiye'de kurulan devletlerin kültür ve medeniyet özelliklerini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Bu devletlerin yönetimlerinin özelliklerini açıklama.
2. Bu devletlerin askeri teşkilatlarının özelliklerini açıklama.
3. Bu devletlerin toprak yönetiminin özelliklerini açıklama.
4. Bu devletlerin hukuk sistemlerinin özelliklerini açıklama.
5. Bu devletler zamanındaki dini hayatı açıklama.
6. Bu dönemde Türk sosyal hayatının özelliklerini açıklama.
7. Bu devletlerin ekonomileriyle ilgili temel özellikleri açıklama.
8. Bu devletler zamanında dil ve edebiyat alanında yapılan çalışmaları açıklama.
9. Bu devletler zamanında bilim alanında yapılan çalışmaları açıklama.
10. Bu devletler zamanında sanat alanında yapılan çalışmaları açıklama.
11. Bu devletlerden günümüze neler kaldığını açıklama.

2.6. Ortaöğretim 10. Sınıf Tarih Dersinin Muhtevası

10. sınıf tarih dersinin muhtevası genel olarak şu şekildedir: Osmanlı siyasi tarihi I, Avrupa tarihi I, Osmanlı siyasi tarihi II, Avrupa tarihi II, Osmanlılarda devlet yönetimi, Osmanlı toplumu, Osmanlı ekonomisi, Osmanlılarda kültür sanat, Osmanlılarda eğitim ve öğretim üniteleri ile öğrencilerin 9. sınıfta öğrenmiş oldukları tarih bilgisinin devamı ve pekiştirilmesi amaçlanmıştır. 10. sınıfta okutulan ünite ve konular ayrıca bunların içeriği ayrı bir başlık altında ele alınmaya çalışılmıştır.

2.6.1. Ortaöğretim 10. Sınıf Tarih Ders Konuları

Türkiye'de ortaöğretim 10. sınıfta okutulan Tarih Dersi, 1300–1918 yılları içermektedir. Tarih ders programı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 16.05.2002. tarih ve 133 sayılı kararı ile kabul edilmiştir. Ortaöğretim 10. Sınıf Tarih Dersi konularını şöyle sıralayabiliriz.

ÜNİTE 1:OSMANLI SİYASİ TARİHİ – I (1300 - 1600)

A. 14. YÜZYILIN BAŞINDA YAKIN DOĞU VE AVRUPA

Yakın Doğu

Avrupa

B. KAYILAR SÖĞÜT'TE

1. Kayı Boyu ve Osmanlı Ailesi
2. Kayıların Anadolu'ya Gelişi ve Yerleşmesi

C. YENİ BİRDEVLET DOĞUYOR

1. Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu
2. Sakarya Havzası ve Marmara Bölgesi'nde Genişleme
3. Adalar Denizi'nde Gazanın Devralınması
4. Osmanlıların Rumeli'de iskan Siyaseti

Ç. BİZANS'IN RULELİ'DEN KUŞATILMASI VE BALKAN KAVİMLERİYLE

İLK TEMASLARI

1. Bizans-Batı Bağlantısının Kesilmesi
2. Balkanlarda Genişleme

D. OSMANLILARIN ANADOLU'DA TÜRK SİYASİ BİLGİNİ KURMASI

1. Ankara Savaşı
2. Kardeşler Arası Taht Kavgaları
3. Anadolu'da Siyasî Birlik Yeniden Sağlanıyor
4. Balkanlarda Sarsılan Egemenliğin Pekiştirilmesi

F. FATİH VE FETİHLER

1. İstanbul'un Fethi
2. Bizans'ı Diriltme Umutlarının Söndürülmesi
3. Balkanlarda Fetihlerin Devam Ettirilmesi
4. Anadolu'da Egemenlik Mücadelesi
5. Denizlerde Kazanılan Başarılar

G. İSLAM DÜNYASI LİDERLİĞİNE

1. Osmanlı-İran ilişkileri .
2. Osmanlı-Memluk ilişkileri
3. Türk Denizciliğinin Yükselmesi ve Denizlerde Egemenlik Mücadelesi

H. OSMANLI ZİRVEDE

1. Avrupa'da Genişleme
 - a) Osmanlı-Macar ilişkileri
 - b) Osmanlı-Avusturya ilişkileri

- c) Osmanlı-Fransız ilişkileri
- ç) Doğu Avrupa'da Gelişmeler
- d) Avrupa Devletlerinin Siyasal ilişkilerinde Osmanlı Devleti'nin Rolü
- e) Sokullu'nun Türk ve İslam Dünyası ile ilişkileri
- 2. Akdeniz'de Üstünlük Sağlanıyor
- 3. Doğuda Gelişmeler
- a) Osmanlı-Iran İlişkileri
- b) Hint Okyanusu'nda Üstünlük Sağlama Mücadelesi

ÜNİTE 2:AVRUPA TARİHİ – I (1300 - 1600)

A. FEODALİTENİN ÇÖZÜLÜŞÜ VE MERKEZİ KRALLIKLARIN KURULMASI

B. TEKNOLOJİK GELİŞMELER

C. AVRUPANIN YAYILMASI

- 1. Yayılmanın Nedenleri
- 2. Keşifler
- 3. Keşiflerin Sonuçları

Ç. RÖNESANS

- 1. Nedenleri
- 2. Yayılışı
- 3. Sonuçları

D. REFORM

- 1. Nedenleri
- 2. Yayılışı
- 3. Sonuçları
- 4. Osmanlı Ülkesinde Yaşayan Hıristiyanlar ve Reform

ÜNİTE 3:OSMANLI SİYASİ TARİHİ – II (1600 - 1922)

A. BUNALIMLAR VE ÜSTÜNLÜĞÜ KORUMA ÇABALARI (1600 - 1774)

- 1. İç Çalkantılar ve isyanlar
- a) isyanların Nedenleri ve Özellikleri
- b) İstanbul isyanları
- c) Taşra isyanları
- 1. Celali isyanları

2. Diğer isyanlar

2. 17. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Dış Siyaseti

a) Osmanlı Devleti'nin Doğu Siyaseti

b) Osmanlı Devleti'nin Avrupa Siyaseti

3. Karlofça'dan Küçük Kaynarca'ya

a) Kaybedilen Toprakları Kurtarma Çabaları

b) Barış Siyaseti

c) Lehistan Sorunu ve 1768–1774 Osmanlı-Rusya Savaşı

ç) 18. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Doğu Siyaseti

B. KÜÇÜK KAYNARCA SONRASI GELİŞMELER (1774 - 1839)

1. Osmanlı-Rusya, Avusturya, İngiltere ve Fransa ilişkileri

2. Milliyetçilik Hareketleri ve Yeni Sorunlar

C. DIŞ BASKILAR DÖNEMİ (1839 - 1922)

1. Büyük Devletlerin Osmanlı Politikaları

2. Osmanlı Devleti'nin Avrupa Politikası

3. Dağılma Başlıyor

a) Panslavizm Hareketi ve Balkanlarda Ayaklanmalar

b) İstanbul Konferansı ve I. Meşrutiyet

c) 1877–1878 Osmanlı-Rus Savaşı

ç) Berlin Kongresi ve Sonrası

d) II. Meşrutiyet ve Siyasal Gelişmeler

4. Dağılmayı Önleme Çabaları

a) Osmanlıcılık

b) İslam Birliği (İslamcılık)

c) Türk Birliği (Turancılık)

ç) Türkçülük

d) Batıcılık

5. Birinci Dünya Savaşı ve Osmanlı Devleti'nin Sonu

a) Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girmesi

b) Cepheleler

c) Savaş'ın Sona Ermesi

ç) Savaş Sonrası (1918-1922)

OKUMA PARÇASI: Atatürk'ün Kişiliği ve Özellikleri

ÜNİTE 4: AVRUPA TARİHİ – II (1600 – 1918)

A. MUTLAKİYETTEN PARLAMENTALİZME

1. Mutlakiyet (Monarşi)
2. Mutlakiyette Gelişmeler
 - a) Aydınlanma Çağı Mutlakiyeti
 - b) İngiltere’de Demokrasi Hareketleri
 - c) Amerika Birleşik Devletleri'nin Kurulması
3. Fransız ihtilali
 - a) Nedenleri
 - b) Sonuçları
 - c) Osmanlı Devleti'ne Etkileri
4. Eski Düzene Dönme Çabaları ve Tepkiler (1815–1870)
 - a) Viyana Kongresi
 - b) 1830 ve 1848 ihtilalleri
 - c) Avrupa Devletlerinin, Osmanlı Devleti'ne Karşı Uyguladığı “Çifte Standart”
5. Almanya ve İtalya Siyasi Birliklerinin Kurulması ve Avrupa'da Bloklaşma

B. SANAYİ İNKILABI VE SÖMÜRGEÇİLİK

1. Bilimsel ve Teknolojik gelişmeler
2. Ticaret Alanındaki Gelişmeler
3. Sanayi Devrimi
4. Sömürgecilik Faaliyetleri

C. AYDINLANMA ÇAĞI

1. Düşünce Yaşamında Gelişmeler
2. Tabii ve Beşeri Bilimlerde Gelişmeler

ÜNİTE 5: OSMANLILARDA DEVLET YÖNETİMİ

A. OSMANLILARDA DEVLET ANLAYIŞI

B. MERKEZ TEŞKİLATI

1. Saray
2. İstanbul’un Yönetimi
3. Divanhümayun
 - a) Kuruluşu
 - b) Yapısı
 - 1) Seyfiye (Ehl-i Örf)
 - 2) İlmiye (Ehl-i Şer)
 - 3) Kalemîye (Ehl-i kalem)

C. VAKIF SİSTEMİ

Ç.TAŞRA TEŞKİLATI

1. Tımar ve İltizam Sistemi
2. Askeri-idari Teşkilat
3. Kazai-İdari Teşkilat
4. Taşra Yönetimindeki Diğer Görevliler
5. Mahalli Teşkilat
 - a) Mahalle ve Köy Teşkilatı
 - b) Esnaf Teşkilatı
 - c) Cemaat İdareleri

D. DEVLET YÖNETİMİNDEKİ DEĞİŞMELER

1. 18. Yüzyıldaki Değişmeler

- a) Merkez Teşkilatı
- b) Taşra Teşkilatı

2. 19. Yüzyıldaki Değişmeler

- a) Merkez Teşkilatı

1. Babıâli'den Heyet-i Vükelaya Geçiş
2. Tanzimat Meclisleri
3. Kanunuesasî ve Sonrası

- b) Taşra Teşkilatı

1. Tanzimat Öncesinde Yapılan Düzenlemeler
2. Tanzimat Döneminde Yapılan Düzenlemeler
3. Vilayet Nizamnamesi ile Yapılan Düzenlemeler

ÜNİTE 6:OSMANLI TOPLUMU

A. TOPLUM YAPISI

1. Devletin Resmi Tasnifine Göre Osmanlı Toplumu

- a) Yönetenler

1. Seyfiye
2. İlmiye
3. Kalemîye

- b) Yönetilenler (Reaya)

2. Yerleşim Durumuna Göre Osmanlı Toplumu

- a) Kentler

1. Askeriler

2. Tacirler

3. Esnaf

4. Diğer Gruplar

b) Köylüler

c) Göçebeler (Konargöçerler)

3. Osmanlı Toplumunda Aile

B. OSMANLI TOPLUMUNDA SOSYAL HAREKETLİLİK

1. Yatay Hareketlilik

2. Dikey Hareketlilik

C. GÜNLÜK YAŞAM

1. Sarayda

2. Kentte

3. Köyde

4. Göçebelerde

Ç. OSMANLI TOPLUM YAPISINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER

1. 18. Yüzyıl

a) Yönetim Kadrolarınca Kimlik Değişimi

b) Ayan ve Eşraf

c) İskan Faaliyetleri

2. Tanzimat ve Sonrası

a) Yeni Bürokratlar

b) Nüfus Hareketleri ve Yeni Yapılanmalar

c) Yeni Yaşam Tarzı

ÜNİTE 7:OSMANLI EKONOMİSİ

A. OSMANLI EKONOMİ ANLAYIŞI

B. OSMANLI EKONOMİSİNİN DOĞAL KAYNAKLARI

1. İnsan

2. Toprak

C. ÜRETİM

1. Tarım

2. Hayvancılık

3. Sanayi

a) Esnaf Teşkilatı

b) Üretim Dalları

Ç. TİCARET

1. Osmanlılarda Ticaret ve Tüccar
2. Ticaret Yolları
3. Ticari Emtia

D. KAMU EKONOMİSİ (OSMANLILARDA BÜTÇE)

E. OSMANLILARDA PARA VE FİYAT HAREKETLERİ

F. TÜKETİM

G. DÜNYANIN DEĞİŞEN KOŞULLARI KARŞISINDA OSMANLI EKONOMİSİ

1. Üretim

- a) Tarım
- b) Hayvancılık
- c) Sanayi

1. Sanayi Devrimi'nin Osmanlı Ekonomisi Üzerindeki Etkileri

2. Karşı Tedbirler, Sanayi Islah ve Geliştirme Çabaları
3. Yabancı Yatırımlar

2. Ticaret

- a) Ulaşım ve Haberleşmedeki Gelişmeler
- b) Ticari Dengelerin Bozulması, Osmanlı Pazarlarında Avrupa Malları
- c) Kapitülasyonlar

ç) Para ve Bankacılık

3. Kamu Ekonomisi

- a) Bütçe
- b) Bütçe Açıkları (Borçlar)

1. İç Borçlar

2. Dış Borçlar

4. Tüketim

ÜNİTE 8

OSMANLILARDA KÜLTÜR VE SANAT

A. OSMANLI KÜLTÜR DÜNYASI VE BU DÖNEM TÜRK KÜLTÜRÜNÜN GENEL ÖZELLİKLERİ

B. OSMANLI DÖNEMİ TÜRK KÜLTÜRÜ

1. Klasik Dönem (1300–1700)

- a) Düşünce Yaşamı

- b) Bir Kültür Ögesi Olarak Din
- c) Bilim ve Teknoloji ç) Yazı, Dil ve Edebiyat
- d) Güzel Sanatlar
- e) Mimarı
- f) Eğlence ve Spor

2. Kültür Değişmeleri

- a) Düşünce Yaşamı
- b) Dini Anlayıştaki Değişmeler
- c) Dil ve Edebiyat
- ç) Güzel Sanatlar
- d) Mimarı
- e) Eğlence ve Spor
- f) Yeni Yaşam Tarzı

ÜNİTE 9:OSMANLILARDA EĞİTİM VE ÖĞRETİM

A. OSMANLILARDA EĞİTİM VE ÖĞRETİM ANLAYIŞI

- 1. Osmanlı Eğitiminin Hedeflediği insan Tipi
- 2. Osmanlı Eğitiminin içeriği

B. OSMANLILARDA EĞİTİM VE ÖĞRETİM KURUMLARI

- 1. Klasik Dönem Osmanlı Eğitim ve Öğretim Kurumları
 - a) Enderun
 - b) Medrese
 - c) Dini ve Sosyal Kurumların Eğitim ve Öğretim Fonksiyonu
 - 1. Cami
 - 2. Esnaf Teşkilatı
 - 3. Mahalle
 - ç) Askeri Eğitim
- 2. Değişmeler ve Gelişmeler Dönemi
 - a) Eski Kurumların Durumu
 - b) Eğitim ve Öğretiminde Gelişmeler ve Yeni Kurumlar .
 - 1. Gelişmeler
 - 2. Öğretim Kurumları
 - a) Askeri Kurumlar
 - b) Sivil Kurumlar
 - c) Mesleki Kurumlar

ç) Azınlık ve Yabancı Okulları

d) Darülfünun

2.6.2. Ortaöğretim 10. Sınıf Tarih Ders Konularının İçeriği.

Ortaöğretim 10. Sınıf Tarih Dersi toplam IX. üniteden oluşmaktadır. Osmanlı'nın Siyasi Tarihi-I. (1300–1600), Avrupa Tarihi-I (1300–1600), Osmanlı Tarihi-II (1600–1922), Avrupa Tarihi-II (1600–1918), Osmanlılarda devlet yönetimi, Osmanlı toplumu, Osmanlı Ekonomisi, Osmanlılarda kültür sanat, Osmanlılarda eğitim ve öğretim üniteleri içerisinde ele alınan konuları ve bu konuların amaçları, davranışlarını maddeler halinde şöyle sıralayabiliriz.

(M.E. B Talim ve Terbiye Kurulu Bşk. K.T 1993 K.S.47)

I. ÜNİTE

ÜNİTE ADI: OSMANLI SİYASİ TARİHİ-I (1300-1600)

Amaç 1: 1300-1600 yılları arası Osmanlı tarihi ile ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Al (Aile. hanedan), tekdir, voyvoda, balyos. Fetret Devri, iskan. Haçlı, fetihname, amanname vb. kavramların tanımı söyleme ve yazma.
2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 2: 14. yüzyıl başında Yakındoğu ve Avrupa'nın siyasi durumunu kavrayabilme.

Davranışlar :

1. 14. yüzyıl başında Yakındoğu ve Avrupa'daki belli başlı devletlerin (İlhanlılar. Altın Orda. Memluklar. Bizans ve Avrupa'daki diğer devletler) hakim oldukları bölgeleri ve merkezleri harita üzerinde gösterme.
2. ilhanlıların Anadolu'daki tesirlerini açıklama.
3. Altın Orda Devletinin kuruluş ve yıkılışıyla ilgili olayları açıklama.
4. Memlukların Anadolu'daki siyasi faaliyetlerini açıklama.
5. Bizans'ın Anadolu ve Balkanlardaki siyasi durumunu açıklama.
6. Balkanlardaki ve Avrupa'nın diğer bölgelerindeki devletlerin siyasi durumlarını açıklama.
7. Anadolu'nun siyasi ve sosyal durumunu açıklama.

Amaç 3: Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ile ilgili belli başlı tarihi olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlı ailesinin menşesini açıklama.
2. Kayıların Anadolu'ya gelişini ve yerleşmesini açıklama.

3. Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ile ilgili gelişmeleri açıklama.

Amaç 4: 14. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin genişlemesi ile ilgili belli başlı tarihi olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlıların Sakana havzası ve Marmara bölgesi ile ilgili yayılma siyasetini açıklama.
2. Koyunhisar ve Maltepe savaşlarının sebep ve sonuçlarını açıklama.
3. Bilecik, Bursa İznik ve İzmit'in fethinin önemini açıklama.
4. Karesi ve Aydınoğulları beyliklerinin Osmanlı topraklarına katılmasının sonuçlarını açıklama.
5. Osmanlı Türklerinin Rumeli'de geçişin önemini açıklama.
6. Osmanlıların Rumeli'de Bizans ve Balkan kavimleri ile ilk temaslarını belirtme.
7. Osmanlıların Rumeli'de uyguladığı iskan siyasetini açıklama.
8. Osmanlıların Balkanlar'da genişlemek için yaptığı savaşların sebep ve sonuçlarını açıklama.
9. Osmanlıların Anadolu beyliklerine karşı takip ettiği siyaseti ve Anadolu'da siyasi birliği kurma çabalarını açıklama.
10. Memlukların Anadolu siyasetini açıklama.

Amaç 5: Ankara Savaşından İstanbul'un fethine kadar geçen sürede cereyan eden belli başlı tarihi olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Ankara Savaşının ne zaman ve kimler arasında olduğunu belirtme.
2. Ankara Savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
3. Fetret Devri ile ilgili olayları açıklama.
4. Fetret Devri'nden sonra Anadolu'da siyasi birliğin yeniden nasıl kurulduğunu açıklama.
5. Balkanlardaki Osmanlı hakimiyeti ile ilgili belli başlı siyasi olayları açıklama.

Amaç 6: Fatih dönemi ile ilgili belli başlı tarihi olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. İstanbul'un fethinin sebeplerini ve önemini açıklama.
2. Bizans'ı diriltme çabalarının nasıl bertaraf edildiğini açıklama.
3. Bu dönemde Balkanlar'da fethedilen toprakların adlarını söyleme ve harita üzerinde yerlerini gösterme.
4. Anadolu'nun siyasi birliğini yeniden kurma çabalarını açıklama.
5. Bu dönemde denizlerde yapılan fetihleri sebep ve sonuçlarıyla açıklama.

Amaç 7: II. Bâyezîd ve Yavuz dönemlerindeki belli başlı tarihi olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. II. Bâyezîd dönemindeki Osmanlı-Memluk savaşlarının sebep ve sonuçlarını açıklama.
2. Yavuz'un Mısır seferinin sebep ve sonuçlarını açıklama.
3. Safevilerin Anadolu'ya yönelik siyasetini ve bunun sonuçlarını açıklama.
4. Yavuz'dun doğu siyasetini açıklama.
5. Çaldıran Savaşını sebep ve sonuçlarını açıklama.
6. Türk denizciliğinin yükselmesi ile ilgili gelişmeleri açıklama.
7. II. Bâyezîd döneminde denizlerde kazanılan başarıların sebep ve sonuçlarını açıklama.
- S. II. Bâyezîd döneminde Musevilerin Osmanlı Devleti'ne sığınmalarını açıklama.

Amaç 8: Kanuni döneminde Osmanlı Devleti ile Avrupa devletleri arasındaki münasebetleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Belgrat'ın fethinin sebep ve sonuçlarını açıklama.
2. Mohaç Savaşının sebep ve sonuçlarını açıklama.
3. Birinci Viyana kuşatmasının sebep ve sonuçlarını açıklama.
4. Alman seferinin sebep ve sonuçlarını açıklama,
5. Macaristan'ın Osmanlı ülkesine nasıl katıldığını açıklama.
6. Zigetvar seferinin sebep ve sonuçlarını açıklama.
7. Osmanlı-Fransız münasebetlerinin sebeplerini ve ne gibi gelişmeler gösterdiğini açıklama.
8. Lehistan'ın Osmanlı himayesine girmesinin sebeplerini açıklama.
9. Osmanlı-Rusya siyasi ve ticari münasebetlerini açıklama.
10. Bu dönemde Avrupa devletlerinin siyasi münasebetlerinde Osmanlı Devleti'nin rolünü açıklama.
11. Sokullu'nun Türk ve İslam dünyası ile ilgili projelerini açıklama.

Amaç 9: Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'de üstünlük kurma amacıyla yaptığı savaşları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Tunus'un fethinin sebep ve sonuçlarını açıklama.
2. Barbaros Hayrettin Paşa'nın Osmanlı hizmetine girmesinin sebebini ve önemini açıklama.
3. Cezayir'in Osmanlı ülkesine nasıl katıldığını belirtme.
4. Preveze deniz zaferinin ne zaman ve hangi devletler arasında yapıldığını belirtme.
5. Preveze Deniz Savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
6. Barbaros Hayrettin Paşa'nın Preveze'den sonra batı Akdeniz'de yaptığı faaliyetleri açıklama.

7. Trablusgarp'ın ne zaman ve nasıl fethedildiğini açıklama.
8. Cerhe Deniz Savaşının ne zaman ve hangi devletler arasında yapıldığını belirtme.
9. Sakız Adasının ne zaman ve nasıl fethedildiğini açıklama.
10. Malta Adasını ne zaman ve nasıl kuşatıldığını açıklama. Kıbrıs'ın fethinin sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
12. Kıbrıs'ın fethinin sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
13. İnebahtı Deniz Savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
14. Tunus'un ne zaman ve nasıl alındığını açıklama.
15. Fas'ın Osmanlı himayesine ne zaman ve nasıl girdiğini açıklama.

Amaç 10: Kanuni döneminden 16. yüzyılın sonuna kadar, doğuda kara ve denizlerde gerçekleştirilen siyasi olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Seferinin sebep ve sonuçlarını açıklama.
2. Haçlı seferini sebep ve sonuçlarını açıklama.
3. Nahçıvan seferinin sebep ve sonuçlarının açıklama.
4. Amasya Antlaşmasının maddelerini belirtip önemini açıklama.
5. 1577-1590 tarihleri arasında yapılan Osmanlı-İran savaşlarının sebeplerini açıklama.
6. Osmanlı Devleti'nin Hindistan siyasetinin esaslarını açıklama.
7. Osmanlı Devleti'nin Hindistan siyasetinin esaslarını açıklama.
8. Hint Okyanusu'nda cereyan eden Osmanlı-Portekiz hakimiyet mücadelesini açıklama.
9. Kızıl Deniz'in ve Habeşistan'ın Osmanlı topraklarına katılımı açıklama.
10. Yemen'in Osmanlı topraklarına katılımını açıklama.

II. ÜNİTE. ÜNİTE ADI: AVRUPA TARİHİ -1 (1300-1600)

Amaç 11: 1300-1600 yılları arasında Avrupa tarihi ile ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Rönesans. Reform. Protestanlık. Kalvenizm. engizisyan, Katoliklik. Ortodoksluk, hümanizma. papalık, kilise, dogmatizm, kolonizasyon vb. kavramların tanımını söyleme ve yazma.
2. Tanım verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 12: 1300-1600 yılları arasında Avrupa'da gelişen siyasi olayları kavrayabil me.

Davranışlar :

1. Avrupa'nın siyasi durumunu haritalara dayalı olarak belirtme.
2. Feodalitenin çöküş ve krallıkların güçlenme sebeplerini açıklama.
3. Papa ile krallar arasındaki mücadelenin sebep ve sonuçlarını açıklama.

4. Merkezi krallıklar arasındaki mücadeleleri ve Avrupa'da siyasi denge politikasının oluşmasını açıklama.

Amaç 13: 1300-1600 yılları arasında Avrupa'daki teknolojik gelişmeleri kavrayabil me.

Davranışlar :

1. Teknolojik gelişmeleri hazırlayan ve sağlayan ortamın özelliklerini açıklama.
2. Barutun ateşli silahlarda kullanılmasının sonuçlarını açıklama.
3. Matbaanın tarihi gelişimini açıklama.
4. Matbaanın yaygın olarak kullanılmasının doğurduğu sonuçları açıklama.
5. Pusulanın Avrupa'ya nasıl geldiğini ve geliştirildiğini açıklama.
6. Pusulanın denizciliğin gelişimindeki tesirini açıklama.

Amaç 14: Avrupa ülkelerinin (İspanya. Portekiz. İngiltere. Fransa vb.) dünyaya yayılmasını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Yayılmanın siyasi, jeopolitik ve sosyo-ekonomik sebeplerini açıklama.
2. Yayılmayı kolaylaştıran vasıtaları belirtme.
3. Amerika kıtasının ne zaman ve nasıl keşfedildiğini açıklama.
4. Yeni ticaret yollarını harita üzerinde gösterme.
5. Dünyanın çevresinin ilk kez ne zaman ve kimler tarafından dolaşıldığını haritaya dayalı olarak belirtme.
6. Coğrafi kesitlerin sonuçlarını açıklama.
7. Coğrafi kesitlerin Osmanlı Devleti'ne tesirlerini açıklama.

Amaç 15: Rönesans hareketlerini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Rönesans'ın mahiyetini açıklama.
2. Rönesans'ın sebeplerini açıklama.
3. Rönesans hareketinin hangi ülkede ortaya çıktığını ve hangi ülkelere yayıldığını belirtme.
4. Rönesans'ın sonuçlarını açıklama.

Amaç 16: Reform hareketlerini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Reform'un mahiyetini açıklama.
2. Reform'un sebeplerini açıklama.
3. Reform hareketinin hangi ülkede ortaya çıktığını ve hangi ülkelere yayıldığını belirtme.
4. Reform'un sonuçlarını açıklama.

5. Osmanlı ülkesinde yaşayan Hıristiyanların Reform hareketinden neden etkilenmediğini açıklama.

ÜNİTE ADI: OSMANLI SİYASİ TARİHİ-II (1600-1922)

Amaç 17: 1600-1922 yılları arası Osmanlı siyasi tarihi ile ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Kutsal ittifak, ıslahat, Tanzimat, Panslavizm, Panislamizm, Pantürkizm. Osmanlıcılık, batıcılık, meşrutiyet, kanun-i esasi, meclis-i mebusun. fırka vb. kavramların tanımını söyleme ve yazma .
2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 18: 17. yüzyılda Osmanlı ülkesinde çıkan isyanlar ve Osmanlı Devletinin iç çalkantılarıyla ilgili olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. İç çalkantıların temel sebeplerini açıklama.
2. İç çalkantıların genel sebeplerini açıklama.
3. İstanbul isyanlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
4. Celali isyanlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
5. Diğer isyanların sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.

Amaç 19: 17. yüzyıl Osmanlı tarihinin belli başlı siyasi olaylarını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. 17. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin hakim olduğu topraklar ve cereyan eden önemli olayları haritalar üzerinde gösterme.
2. Osmanlı Devleti'nin doğu siyasetini açıklama.
3. Osmanlı-İran savaşlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
4. Osmanlılarla İran arasında yapılan antlaşmaların mahiyetini ve önemini açıklama.
5. Osmanlı Devleti'nin Avrupa siyasetini açıklama.
6. Osmanlı-Lehistan savaşlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
7. Osmanlı-Avusturya savaşlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
8. Osmanlı-Rusya savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.

Amaç 20: Karlofça Antlaşmasından, Küçük Kaynarca Antlaşmasına kadar olan sürede Osmanlı Devleti'nin belli başlı siyasi olaylarını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlı Devleti'nin hakim olduğu toprakları ve cereyan eden önemli olayları haritalar üzerinde gösterme.

2. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin izlediği siyaseti açıklama.
 3. Avusturya'nın Macaristan'ı ele geçirmesinden sonraki gelişmelerin Osmanlı Devleti'ne tesirini açıklama.
 4. 1713-1712 Osmanlı-Rusya Savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
 5. 1715-1718 Osmanlı-Venedik ve Avusturya savaşlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
 6. Pasarofça sonrası Osmanlı Devleti'nin barış siyasetini açıklama.
 7. 1736-1739 Osmanlı-Rusya ve Avusturya savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
 8. 1768-1774 Osmanlı Rusya savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
 9. Küçük Kaynarca Antlaşmasının mahiyetini ve önemini açıklama.
 10. Kırımın elden çıkmasını ve bunun sonuçlarını açıklama.
 11. 1768-1746 Osmanlı-İran savaşlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
 12. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin Avrupa siyasetinde mülteciler meselesini açıklama.
- Amaç 21: Küçük Kaynarca'dan Tanzimat'a kadar geçen sürede Osmanlı Devletinin belli başlı siyasi olaylarını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin hakim olduğu toprakları ve cereyan eden önemli siyasi olayları haritalar üzerinde açıklama.
2. İç çalkantıların genel sebeplerini açıklama.
3. İstanbul isyanlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
4. Celali isyanlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
5. Diğer isyanların sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.

Amaç 19: 17. yüzyıl Osmanlı tarihinin belli başlı siyasi olaylarını kavraya-bilme.

Davranışlar :

1. 17. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin hakim olduğu toprakları ve cereyan eden önemli olayları haritalar üzerinde gösterme.
2. Osmanlı Devleti'nin doğu siyasetini açıklama.
3. Osmanlı-İran savaşlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
4. Osmanlılarla İran arasında yapılan antlaşmaların mahiyetini ve önemini açıklama.
5. Osmanlı Devleti'nin Avrupa siyasetini açıklama.
6. Osmanlı-Lehistan savaşlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
7. Osmanlı-Avusturya savaşlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
8. Osmanlı-Rusya savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.

Amaç 20: Karlofça Antlaşmasından, Küçük Kaynarca Antlaşmasına kadar olan sürede Osmanlı Devleti'nin belli başlı siyasi olaylarını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlı Devleti'nin hakim olduğu toprakları ve cereyan eden önemli olayları haritalar üzerinde gösterme.
2. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin izlediği siyaseti açıklama.
3. Avusturya'nın Macaristan'ı ele geçirmesinden sonraki gelişmelerin Osmanlı Devleti'ne tesirini açıklama.
4. 1713-1712 Osmanlı-Rusya Savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
5. 1715-1718 Osmanlı-Venedik ve Avusturya savaşlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
6. Pasarofça sonrası Osmanlı Devleti'nin barış siyasetini açıklama.
7. 1736-1739 Osmanlı-Rusya ve Avusturya savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
8. 1768-1774 Osmanlı Rusya savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
9. Küçük Kaynarca Antlaşmasının mahiyetini ve önemini açıklama.
10. Kırımın elden çıkmasını ve bunun sonuçlarını açıklama.
11. 1768-1746 Osmanlı-İran savaşlarının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
12. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin Avrupa siyasetinde mülteciler meselesini açıklama.

Amaç 21: Küçük Kaynarca'dan Tanzimat'a kadar geçen sürede Osmanlı Devletinin belli başlı siyasi olaylarını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin hakim olduğu toprakları ve cereyan eden önemli siyasi olayları haritalar üzerinde açıklama.
2. 1787-1792 Osmanlı-Rusya savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
3. 1787-1791 Osmanlı-Avusturya savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
4. 1806-1812 Osmanlı-Rusya savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
5. Osmanlı-İngiltere savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
6. 1798-1801 Osmanlı-Fransa savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
7. Sırp isyanının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
8. Yunan isyanının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
9. Mısır Meselesinin ne zaman ve kim tarafından çıkarıldığını belirtme.
10. Mısır Meselesinin sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
11. Boğazların neden devletlerarası bir mesele haline geldiğini açıklama.
12. Boğazlar Meselesi'nin bu dönemde nasıl çözümlendiğini açıklama.

Amaç 22: Tanzimat döneminde, Osmanlı Devleti ile Avrupa devletleri arasındaki siyasi münasebetleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Avrupa devletlerinin (İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya, Almanya) Şark Meselesi ile ilgili görüşlerini açıklama.
2. İngiltere'nin Osmanlı Devleti'ne karşı izlediği siyaseti açıklama.
3. Fransa'nın Osmanlı Devleti'ne karşı izlediği siyaseti açıklama.
4. Rusya'nın Osmanlı Devleti'ne karşı izlediği siyaseti açıklama.
5. Avusturya'nın Osmanlı Devleti'ne karşı izlediği siyaseti açıklama.
6. Almanya'nın Osmanlı Devleti'ne karşı izlediği siyaseti açıklama.
7. Tanzimat'tan itibaren Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletlerine (İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya, Almanya) karşı uyguladığı siyaseti açıklama.
8. Tanzimat Fermanı'nın hazırlanmasında etkili olan iç ve dış siyasi gelişmeleri açıklama.
9. Kırım Savaşının sebepleri ve sonuçlarını açıklama.
10. Paris Antlaşmasının mahiyetini ve önemini açıklama.
11. Islahat Fermanının hazırlanmasında etkili olan iç ve dış siyasi gelişmeleri açıklama.

Amaç 23: Osmanlı Devleti'nin dağılmasıyla ilgili, belli başlı siyasi olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Rusya'nın Osmanlılara karşı izlediği panslavizm siyasetini açıklama.
2. Bosna-Hersek ayaklanmasının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
3. Sırp ayaklanmasının nasıl geliştiğini açıklama.
4. Bulgar ayaklanmasının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
5. İstanbul Konferansının amacını ve sonuçlarını açıklama.
6. I. Meşrutiyet'in ilanının sebeplerini açıklama.
7. I. Meşrutiyet'in sonuçlarını açıklama.
8. 1877-1878 Osmanlı-Rusya savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
9. Berlin Kongresi'nin mahiyetini ve önemini açıklama.
10. Kıbrıs'ın İngiltere'ye üs olarak verilmesini açıklama.
11. Tunus'un Fransa tarafından işgalini açıklama.
12. Mısır'ın İngiltere tarafından işgalini açıklama.
13. Doğu Rumeli'nin nasıl kaybedildiğini belirtme.
14. Osmanlı-Yunan savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
15. II. Meşrutiyet'in ilanının sebeplerini açıklama.
16. II. Meşrutiyet'in ilanının sonuçlarını açıklama.

17. II. Meşrutiyetin ilanından sonra cereyan eden iç siyasetin gelişmeleri açıklama.
18. II. Meşrutiyetin ilanından sonra cereyan eden dış siyasi olayları açıklama.
19. Trablusgarp Savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
20. Birinci Balkan Savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
21. İkinci Balkan Savaşının sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.

Amaç 24: Osmanlı Devleti'nin dağılma döneminde ortaya çıkan siyasi akımları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlılık düşüncesinin ortaya çıkış sebeplerini ve mahiyetini açıklama.
2. İslamcılık cereyanının ortaya çıkış sebeplerini ve mahiyetini açıklama.
3. Türklerin birliği düşüncesinin (Turancılık) ortaya çıkış sebeplerini ve mahiyetini açıklama.
4. Türkçülük düşüncesinin ortaya çıkış sebeplerini ve mahiyetini açıklama.
5. Batıcılık düşüncesinin ortaya çıkış sebeplerini ve mahiyetini açıklama.

Amaç 25: Birinci Dünya Harbi ile ilgili belli başlı tarihi olayları kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Birinci Dünya Harbi öncesinde Avrupa'nın genel durumunu harita üzerinde belirtme.
2. Birinci Dünya Harbinin sebeplerini açıklama.
3. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Harbine girme sebeplerini açıklama.
4. Birinci Dünya Harbinde Osmanlı Devleti'nin katıldığı cepheleri haritalar üzerinde gösterip açıklama.
5. Çanakkale Savaşlarının sonuçlarını ve önemini açıklama.
6. Mondros Mütarekesinin mahiyetini ve önemini açıklama.
7. Birinci Dünya Harbi sonunda imzalanan barış antlaşmalarının mahiyetlerini ve sonuçlarını açıklama.
8. Birinci Dünya Harbi sonrasında Avrupa'nın genel durumunu harita üzerinde belirtme.
9. Birinci Dünya Harbini ve sonuçlarını yorumlama.

IV. ÜNİTE

ÜNİTE ADI: AVRUPA TARİHİ-II (1600-1918)

Amaç 26: 1600-1918 yılları arasında Avrupa tarihi ile ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Parlamento, aydınlanma, demokrasi, ihtilal, inkılap (devrim), evrim, liberalizm, sosyalizm, kapitalizm, merkantilizm, hürriyet, eşitlik, bağımsızlık vb. kavramların tanımını söyleme ve yazma.
2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 27: Avrupa'da mutlakıyetten parlamenter düzene geçişle ilgili gelişmeleri kavrayabilirle.

Davranışlar :

1. 17. ve 19. yüzyıllar arasında Avrupa'daki siyasi gelişmeleri haritalar üzerinde gösterme.
2. Mutlakıyetin özelliklerini açıklama.
3. Mutlakıyet yönetimindeki değişimleri açıklama.
4. İngiltere'de demokrasi hareketlerini açıklama.
5. A.B.D.'nin kurulması ile ilgili olayları açıklama.
6. 1789 Fransız İhtilalinin sonuçlarını ve önemini açıklama.
8. Fransız ihtilalinin, Osmanlı Devleti'ne etkilerini açıklama.
9. Viyana Kongresinin amaçlarını ve sonuçlarını açıklama.
10. 1830 ihtilalinin sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
11. 1848 ihtilalinin sebeplerini ve sonuçlarını açıklama.
12. Avrupa devletlerinin Osmanlı Devleti'ne karşı uyguladıkları çifte standardı açıklama.
13. Almanya'da birliğin kurulmasını ve Avrupa'daki bloklaşmaya etkisini açıklama.
14. İtalya'da birliğin kurulmasını ve Avrupa'daki bloklaşmaya etkisini açıklama.

Amaç 28: Sanayi inkılabını ve bu olayla birlikte gelişen sömürgecilik hareketlerini kavrayabilirle.

Davranışlar :

1. Bilim alanındaki gelişmeleri açıklama.
2. Teknoloji alanındaki gelişmeleri açıklama.
3. Ticari alandaki gelişmeleri açıklama.
4. Sanayi inkılabının sebeplerini açıklama.
5. Sanayi inkılabının önemini açıklama.
6. Sömürgeciliğin gelişmesini açıklama.
7. Avrupa devletlerinin sömürgelerini haritalar üzerinde gösterme.

Amaç 29: Avrupa'da Aydınlanma Çağı ile ilgili belli başlı gelişmeleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Aydınlanma Çağının ortaya çıkış sebeplerini açıklama.
2. Düşünce hayatındaki gelişmeleri açıklama.
3. Tabii ve beşeri bilimlerdeki gelişmeleri açıklama

V. ÜNİTE

ÜNİTE ADI: OSMANLILARDA DEVLET YÖNETİMİ

Amaç 30:Osmanlı Devleti'nin devlet anlayışı ve yönetimiyle ilgili temel kavramlar bilgisi

Davranışlar:

1. Harem. Divan-ı hümayun. Saltanat. Reaya. Eyalet. Sancak. Kaza. Enderun vb. kavramların tanımını söyleme ve yazma.

2. Tanım verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 31: Osmanlılarda devlet anlayışının dayanağı olan belli başlı esasları ve bu anlayışın gelişimini kavrayabilme.

Davranışlar:

1. İslam hukukunun devlet yönetimiyle ilgili hükümlerini ve bunların Osmanlılarda aldığı şekil açıklama.

2. Eski Türk töresinin tesirlerini açıklama.

3. Eski Doğu geleneğinin tesirlerini açıklama.

4. Osmanlı ailesinin devlet yönetimindeki hukuki dayanaklarını açıklama.

5. Osmanlı sultanının tahta geçiş usulündeki gelişmeleri açıklama.

6. Padişahın hak, yetki ve sorumluluklarını açıklama

Amaç 32: Osmanlı Devleti'nin merkez teşkilatının yapıstın ve işleyişini kavrayabilme.

Davranışlar:

1. Merkez teşkilatını şematik olarak gösterme.

2. Saray ve teşkilatını belirtme.

3. Sarayın devlet yönetimindeki yerini açıklama.

4. Enderun'un yönetimdeki yerini açıklama.

5. Enderun'un eğitimdeki yerini açıklama.

6. İstanbul'un yönetimini açıklama.

Amaç 33: Divan-ı Hümâyun'un yapısını ve üyelerinin görev ve sorumluluklarını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Divan-ı Hümâyun'un yapısını şematik olarak gösterme.

2. Divân'ın tarihi gelişimini açıklama.

3. Divân'ın yönetim görevini açıklama.

4. Divân'ın yargı görevini açıklama.

5. Divân'ı oluşturan üyelerin kaynağını belirtme.

6. Seyfiye'nin (Ehl-i Örf) kimlerden oluştuğunu belirtme.

7. Seyfiye'nin Osmanlı yönetimindeki işlevini açıklama.

8. Osmanlı ordusunun merkez teşkilatını şematik olarak gösterme ve açıklama.

9. Seyfiye'nin ordu ile ilgili işlevini açıklama.

- 10). İlimiye'nin (ehl-i Şer) kimlerden oluştuğunu açıklama.
11. İlimiye'nin yönetimdeki işlevini açıklama.
12. İlimiye'nin eğitimle ilgili işlevini açıklama.
13. İlimiye'nin yargı görevini açıklama.
14. İlimiye'nin fetva görevini açıklama.
15. İlimiye'nin (Ehl-i Kalem) kimlerden oluştuğunu açıklama.
16. Kalemîye'nin mali yönetimdeki işlevini açıklama.
17. Kalemîye'nin mülki (bürokratik) işlevini açıklama.

Amaç 34: Vakıfların Osmanlılarda devletin sosyal görevlerini yerine getiren özel bir kurum olduğunu kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Vakıf sisteminin mahiyetini açıklama.
2. Vakıf sisteminin fonksiyonlarını belirtme.
3. Vakıf sistemindeki gelişme ve değişimleri açıklama.

Amaç 35: Osmanlı Devleti'nin taşra teşkilatının yapısını ve işlevini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Tımar sisteminin mahiyetini açıklama.
2. Tımar sisteminin tarihi gelişimini açıklama.
3. Tımar sisteminin işlevini açıklama.
4. İltizam sisteminin mahiyetini açıklama.
5. Askeri-idari teşkilatın birimlerinin neler olduğunu belirtme.
6. Taşra idari birimlerinde görev yapanların kimler olduğunu belirtme.
7. Beylerbeyi'nin yetki ve sorumluluklarını açıklama.
8. Sancakbeyi'nin yetki ve sorumluluklarını açıklama.
9. Taşradaki kazi-idari teşkilatı açıklama.
10. Osmanlılarda kadının görev ve yetkilerini açıklama.
11. Diğer taşra yöneticilerinin kimler olduğunu ve görevlerini açıklama.
12. Mahalle teşkilatının ne olduğunu ve önemini açıklama.
13. Köy teşkilatının ne olduğunu açıklama.
14. Esnaf teşkilatını açıklama.
15. Cemaat idarelerinin nasıl oluştuğunu ve önemini açıklama.

Amaç 36: Değişen dünya şartları karşısında 18. yüzyılda Osmanlı devlet teşkilatında ortaya çıkan yapı değişimlerini kavrayabilirler.

Davranışlar :

1. Divan üyelerinin durumlarındaki değişimleri açıklama.
2. Divan-ı Hümayun'dan Bab-ı Ali'ye geçiş ile ilgili gelişmeleri açıklama.
3. Kapıkulu sistemindeki değişmelerin devlet teşkilatına yansımalarını açıklama.
4. Tımar sistemindeki değişmelerin devlet teşkilatına yansımalarını açıklama.
5. Taşra teşkilatındaki diğer değişimleri açıklama.

Amaç 37: Değişen dünya şartları karşısında 19. yüzyılda Osmanlı devlet teşkilatında ortaya çıkan yapı değişimleri kavrayabilirle.

Davranışlar :

1. Bab-ı Âli'den Heyet-i Vükela'ya geçişle ilgili gelişmeleri açıklama.
2. Tanzimat meclislerini şematik olarak gösterme.
3. Tanzimat meclislerinin görevlerini açıklama.
4. Kanun-ı Esasi'nin mahiyetini açıklama.
5. Kanun-ı Esasi'den sonraki gelişmeleri açıklama.
6. Tanzimat öncesinde taşra teşkilatında yapılan düzenlemeleri açıklama.
7. Tanzimat döneminde taşra teşkilatında yapılan düzenlemeleri açıklama.
8. Vilayet Nizamnamesi ile yapılan düzenlemeleri açıklama.

VI. ÜNİTE**ÜNİTE ADI: OSMANLI TOPLUMU**

Amaç 38: Osmanlı Devleti'nin toplum yapısıyla ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Seyfiye, ilmiye, birlet, şirket, ahilik, mudarebe, lonca, gedik, fütüvvet, miri arazi, Yörük, tasarruf hak haymana, tatar, sosyal hareketlilik, ekoloji, eşraf, ayan, iskan, tahrir vb. kavramların tanımını söyleme ve yazma.
2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 39: Osmanlı Devleti'nin toplum yapısını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlı toplum yapısının özelliğini açıklama.

Amaç 40: Osmanlı Devleti'ni yönetenlerin durumlarını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Yönetenlerin (askeri sınıf) hangi zümrelerden oluştuğunu belirtme.
2. Seyfiye'nin (Ehl-i Örf) yetişme tarzını, toplum içindeki yerini ve diğer zümrelerle münasebetlerini açıklama.
3. Seyfiye'nin mali durumlarını ve hayat tarzlarını açıklama.

4. İlimiye'nin (Ehl-i Şer) yetişme tarzını, toplum içindeki yerini ve diğer zümrelerle münasebetlerini açıklama.
5. İlimiye'nin mali durumlarını ve hayat tarzlarını açıklama.
6. Kalemîye'nin (Ehl-i Kalem) yetişme tarzını, toplum içindeki yerini ve diğer zümrelerle münasebetlerini açıklama.
7. Kalemîye'nin mali durumlarını ve hayat tarzlarını açıklama.

Amaç 41: Osmanlı toplumunda yönetilenlerin (reaya) durumunu kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlı toplumunda yönetilenlerin kimler olduğunu belirtme.
2. Osmanlı ülkesinde yaşayan insanların etnik ve dini açıdan nüfus yapısını ve dağılımını haritaya dayalı olarak açıklama.

Amaç 42: Yerleşim özelliğine göre Osmanlı toplumunun durumunu kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Şehirliilerin hangi zümrelerden oluştuğunu belirtme.
2. Şehirde yaşayan zümrelerin sosyal statülerini ve hayat tarzlarını açıklama.
3. Köylerde yaşayanların ve hayat tarzlarını açıklama.
4. Göçebelere ve hayat tarzlarını açıklama.

Amaç 43: Osmanlı toplumunda ailenin durumunu kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Ailenin yapısını açıklama.
2. Ailenin toplumdaki yerini açıklama.

Amaç 44: Osmanlı toplumundaki sosyal hareketliliği kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlı toplumunda yatay hareketliliğin mahiyetini ve zaman içindeki açıklama.
2. Osmanlı toplumunda dikey hareketliliğin mahiyetini ve zaman içindeki seyrini açıklama.

Amaç 45: Osmanlı insanının günlük yaşayışını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Saray hayatının nasıl olduğunu açıklama.
2. Şehir hayatının nasıl olduğunu açıklama.
3. Köy hayatının nasıl olduğunu açıklama.
4. Göçebelere nasıl yaşadığını açıklama.
5. Bu grupların yaşayışlarının arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklama.

Amaç 46: Tanzimat ve sonrası Osmanlı sosyal hayatında meydana gelen belli başlı değişimleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Tanzimat ve Islahat fermanları ile insanların sosyal statülerinde meydana gelen değişimleri açıklama.
2. Bu dönemde günlük hayatta meydana gelen değişimleri açıklama.

VII. ÜNİTE**ÜNİTE ADI: OSMANLI EKONOMİSİ**

Amaç 47: Osmanlılarda ekonomik hayatla ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Arazi, akçe, sikke, meskukat, altın, kaime, teklif, adet, narin, icar. banker, kapan, sarraf, kapitülasyon, imtiyaz, düyun, hazine vb. kavramların tanımını söyleme ve yazma.
2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 48: Osmanlıların iktisat anlayışını zaman içinde meydana gelen belli başlı değişimleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlıların iktisat anlayışının mahiyetini açıklama.
2. Osmanlı iktisat anlayışının zaman içindeki değişmelerini açıklama.

Amaç 49: Osmanlı ekonomisinin tabii kaynaklarını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlı ekonomisinin tabii kaynaklarının neler olduğunu belirtme.
2. Osmanlı ekonomisinde insan kuvvetinin yerini açıklama.
3. Osmanlı ekonomisinde toprağın önemini açıklama.

Amaç 50: Osmanlılarda üretimin mahiyetini ve bu alandaki gelişmeleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlılarda üretim alanlarını belirtme.
2. Tımar sisteminin Osmanlı ekonomisindeki yerini açıklama.
3. Esnaf teşkilatının Osmanlı ekonomisindeki yerini açıklama.
4. Osmanlılarda standardizasyonu ve bununla ilgili uygulamaları açıklama.
5. Osmanlılarda üretim vasıtalarını belirtme.
6. Osmanlılarda üretim metotlarını belirtme.
7. Tarımın ekonomi içindeki yerini ve önemini açıklama.
8. Hayvancılığın Osmanlı ekonomisi içindeki yerini ve önemini açıklama.
9. Sanayinin Osmanlı ekonomisi içindeki yerini ve önemini açıklama.

Amaç 51: Osmanlılarda ticaretin mahiyetini ve bu alandaki gelişmeleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlılarda ticaret anlayışını ve şekillerini açıklama.
2. Ticari sermayenin oluşumunu ve tüccarın bu alandaki faaliyetlerini açıklama.
3. Ticaret yolları ağını haritalar üzerinde gösterip açıklama.
4. Osmanlı yol ağına işlerlik kazandıran, derbent, menzil ve taşımacılık teşkilatlarını açıklama.
5. Ticaret mallarının başlıca türlerini belirleme.

Amaç 52: Klasik dönem Osmanlı bütçe anlayışını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlı gelir kaynaklarını açıklama.
2. Devlet harcamalarını açıklama.
3. Osmanlı maliyesinin gelir-gider kalemlerindeki hesapları devlet bütçesi olarak değerlendirme.
4. Osmanlılarda para sistemini açıklama.
5. Para ile ilgili gelişmeleri açıklama.

Amaç 53: Osmanlılarda fiyat hareketlerini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Fiyatın tanımını ve oluşumunu açıklama.
2. Osmanlılarda narh tespitini açıklama.
3. Eşya fiyatlarına tesir eden iç sebepleri açıklama.
4. Eşya fiyatlarına tesir eden dış sebepleri açıklama.

Amaç 54: Osmanlılarda tüketim anlayışını ve bu alanlardaki gelişmeleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlılarda tüketim anlayışını açıklama.
2. Tüketim mallarının dengeli dağıtım politikasını açıklama.
3. Şehirlerin iâşesini ve kapanların (toptancı hallerinin) bundaki rolünü açıklama.

Amaç 55: 18. yüzyıl sonu ile 19. yüzyılda değişen şartlar karşısında Osmanlı ekonomisindeki değişmeyi kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Tımar sisteminin çözülüşünün tarıma tesirini açıklama.
2. Bu dönemde hayvancılık alanındaki değişimleri açıklama.
3. Sanayi inkılabının Osmanlı ekonomisine tesirini açıklama.
4. Osmanlılarda sanayiye geliştirebilmek için ne gibi çabalar sarf edildiğini açıklama.
5. Yabancıların hangi alanlarda yatırım yaptıklarını açıklama.

6. Yabancı yatırımların Osmanlı ekonomisine tesirin açıklama.

Amaç 56: 18. yüzyıl sonlarından itibaren Osmanlı ticaretinde meydana gelen değişimleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Ulaşımındaki gelişmeleri açıklama.
2. Haberleşmedeki gelişmeleri açıklama.
3. Ticari dengelerin Osmanlılar aleyhine bozulduğunu açıklama.
4. Avrupa mallarının hangi tarihlerden itibaren Osmanlı pazarlarına hakim olduğunu açıklama.
5. Kapitülasyonların Osmanlı ekonomisine tesirini açıklama.
6. Parayla ilgili değişimleri açıklama.
7. Memleket Sandıkları'nın kuruluş ve işleyişlerin açıklama.
8. Osmanlı ülkesine bankacılığın girişini ve bu alandaki gelişmeleri açıklama.
9. Yatırımlarla ilgili gelişmeleri açıklama.

Amaç 57: Osmanlılarda kamu ekonomisinin mahiyetini ve bu alanda zaman içinde meydana gelen değişimleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. 19. yüzyılda devlet bütçesinin mahiyetini belirtme.
2. İç borçlanma ve bunun sebep olduğu problemleri açıklama.
3. Dış borçlanma ve bunun sebep olduğu problemleri açıklama.

Amaç 58: 19. yüzyıl Osmanlı toplumunun tüketim eğilimlerini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Tüketim anlayışındaki değişmelerin sebeplerini açıklama.
2. Avrupa sanayi mamullerinin Osmanlı pazarlarına girmesini ve bunun genel tüketim içindeki payını açıklama.

VIII. ÜNİTE

ÜNİTE ADI: OSMANLILARDA KÜLTÜR VE SANAT

Amaç 59: Osmanlılarda kültür ve sanatla ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Hars, inşa, tasavvuf, ilim, ulûm, sanayi-i nefise, hat, tezhip, çinicilik, kakmacılık, mimari, musiki, barok, arabesk vb. kavramların tanımını söyleme ve yazma.
2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 60. Osmanlı kültürünün mahiyetini ve temel özelliklerini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Uçlarda oluşan kültürün tarihi kökenlerini ve çevreye bağlı özelliklerini açıklama.
2. Ue kültüründen klasik Osmanlı kültürüne geçişi açıklama.

Amaç 61: Klasik dönem Osmanlı kültürünün ana unsurlarını kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Bu dönemde Osmanlı düşünce hayatının temel özelliklerini ve bu alanda zaman içinde meydana gelen değişimleri açıklama.
2. Bu dönemde din-kültür etkileşimini açıklama.
3. Bu dönemde bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeleri açıklama.
4. Bu dönemdeki yazı sanatıyla ilgili gelişmeleri açıklama.
5. Dil ve edebiyatla ilgili gelişmeleri açıklama.
6. Güzel sanatlarla ilgili gelişmeleri açıklama.
7. Bu dönemdeki Osmanlı mimarisinin özelliklerini açıklama.
8. Bu dönemdeki eğlence ve spor faaliyetlerini açıklama.

Amaç 62: Osmanlılarda 18. ve 19. yüzyıllarda kültürel alanda meydana gelen değişimleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Düşünce hayatındaki değişimleri ve yeni etkileşimleri açıklama.
2. Bu dönemde dini anlayıştaki değişimleri açıklama.
3. Bilim ve teknolojideki gelişmeleri açıklama.
4. Dil ve edebiyat alanındaki gelişmeleri açıklama.
5. Matbaanın kültür hayatına tesirlerini açıklama.
6. Basın ve yayın alanındaki gelişmeleri açıklama.
7. Güzel sanatlarda ortaya çıkan yeni anlayışları açıklama.
8. Osmanlı mimarisindeki değişimleri açıklama.
9. Eğlence ve spor hayatındaki değişim ve gelişmeleri açıklama. ;
10. Hayat tarzında meydana gelen değişimleri açıklama.

IX. ÜNİTE. ÜNİTE

ADI: OSMANLILARDA EĞİTİM VE ÖĞRETİM

Amaç 63: Osmanlılarda eğitim ve öğretimle ilgili temel kavramlar bilgisi.

Davranışlar :

1. Sübyan mektebi, medrese, has oda, harem, müderris, rüştiye, idadi, sultanı, darülfünun, mühendishane, danişment, suhte. talebe-i ulum vb. kavramların tanımını söyleme ve yazma.

2. Tanımı verilen bir kavramın ne olduğunu söyleme ve yazma.

Amaç 64: Osmanlı eğitim ve öğretiminin mahiyetini ve hedeflerini kavra-yabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlı öğretim anlayışının mahiyetini açıklama.
2. Bu eğitimle yetiştirilmesi hedeflenen insan tipini açıklama.
3. Eğitimin muhtevasını açıklama.

Amaç 65: Klasik dönem (1300-1700) Osmanlı eğitim ve öğretim sistemini kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlı eğitim ve öğretim sistemi içinde Enderu'un yerini ve rolünü açıklama.
2. Osmanlı eğitim ve öğretim sistemi içinde Medrese'ninyerini ve rolünü açıklama.
3. Eğitim ve öğretim fonksiyonları bulunan dini ve sosyal kurumları belirtme.
4. Caminin eğitim ve öğretimdeki rolünü yorumlama.
5. Esnaf teşkilatının eğitim ve öğretimdeki rolünü yorumlama.
6. Mahallenin eğitim ve öğretimdeki rolünü açıklama.
7. Bu dönemde askeri eğitimin mahiyetini ve özelliklerini açıklama.

Amaç 66: 18. ve 19. yüzyıl Osmanlı eğitim ve öğretim sisteminde meydana gelen belli başlı değişme ve gelişmeleri kavrayabilme.

Davranışlar :

1. Osmanlı eğitim politikasında meydana gelen değişimleri açıklama.
2. Eski eğitim ve öğretim kurumlarında meydana gelen değişimleri açıklama.
3. Yeni öğretim kurumlarını tasnif ederek belirtme.
4. Askeri eğitim kurumlarının kuruluşlarını ve gelişmelerini açıklama.
5. Sivil eğitim kurumlarının kuruluşlarını ve gelişmelerini açıklama.
6. Mesleki eğitim kurumlarının kuruluşlarını ve gelişmelerini açıklama.
7. Azınlıklar ve yabancılar tarafından kurulan okulların amaçlarını ve çalışmalarını açıklama.
8. Darülfünun'un kuruluşunu ve mahiyetini açıklama.

2.7. Ortaöğretim 11. Sınıf Tarih Dersinin Muhtevası.

Ortaöğretim 11. sınıf tarih dersinin muhtevası şu şekildedir: 20. yüzyıl başlarında Osmanlı imparatorluğu, birinci dünya savaşı sonunda Osmanlı imparatorluğunun durumu, Mustafa Kemal'in hayatı, kurtuluş savaşı, cumhuriyet dönemi, Türk ordusu ve milli savunma, Türkiye cumhuriyetinin dış siyaseti, Atatürkçü düşünce sistemi ve Atatürk ilkeleri, Atatürk'ün ölümü ve İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanı seçilmesi üniteleri ile öğrencilerin yakın tarihi ile ilintili bir tarih şuuru içinde tarihi öğrenmeleri amaçlanmakta, öğrencilerin kendisine miras bırakılan toprakların hangi duygu ve düşünce evreninde alındığını ve Türk gençliğinin nasıl

bir şuurla onu koruması ve ona yaklaşması gerektiği ele alınmıştır. 11. sınıfta okutulan ünite ve konular ayrıca bunların içeriği, hedef davranışlar bu başlık altında ayrıntılı bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır.

2.7.1. Ortaöğretim 11. Sınıf Tarih Ders Konuları.

Türkiye’de ortaöğretim 11. sınıfta okutulan Tarih Dersi, XX. yılları içermektedir. Tarih ders programı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 20. 05. 2005. tarih ve 145 sayılı kararı ile kabul edilmiştir. Ortaöğretim 11. Sınıf Tarih Dersi konularını şöyle sıralayabiliriz.

20. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI İMPARATORLUĞU

1. II. Meşrutiyet Dönemi
2. Trablusgarp Savaşı
3. Balkan Savaşları
 - a) Nedenleri
 - b) I. Balkan Savaşı
 - c) II. Balkan Savaşı
4. I. Dünya Savaşı
 - a) Savaşın Nedenleri
 - b) I. Dünya Savaşı'nın Başlaması ve Gelişmesi
 - c) Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi
 - d) Cepheler
 - e) 1. Dünya Savaşı'nın Sona Ermesi ve Sonuçları

BİRİNCİ BÖLÜM: BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONUNDA OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN DURUMU

1. Mondros Ateşkes Anlaşması (30 Ekim 1918) ve Önemli Maddeleri, Ateşkes Anlaşması'nın Osmanlı Devleti Üzerindeki Etkileri ve Sonuçları
2. Ateşkes Anlaşması'ndan 19 Mayıs 1919'a Kadar Meydana Gelen Önemli Olaylar
3. Osmanlı İmparatorluğu'nun Paylaşılması Tasarıları
4. Wilson Prensipleri ve Paris Barış Konferansı
5. İzmir'in İşgali (15 Mayıs 1919)
6. Memleketin İç Durumu ve Cemiyetler
 - a) Azınlıklar Tarafından Kurulan Cemiyetler
 - b) Milli Varlığa Düşman Cemiyetler
 - c) Milli Cemiyetler
 - d) İstanbul'a İtilaf Devletleri'nin Gelişi (13 Kasım 1918)
 - e) Padişah ve Osmanlı Devleti'nin Duruma Bakışı

1) Mustafa Kemal'in İstanbul'a Gelişi ve Duruma Bakışı

İKİNCİ BÖLÜM: MUSTAFA KEMAL'İN HAYATI

A. Atatürk'ün Hayatı

1. Öğrenim Hayatı

2. Askerlik Hayatı

3. Siyasi Hayatı

B. Atatürk'ün Kişiliği ve Özellikleri

1. Yatan ve Millet Sevgisi

2. Mantıklı ve Gerçekçi Oluşu

3. Yaratıcı Düşüncesi

4. İdealist Oluşu

5. İleri Görüşlülüğü

6. Önder Oluşu

7. İnkılapçılığı

8. Birleştirme ve Bütünleştirme Gücü

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: KURTULUŞ SAVAŞI

A. Hazırlık Dönemi

1. Kuvayımilliyeye Hareketinin Başlaması ve Batı Cephesi'nin Oluşması

2. Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı ve Milli Bilincin Uyandırılması

3. Amasya Genelgesi (22 Haziran 1919)

4. Erzurum Kongresi ve Önemi

5. Sivas Kongresi ve Önemi

6. Milli Mücadele ve İstanbul Hükümeti'nin Mustafa Kemal'e Karşı Mücadele Kararı

7. Damat Ferit Paşa Hükümeti'nin Tutum ve Sonuçları

8. Ali Rıza Paşa Kabinesi, Amasya Görüşmesi ve Sonuçları

9. Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelmesi

10. Son Osmanlı Mebusan Meclisi ve Misakımilli

11. İstanbul'un İtilaf Devletleri Tarafından Resmen İşgali ve Mebusan Meclisi'nin Dağıtılması

12. Ankara'da Büyük Millet Meclisinin Açılması ve Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin Kurulması

13. Yeni Türk Devleti'nin İlk Anayasası (20 Ocak 1921)

B. Büyük Millet Meclisi Hükümeti ile İstanbul Hükümeti'nin Mücadelesi

1. Büyük Millet Meclisine Karşı Ayaklanmalar

2. Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun Kabulü ve İstiklal Mahkemeleri
- C. Sevr Barış Antlaşması
 1. Sevr Antlaşması ve önemli Maddeleri
 2. Sevr Antlaşması'na Karşı Tepkiler
- D. Düzenli Ordunun Kurulması
- E. Muharebeler ve Sonuçları
 1. Ermeni Sorunu ve Ermenilerle Savaş
 - a) I. Dünya Savaşı'na Kadar Ermeni Meselesi
 - b) I. Dünya Savaşı'nda Ermeni Meselesi
 - c) Kurtuluş Savaşı'nda Ermeni Meselesi ve Gümrü Antlaşması
 2. Güney Cephesi'nde Maraş ve Urfa'nın Kurtarılması ve Antep Savunması Adana Savunması
 3. Batı Cephesi Muharebeleri
 - a) Çerkez Etlimi Olayı
 - b) I. İnönü Muharebesi
 - c) Londra Konferansı
 - d) II. İnönü Muharebesi
 - e) Eskişehir-Kütahya Muharebeleri
 - f) Ordunun Sakarya'nın Doğusuna Çekilmesi ve Büyük Millet Meclisinin Tepkileri, Mustafa Kemal'in Başkumandan Olarak Seçilmesi
 - g) İstiklal Marş'ımızın Kabulü
 4. Gürcülerle Antlaşma, Afganistan, Fransa, İtalya ve Amerika ile İlişkilerimiz
 5. Ruslarla İlişki ve Moskova Antlaşması
 6. Sakarya Meydan Muharebesi ve Sonuçları
 - a) Sakarya Meydan Muharebesi
 - b) Mustafa Kemal'e Mareşallik ve Gazilik Unvanlarının Verilmesi
 - c) Kars Antlaşması (13 Ekim 1921)
 - d) Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)
 - e) İtilaf Devletleri'nin Barış Teklifleri
 7. Büyük Taarruz
 8. Başkumandan Meydan Muharebesi ve Anadolu'nun Düşmandan Temizlenmesi
 9. Mudanya Ateşkes Anlaşması, Esasları ve önemi
 10. Saltanatın Kaldırılması
 11. Lozan Konferansı

a) Görüşme Konuları ve Katılan Devletler

b) Görüşmelerin Kesilmesi ve Nedenleri

c) Lozan Antlaşması, Esasları ve önemi

12. İkinci Büyük Millet Meclisi

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:CUMHURİYET DÖNEMİ

A. Çağdaşlaşma

B. Cumhuriyet'in ilam ve Halifeliğin Kaldırılması

1. Cumhuriyet'in nam ve Mustafa Kemal Paşanın İlk Cumhurbaşkanı Seçilişi

2. Halifeliğin Kaldırılması ve Bunun önemi

C. Partiler ve Çok Partili Döneme Geçiş Denemeleri

1. Cumhuriyet Halk Fırkası

2. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası Şeyh Sait Ayaklanması

3. Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi

4. Serbest Cumhuriyet Fırkası ve Menemen Olayı

D. İnkılâbın Gelişimi, Devlet ve Toplum Kurumlarının Laikleşmesi

1. Osmanlı Devleti'nde Hukuk

2. Din-Devlet İlişkisi ve Aşamaları

3. Türk Medeni Kanunu'nun Kabulü ve Karakteri

E. Eğitim ve Kültür Alanında İnkılâp Hareketleri

1. Milli Eğitim

2. Tevhid-i Tedrisat Kanunu

3. Medreselerin Kaldırılması

4. Türk Harflerinin Kabulü

5. Eğitim-Öğretim ve Kültür Alanında Gelişmeler

6. Yeni Tarih Anlayışı

7. Türk Dilinin Gelişmesi

F. Toplumsal Yaşayışın Düzenlenmesi

1. Tekkelerin, Zaviyelerin ve Türbelerin Kapatılması

2. Kıyafetle Değişiklik

3. Soyadı Kanunu'nun Kabulü

4. Ölçüler, Saat ve Takvimde Değişiklik

5. Kadın Haklarının Kabulü ve Kadının Toplumdaki Yeri

G. Ekonomik Alanda Gelişme

1. Milli Ekonominin Kurulması

- a) Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Ekonomi
- b) Milli Ekonomi İlkesi ve Uygulanması
- c) Tarım
- d) Ticaret
- e) Sanayi ve Madencilik

2. Bayındırlık Alanında Gelişme

3. Sağlık ve Tıp Alanında Gelişme

BEŞİNCİ BÖLÜM: TÜRK ORDUSU VE MİLLİ SAVUNMA

ALTINCI BÖLÜM: TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN DIŞ SİYASETİ

1. Milli Dış Politika

2. Nüfus Mübadelesi

3. Yabancı Okullar Sorunu

4. Irak Sınırı ve Musul Sorunu

5. Milletler Cemiyeti ve Milletler Cemiyeti'ne Girişimiz

6. Balkan Antantı

7. Montrö Sözleşmesi

8. Sadabat paktı

9. Hatay Sorunu ve Sonucu

YEDİNCİ BÖLÜM: ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE SİSTEMİ ve ATATÜRK İLKELERİ

A. Atatürkçü Düşünce Sistemi

1. Atatürk'ün Düşünce Sistemi'nin Oluşumunu Hazırlayan Etkenler

2. Atatürkçülüğün Tanımı ve Önemi

3. Atatürkçülüğün Nitelikleri

4. Atatürkçü Düşüncede Milli Güç Unsurları

a) Siyasi Güç

b) Ekonomik Güç

c) Askeri Güç

d) Sosyo-Kültürel Güç

B. Atatürk ilkeleri

1. Atatürk ilkeleri'nin Amacı

2. Atatürk İlkeleri'nin Ortak Özellikleri

3. Atatürk ilke ve İnkılapları'nın Dayandığı Esaslar

4. İlkeler

a) Cumhuriyetçilik ilkesi

b) Milliyetçilik ilkesi

c) Halkçılık İlkesi

d) Devletçilik ilkesi

e) Laiklik ilkesi

f) İnkılapçılık ilkesi

C. Atatürk ilkelerine Sahip Çıkmak ve Devamlılığını Sağlamak

D. Türkiye'ye Yönelik İç ve Dış Tehditler

1. Tehdidi Meydana Getiren sebepler

2. Atatürkçü Düşünce Sistemine yönelik İç ve Dış Tehditler

SEKİZİNCİ BÖLÜM :ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ

İSMET İNÖNÜ'NÜN CUMHURBAŞKANI SEÇİLMESİ

1. Atatürk'ün Ölümü

2. İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı Seçilmesi

3. İsmet İnönü'nün Kişiliği ve Devlet Adamlığı

2.7.2. Ortaöğretim 11. Sınıf Tarih Ders Konularının İçeriği.

Ortaöğretim 11. Sınıf Tarih Dersi toplam sekiz bölümden oluşmaktadır. Bu sekiz bölümün amaçlarını maddeler halinde şöyle sıralayabiliriz. (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 27.4.1998/64 sayılı Kurul Kararı)

Amaçlar :

Dersin amacı, öğrencilere;

1. Türk İnkılabının tarihi anlamını ve önemini kavratmak,

2. Atatürk'ün milliyetçilik ve medeniyetçilik anlayışını belirtmek,

3. Atatürk'ün dahi asker, büyük devlet adamı ve inkılapçı kişiliği ile eşsiz önderliğini tanımak.

4. Atatürkçülüğü benimseterek, Atatürk'ün Dünya görüşünü ve düşüncelerini kavratmak,

5. Kurtuluş Savaşını ve bu savaşı Türk Milletinin varlığını kavramak ve sürdürmek için en büyük fedakârlıklarla gerçekleştirildiği kavratmak,

6. Türk Milleti'nin bütün kurumları ve değerleriyle birlikte uygarlığa hangi tarihi şartlar altında ve nasıl geçtiğini kavratmak,

7. Ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyetinin dinamik temelini "Atatürk İlkeleri"nin oluşturduğu bilincini kazandırmak;

8. Türk İnkılâbının, milli ve milletlerarası niteliklerini belirlemek XX. yüzyılda masum milletlere nasıl ışık tuttuğunu göstermek,

9. Dünya devletlerinin ve Türkiye'nin içinde bulunduğu o günkü durum göz önüne alınmak suretiyle, Türk İnkılâbının ne güç şartlar altında gerçekleştirildiğini kavratmak;
10. Demokrasi hayatımızın gelişmesini inceleyerek, onlara demokratik düzenin gerektirdiği bilgi ve davranışları kazandırmak,
11. Atatürk'e Türk İnkılabına ve onun ilkelerine yürekten bağlı bunların inançlı savunucusu olma bilincini kazandırmak;
12. Günümüzün ve geleceğin sorunlarına Atatürkçü bir yaklaşımla çözümler getirebilecek tutum, davranış ve yetenekler kazandırmak,

Açıklamalar :

1. "Türkiye Cumhuriyeti Tarihi" ve "Türk İnkılap Tarihi" derslerinden temel. Atatürk ve Türk İnkılabı olacaktır. Türk Milli Eğitiminin amaçlarının gerçekleştirilmesinde büyük yeri ve önemi olan bu dersin konuları işlenirken; öğrencilere, süratle değişerek karmaşık hale gelen yurt ve dünya sorunlarını karşısında, ihtiyaç duyulan gerekli bilgi ve anlayışın, olumlu davranışların kazandırılması ve geliştirilmesinde, başlıca kaynağın bütünüyle Atatürkçülük olduğu kavratılacaktır.
2. Konular işlenirken. Türk İnkılabının mimari Atatürk'ün olaylardaki rolü üzerinde durulacak; Atatürk'ün hayatı açıklanırken, O'nun eğitim-öğretiminde etkisi olan kurumlar ve çevresi ile kendisini yetiştirmede kişisel çabalarına yer verilecektir.
3. Atatürk'ün kişisel özelliklerine yer verilirken. Önderliği, üstün zekası, kuvvetli hafızası isabetli karar alma ve kararları süratle uygulama azmi ve tutumu, geniş kültürü, yurt ve millet sevgisi, cesareti, uzak görüşlülüğü, sabır ve metanetli, örnek durumdaki çalışkanlığı, fedakarlığı, dürüstlüğü, alçak gönüllülüğü; inançlı ve ince duygululuğu gibi özel nitelik ve yetenekleri örneklerle belirlenecek; Dahi asker. Eşsiz inkılapçı ve Büyük Devlet Adamı kişilikleri ayrıntılı olarak konu edilecek; O'nun her zaman sevgi ile anılacak ve bağlanılacak ölümsüz bir lider olduğu vurgulanacaktır.
4. Kurtuluş Savaşı ile ilgili konular işlenirken, yurdun o günkü durumunda, yokluk ve yoksulluk içinde, en çetin ve güç şartlar altında. Atatürk'ün birleştirici ve bütünleştirici gücüyle ve O'nun önderliğinde Türk Milletinin bir vücut halinde en modern silah ve teçhizatla donanmış işgal kuvvetlerine karşı giriştiği Milli mücadele, destani kahramanlık, olayların geçtiği manzara içinde yansıtılacaktır.
5. Kurtuluş Savaşı başında, Kuvayi Milliye ruhu açıklanacak, yurt topraklarının millet namusu kabul edilerek, savunmanın kutsallığı belirtilecek; aynı zamanda, girilen bu Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşında Atatürk'ün XX. yüzyıldaki tutsak olan milletlere ışık tuttuğu özellikle belirtilecektir.

6. Kurtuluş Savaşından sonra yeniden kurulan Türkiye Devletinin bütün organlarını ve Türk Milletinin toplumsal yaşayışındaki değişim gelişim ve yenilikleri kapsayan Türk İnkılabı, karşılaştırmalı olarak işlenecektir. Bu çalışmalar yapılırken, bir zamanlar her alanda kuvvet ve üstünlüğünü dünya devletlerine kabul ettiren Osmanlı İmparatorluğunun, zamanla Batıdaki gelişmelere paralel çağdaşlaşmaya uyamadığı; bunun sonucu olarak her yönden bir sarsıntıya uğradığı ve çöküşe gittiği; diğer taraftan bir süre. geçmiş devirde yararlı olan kurum ve organların zaman geçtikçe bozulduğu, hayatiyetini kaybettiği ve yetersiz hale geldiği üzerinde durulacaktır. Bu arada. Osmanlı İmparatorluğunun yıpranmış bazı kurumlarını sürdürme durumunda olan yeni Türk Devleti'nin Çağdaş Batı Medeniyetine kavuşturulmasındaki güçlük göz önünde tutularak. Türk İnkılabının diğer İnkılaplara göre farklılığı ve üstünlüğü belirlenecektir.

7. Atatürk'ün eşsiz inkılabının getirdiği yenilikler ve değişiklikler işlenirken; yeni kurum ve organlar ile yaşama düzeninin, biçim yönüyle bağlayıcı, donmuş bir kalıp ve doğma olmayıp. Türk Milletinin yapısı ve karakterine göre geliştirici, dinamik nitelikler taşıdığı vurgulanacaktır.

8. Atatürkçülük ve Türk İnkılabını dayandığı ilkeler işlenirken, temel ilkeler. Atatürk devrindeki uygulamalarda göz önünde bulundurularak O'nun kendi sözleri, düşünce ve görüşleri doğrultusunda açıklanacak; ilkelerin bütünüyle, her alanda milletin yaşama düzeninde yenileştirici ve geliştirici bir sistem oluşturduğu belirtilecektir.

9. Temel ilkeler yanında onları tamamlayan bütünleyici ilkelerin kavratılmasına da önem verilecek ve bu ilkelerin tanıtılmasında, Atatürk'ün veciz sözlerinden yararlanılacak; Atatürk ilkeleri ve Türk inkılabının millet hayatı için vazgeçilmez bir sistem olduğu vurgulanacaktır.

10. Atatürkçülüğün dayandığı temel ilkelerin kendi aralarında bağlantılı olup birbirinden ayıramayacağı ve dünyadaki başka inkılapların getirdiği sistemlere göre değişik biçimlerde yorum kınamayacağı, taklit edilmiş modeller olamayacağı, karşılaştırmalar yapılmak suretiyle örneklerle açıklanacaktır.

11. Milliyetçilik ilkesine, söven bir anlayışın olmadığı özellikle vurgulanacaktır.

12. Tarihin kanla çizdiği Anayurdumuzda yaşayan ve aynı ülkelere bağlı, kaderde, kıvançta tasada ortak yurttaşların Türk Milletini oluşturduğu ifade edilecektir.

13. Laiklik ilkesinde, bu kavramın dinsizlik olmadığı belirtilerek Atatürk'ün İslam Dinine olan saygısı kendi sözleriyle açıklanacak; O'nun esas itibarıyla tutuculuk ve gericiilik, yobazlık ve hurafelerde safatalara ve din istismarcılığına karşı olduğu üzerinde durulacaktır.

14. Devletçilik ilkesine bu ilkenin, sosyalist ve komünist ülkelerin uyguladığı ekonomik sistemlerden farklılığı ve Türkiye'nin şartlarına göre düşünülmüş çağdaş bir özellik taşıdığı belirtilerek uygulamada alınan başarılı sonuçlara yer verilecektir.

15. "Türkiye Cumhuriyeti Tarihi" ve "Türk İnkılap Tarihi"nin bütün konulan içinde. Osmanlı İmparatorluğunun durumu ve bazı devlet adamlarının isledikleri hatalı siyasetle ihanete kadar varan tutumlar belirtilip olaylar kısaca sergilenerek Türk İnkılabının getirdiği değişiklik ve yenilikler, eski kurum ve yaşama düzeni ile karşılaştırılırken: Türk Tarihinin önemli bir bölümünü oluşturan Osmanlı İmparatorluğunun her devrinin karartılarak kötülenmesinden; siyaset, kültür ve medeniyet alanlarında hizmeti inkar edilemeyen Osmanlı dönemindeki Türk büyüklerini de kapsar biçimde genelleme yapılarak olumsuz eleştirmelerden kaçınılacak; milli ve manevi değerlerine bağlı olan Türk Milletinin ve onun bağrından çıkan Atatürk'ün geçmişinden koparılmasına fırsat verilmeyecektir.

16. Atatürk'ün. Türk Tarihine, Türk Kültürüne verdiği değer; Türk Dilini yozlaştırmadan arılığa ve duruluğa kavuşturma çalışmaları ile Milletin bağlı olduğu, bozulmamış gelenek ve göreneklerine olan saygısı üzerinde durulacaktır.

17. Atatürk'ün. Türk Tarihinin akışını nasıl değiştirdiği, milletimizin değerlerine, kudretine dayanarak ve isteklerine uyarak Türk Milletine yepyeni ilerleme ve yükselme ufukları açtığı belirtilecek: Türkiye'yi en yüksek çağdaş kültür ve medeniyet düzeyine çıkarmak için yapılan inkılabın insanlık tarihinde de büyük bir yeri olduğu kavratılacaktır.

18. Lozan zaferiyle kazanılan bağımsızlığın geniş anlamı açıklanarak. XX. yüzyılda yeni bir yörüngeye giren devletler arası siyaset ve bloklaşmalar karşısında, yurt bütünlüğünün korunması gerekliliği için Atatürk'ün izlediği siyaset ve barışçı tutum ile kurduğu dış ilişkilerden örnekler verilecek, insancıl fikirleriyle Atatürk'e dünyada duyulan saygı ve takdir belirtilecektir. Bu arada, kavuşulan Bağımsızlık ve Atatürk'ün en büyük eseri Cumhuriyet rejiminin yapısındaki milli egemenlik ve demokratik yönetimin değerini kavratırken yapılacak telkinlerle özellikle milli bütünlüğü korumak, demokrasiyi üstün tutmak ve ilerletmek bilinci kazandırılacaktır.

19. Atatürk'ün hayatı, kişiliği ve ilkeleri üzerinde durulurken; gerçek Atatürkçülüğün, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları içinde belirtilmiş olan niteliklerin davranış haline gelmesiyle gösterilebileceği inancı telkin edilecektir.

20. Atatürk'ün Kurtuluş Savaşını yaparken. Türk Milletine ilerleme ve yükselme ufukları açarken taşıdığı düşünceler ve yurdumuzu çağdaş medeniyet düzeyine çıkarmak için gerçekleştirdiği inkılaplar, lise sınıflarında anlatılırken, yalnızca ders kitapları ile yetinilmeyerek devamlı şekilde "Büyük Nutuk" ile diğer "Söylev ve Demeçlerinden

yararlanılacak, bütün olaylar öğrencilerin kolaylıkla kavrayacakları bir dille ve karşılaştırmalar yapılarak açıklanacaktır. Bunlar dışında konular işlenirken, Atatürk ve Türk İnkılabı hakkında, öğrenci bilgi düzeyine göre yazılmış ve Bakanlıkça tavsiye edilmiş kitap, broşür ve ansiklopedilerdeki yazıların okunması teşvik edilecek, hangi konu veriliyorsa olumlu ilgili yayınların yerleri bildirilecek, bu yazıların özetlerinin veya önemli kısımlarının sınıfta anlatılması temin edilecektir.

21. Atatürk'ün Türk gençliğine yaptığı hitap derinliğine ve genişliliğine kavratılacak: Türk inkılabının önemi ne gibi büyük güçlükler ve engeller yenilerek gerçekleştirildiği belirtilecek, bunların korunması gereği açıklanacak ve her fırsatta inkılap değerlerine bağlılık pekiştirilecektir.

22. Konular işlenirken, göze ve kulağa hitabeden ders araçları kullanılacak; bunun için yerine göre, resimler, kartpostallar, fotoğraflar, tarihi tablolar, ilim ve dialardan yararlanılacak, konuların özelliğine göre olayların somutlaştırılması için şematize edilmesine çalışılacak, tarih deyimlerim kavramların adların doğru olarak öğretilmesi için. yazı tahtasına bunların asılları yazılacak, lise sınıflarında olaylarla ilgili haritalar resimler, grafikler ve tarih levhalarının gruplar tarafından hazırlanması sağlanacaktır.

23. Yakın çevrede Atatürk'ü gören veya Kurtuluş Savaşı'na katılan ve Türk İnkılabına tanık olan kişiler bulunduğu takdirde, okula davet edilebilecek bu kişilerin sınıfta öğrencilerle konuşmasına fırsat verilecek: Atatürk. Kurtuluş Savaşı ve İnkılaplar ile ilgili hatıraların ve bilgilerin derlenmesine çalışılacaktır.

24. Çevrede Atatürk ile ilgili kültür merkezleri, müzeler. Kurtuluş Savaşı'nın geçtiği muharebe alanları ve Devlet Dairelerinde özel köşeler varsa, bu yerlerin toplu olarak veya gruplar halinde görülmesi sağlanacaktır.

25. Program esas olmakla beraber Milli Bayramlar, mahalli kurtuluş günleri. Atatürk'le ilgili bölgesel olay yıldönümleri ve özellikle On Kasım'da, konu sırasına bakılmaksızın Atatürk'ün kişiliği düşünceleri, başarıları günün heyecanı ile değerlendirilip açıklanacaktır.

26. Bütün konular kuru bir anlatım yöntem yerine. yerine göre soru-cevap, diyalog. grup çalışmaları yöntemleriyle işlenerek öğretmen, önemli bulduğu yerlerde etkin olarak kısa takrirlerle yer verip öğrencilere gereken heyecanı duyuracak, konular arasında başladığı menkıbe, hatıra, şiir. tarihi fıkralarla dersi çekici hale getirecek ve öğrenciye düşünmeye yöneltmek sonucu bulunmasında beraberlik yapacaktır.

27. Yüksek okullarda Türk İnkılabının anlamı belirtilerek inkılap evrim, ıslahat, ihtilal, isyan, hükümet darbesi ayrıntılı biçimde örnekler verilmek suretiyle

açıklanacak; İnkılap kavramının tarihsel gelişmesine yer verilecek; inkılabın öğeleri ve evreleri. Atatürk'e göre inkılap, inkılabın hukuksal dayanağı ve yasallığı Türk İnkılabının önemi ve özelliği üzerinde durulacaktır.

28. Türk İnkılap Tarihine girmeden önce, programda belirtildiği gibi XIX. yüzyılda Avrupa'nın büyük devletleri ve Batı Dünyasındaki yerleri, batının gelişimi, Rönesans. Reform. Kapitalizm ve Burjuvazinin doğuşu, büyük fikir hareketleri, sanayi inkılabı ve özellikle Fransız İnkılabı, bu inkılabın yaydığı fikirler bunlar arasında Emperyalizm siyaseti. Sosyalizm cereyanları, Atatürkçülükle karışmaması açısından gereken ölçü içerisinde açıklanacak, Dünya'daki sosyal ve ekonomik sistemleri yanında, Türk İnkılabının milleti saygı için ideal yol olduğu vurgulanacak; Atatürk ilkelerinin yüksek okul öğrencilerinin seviyelerine göre anlamı, önemi ve hukuksal şartları ile felsefesi yapılırken de bu önemli gerçek pekiştirilecektir.

29. Yüksek Okulda Osmanlı Devletinin durumu çıkış meselelerinin kavratılmak için. kuruluş yıllarındaki öz yapısından sanatlaşım dejenerasyona geçiş dönemiyle ele alınacak, duraklama ve gerileme devirlerinde her alanda görülen bozulma ve gerileme bunların nedenleri, devleti kurtarma girişimleri, batıya bakış ve hukuk devletine geçiş çabaları, özgürlük mücadeleleri. Meşrutiyet yönetimine gidiş İslamcılık, Osmanlıcılık, Türkçülük, ile İttihat ve Terakki devrine yer verilip bu dönemde dış ve iç olaylara sebep sonuç ilişkileriyle açıklanacak ve böylece her inkılap Tarihine bir giriş yapılacaktır.

30. Yüksek okulda Kurtuluş Savaşı ve aşamaları ile bu anlaşmalar işlenirken Savaşın ve anlaşmaların ayrıntıları işleyerek olayın milli egemenliği haklı kılan ihtilali yönüyle de yoluna gidilecek o günkü şartlarda Atatürk'ün aşamaları geçerek nasıl önder olduğu, kongreler ve Büyük Millet Meclisinin kararlarının kapsamı ve anlamı açıklanarak değerlendirilmesi yapılacaktır. Kurtuluş Savaşı içindeki muharebelerde uygulanan planlar ulaşılan kesin zafer ile Atatürk'ün askeri dehası üzerinde durulacak, bu arada yapılan anlaşmalar ile Lozan Konferansının siyasal ve hukuksal yönleri Sevr andlaşması hükümleriyle karşılaştırmalı olarak ele alınacak, Lozan Barışının önemi belirtilirken. Tür Milletine kazandırdığı bağımsızlık vurgulanacaktır.

31. İnkılap içindeki yenilik ve değişiklikler. Yüksek Okul Öğrencilerinin seviyelerine göre daha geniş ve ayrıntılarıyla işlenecek. Atatürk ilkeleri, onun vecizeleri, söylev ve demeçleri yerli ve yabancı yazarların görüşleri ile açıklanıp değerlendirilecektir.

32. Atatürk'ün ölümünden sonraki olaylar ve özellikle çok partili döneme geçiş devri işlenirken: Türk Halkının, kurulan siyasi parlamentolara göre eğilimleri gözönünde tutularak, henüz tarih konusu içerisinde düşünülme kadar tazeliğin koruyan yakın geçmişimizdeki

olayların eleştirisi yapılmayacak; bilimsel yönde objektif incelemelerle kesin olarak sonucu belirlenen olgular dışında, tarihin ileride hüküm vereceği kişi ve olaylar, erken olarak tek yönlü yorum ve yargılamalarla değerlendirilme yoluna gidilmeyecek; ayıricılığa ve bölücülüğe yol açabilecek her türlü bilgi, görüş ve düşüncenin ifade edilmesinden sakınılacaktır.

33. Yüksek Okulların ikinci. Orta öğretim kurumlarının üçüncü sınıflarında, ikinci yarı yılda bu derse ayrılan haftalık ders saatlerinde yapılacak seminerlerde, başka "Büyük Nutuk" ve "Söylev ve Demeçler" ile Atatürk ve Türk İnkılabı hakkında o yerdeki kitaplıklarda bulunan kaynak mahiyetindeki diğer eserler, yerli ve yabancı yazarların kitapları, hatıralar, biyografiler ile broşür, dergi ve ansiklopedilerdeki yazılar tanıtılacak, işlenen konulara göre bu eserlere yazılardaki

bilgiler, üzerinde durulup değerlendirilecek; notlar çıkartılarak öğrencilerin ön hazırlıklarıyla getirdikleri bilgilerin tartışması yapılacak ve ortaya konulan görüşler mevcut kaynaklarla, bilimsel olarak yazılmış eserlerdeki bilgilerle karşılaştırılacak, her görüş ve fikir sonuca bağlanacaktır.

34. Yüksek Okullardaki seminerlerde üzerinde durulan konular ve özellikle "Nutuk" ile ilgili değerlendirmeler, yapılacak sınavların sorularında yer alacaktır.

35. Öğrencilere kitaplıklarını Atatürk'e ait eserlerle zenginleştirmeleri telkin edilecek; fikir yönünden ihtiyaç duydukları konularda her zaman başvurabilecekleri bir kitaplık meydana getirmeleri için gerekli teşviklerde bulunulacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZERBAJYCAN'DA 9.10.VE 11. SINIFTA OKUTULAN TARİH DERSİNİN MUHTEVA YÖNÜYLE İNCELENMESİ

3.1 Azerbaycan Tarih Dersinin Amaçları

1-Eski çağlardan günümüze kadar olan tarihi olaylar hakkındaki bilgilerin esaslarının öğrenciler tarafından benimsenmesini kazandırmak.

2-Öğrencilere tarihi tahlil, karşılaştırma ve özetleme becerisini geliştirmek. esas en olay ve gidişatlarını, ispat ve kanuna uygunluklarını benimsetmek.

3-Öğrencilerde tarihe inanmak ve saygı hissini güçlendirmek

4-Fikir akımlarına, insan haklarına, demokratik değerlere, milli manevı zemine dayanan, kendi soy kütüğüne, halkına ve milletine saygı, vatanseverlik ve halklar arasında karşılıklı anlaşma gibi yüksek manevi ahlaki değer kazandırmak.

5-Azerbaycan halkının ve diğer halkların dinine, diline, medeniyetine, tarihi gidişatına ve değişik kurumlarına ilgi çekmek

6-Kendi ülkesinin ve bütün dünyanın medeniyetini korumaya ve yaşatmaya çalışma hissi geliştirmek.

7-Azerbaycan tarihi ile diğer yakın ve uzak ülkelerin tarihini birbirleriyle ilişkilendirme becerisini kazandırmak.

8-Öğrencilerde yaşadığı bölge, il, şehir ve köy tarihinin, vatan tarihinin aynı zamanda dünya tarihinin bir parçası olduğunun bilincini geliştirme(Abilov, Zeynalov ve oğulları, 2000:s.5-6)

3.2. Azerbaycan'da 9. Sınıfta Okutulan Tarih Dersinin Muhtevası

Azerbaycan'da 9. sınıfta okutulan tarih dersinin muhtevası şu şekildedir: Avrupa ülkeleri, Rusya ve ABD XVII. asrın ikinci yarısı – XVIII. asır ile başlayıp, Türk dünyası ve Kafkas halkları XVII. asrın ikinci yarısı – XVIII. asrı ile devam eden, Doğu halkları XVII. asrın ikinci yarısı – XVIII. asrında son bulan üç ana başlıktan oluşmaktadır. Bu ünitelerle öğrencilere dönemin önemli siyasi, sosyal, kültürel olayları anlatılmış, dünya üzerinde gelişen olayların dünyayı yöneten ülkelere yansımaları ve onların olaylara yaptıkları etkiden

bahsedilmiştir. 9. sınıfta okutulan ünite ve konular ayrıca bunların içeriği bu başlık altında ele alınmaya çalışılmıştır.

3.2.1. Azerbaycan'da 9. Sınıfta Okutulan Tarih Ders konuları

Azerbaycan'da 9 sınıf Tarih ders konularını Azerbaycan Tahsil Nazirliyi (Eğitim Bakanlığı) tarafından tasdik edilerek 09.07.2001. yılından itibaren (862 numaralı kararıyla) “Yeni Tarih 9. ” adlı kitap içerisinde aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

KAPİTALİZM SİSTEMİNİN GELİŞMESİ

I BÖLÜM: AVRUPA ÜLKELERİ, RUSYA VE ABD XVII. ASRIN İKİNCİ YARISI – XVIII. ASIRDA

I. fasıl: İngiltere Burjuva inkılâbı

1. İngiltere burjuva inkılâbı ve vatandaşlık savaşı
2. Yeni zadedânlar ve burjuvaziye hâkimiyet başında. Parlamento
3. İngiltere'de senayı inkılâbı ve onun sonuçları

II. fasıl: Fransa burjuva inkılâbı

4. Milli eğitim ve onun kurucuları hakkında
5. İnkılâbın başlanması. Monarşinin devrilmesi
6. İnkılâbın büyümesi Yakobinçi diktatörlüğü
7. Fransa Direktoriya ve Konsolluk devrinde

III. fasıl: Rusya

8. Rusya XVII. asrın ikinci yarısında
9. Rusya XVIII. asırda
10. XVIII. asrın ikinci yarısında Rusya'nın dış siyaseti

IV. fasıl: Medeniyet

11. Batı Avrupa ülkelerinin medeniyeti
12. Rusya medeniyeti

V. fasıl: ABD

13. Kuzey Amerika'da bağımsızlık savaşları

14. ABD ortaya çıkışı

II. BÖLÜM : TÜRK DÜNYASI VE KAFKAS HALKLARI XVII. ASRIN İKİNCİ YARISI – XVIII. ASIRDA

VI. fasıl: Osmanlı İmparatorluğu

15. Osmanlı İmparatorluğu XVII. asrın ikinci yarısı XVIII. asrın birinci yarısında

16. Osmanlı devletinin Avusturya ile savaşları

17. Osmanlı-Rusya savaşları

18. Batı devletlerinin güçlenmesi ''Şark meselesi'' III. Sultan

Selimin ıslahatları

VII. fasıl: Merkez Asya, Kazakistan, Kırım, Volga boyu ve Sibirya Türk halkları

19. Merkezi Asya ve Kazakistan sosyal – iktisadi ve siyasi durumu

20. Merkezi Asya Kazakistan'a dış müdahale

21. Volga boyu ve Ural Türkleri

VIII. fasıl: Kafkas Halkları

22. Güney Kafkas Ermeni Rus ilişkileri

23. Rusya'nın kuzey Kafkas'ı işgale başlaması

IX. fasıl: Türk Dünyası ve Kafkas Halklarının Medeniyeti

24. Osmanlı Medeniyeti

25. Merkezi Asya ,Kazakistan,Volga boyu ve Ural Türklerinin medeniyeti

26. Kafkas Halklarının Medeniyeti

III. BÖLÜM: DOĞU HALKLARI XVII. ASRIN İKİNCİ YARISI – XVIII. ASIRDA

X. fasıl: Doğu Ülkeleri

27. İran'da sosyal – iktisadi durum

28. Safavi devletinin sükûtu (sonu). Nadir şah devletinin ortaya çıkışı

29. İran XVIII. asrın ikinci yarısında

30. Hindistan’da Feodal durum. İktisadi durum

31. Hindistan’da ağalık uğruna çekişmeler

32. Çin Tsin sülalesinin hâkimiyet devrinde

XI. fasıl: Doğu Halklarının Medeniyeti

33. İran, Hindistan ve Çin medeniyeti

3.2.2. Azerbaycan’da 9.Sınıfta Okutulan Tarih Dersi Konularının İçeriği

Azerbaycan’da 9. sınıfta okutulan Tarih dersi üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler Avrupa Ülkeleri, Rusya ve ABD XVII. asrın ikinci yarısı – XVIII. asırda, Türk dünyası ve Kafkas halkları XVII. asrın ikinci yarısı- XVIII. asırda ve Doğu Halkları XVII. asrın ikinci yarısı- XVIII. asırda başlıkları taşımaktadır. Bölüm içerisindeki konuların içeriğini şu şekilde sıralaya biliriz.

I.Bölüm: Avrupa’da Rusya’da ve ABD’de XVII. asrın ikinci yarısında-XVIII. asırda yapılan icraatlar.

1.İngiltere’de burjuva inkılâbının sebepleri

1.1. İngiltere’nin sosyal-iktisadi durumu

1.2. Vatandaşlık savaşları ve savaşın sebepleri

1.3. İnkılâbın başarıyla sonuçlanması ve tarihideki önemi

1.4. Yeni Zadeğânların hâkimiyete gelişi ve uzun müddetli parlamentonun kurulması

1.5. Parlamentonun sosyal terkihi ve onun siyaseti

1.6. 1688 yılında yapılan inkılâp ve İngiltere’de yeni rejimin(monarxiya) ortaya çıkışı

1.7. Ülkede Real hâkimiyetin kraldan parlamentoya geçmesi

1.8.Agrar inkılâbının başlaması

1.9. XVII. asırda İngiliz köylülerinin cemiyetteki yeri. Ucuz işçi alımı

1.10.Sanayideki büyük gelişmeler

2. Fransa’da burjuva inkılâbı

- 2.1. İnkılâbın başlama sebepleri ve ilkin şartları
- 2.2. Köylülerin durumu, Sanayi ve ticaret
- 2.3. Burjuvaziye ve halk kitleleri
- 2.4. Rejimin (monarxiya) değişmesi
- 2.5.Eğitimin görkemli nümayendeleri ve onların ideaları
- 2.6. Fransa'da mart olayları, 1791 Anayasası
- 2.7. 1793 yılının 31 Mayıs halk isyanı
- 2.8. 1795 yılında Anayasa ve Direktoryanın ortaya çıkışı, General Bonapart
- 2.9. 1799 yılının 9 Kasımında çıkan isyan, büyük burjuvaziyenin meydana gelmesi

3. Rusya'da kapitalist ilişkilerin ortaya çıkışı

- 3.1.XII. asrın 60. yıllarında köylü isyanı ve isyanın başarısızlığı
- 3.2 Rusya'nın iktisadi durumu
- 3.3. I. Piyotrun kuzey savaşı ve Rusya İmparatorluğa çevrilmesi
- 3.4. I. Piyotrun ıslahatları
- 3.5. Pukaçovın başlattığı köylü isyanı
- 3.6. Rusya-Türkiye savaşları (1768-1774, 1787-1791) ve Rusya için sonuçları
- 3.7. Rusya'nın Kırımı işgali

4. Medeniyet (Batı Avrupa ve Rusya)

4.1.Dünyevi Bilimlerinin gelişmesi (İ.Nyuton, G.Leybnits, İ.Kant, P.Laplas, E.Henner)

- 4.2. Aşı sisteminin ortaya çıkışı
- 4.3. I. Piyotrun medeniyette yaptığı ıslahatlar ve onun sonuçları
- 4.4. Rusya'da Bilimler Akademisinin kurulması. Moskova Üniversitesi

5. ABD ortaya çıkışı

- 5.1. İngiltere'nin ABD tanınması
- 5.2.ABD Anayasasının kabulü

5.3. ABD yapılan burjuva inkılâbının yararları

II. Bölüm: Türk dünyası ve Kafkas halklarının XVII. asrın ikinci yarısında- XVIII. asırdaki durumu

1. Osmanlı devletinin sosyal-iktisat ve siyasi durumu

1.2. Osmanlı devletinin Avrupa ülkelerinden geri kalmasının sebepleri

1.3. Osmanlı devletini Avrupa topraklarından çıkarma siyaseti ve Osmanlıya karşı koalisyon yapmaları

1.4.1730–1731 yıllarında Patrona Halil isyanı

1.5. Osmanlı devletinin Avusturya ile yaptığı savaşların başlama nedenleri

1.6. Fransa'nın tahriki sonucu Osmanlı devletinin Avusturya'ya savaş ilan etmesi

1.7. Viyana işgali. Türklerin Avrupa'daki ilk yenilgisi

1.8.1716–1718 yıllarındaki savaşlar ve sonuçları

1.9. Rus-Osmanlı arasında 1735–1738 ve 1768–1774 yıllarındaki savaşlar ve neticeleri

1.10. Osmanlı devletinin yenilmesinin nedenleri

1.11. Küçük Kaynarca anlaşması ve şartları

1.12. Osmanlı devletinin Kara deniz sahillerinde ve Kırımdaki gücünü kayıp etmesi

1.13.Yassı anlaşması ve Osmanlı devleti için ağır neticeleri

1.14. Fransa, Avusturya ve Rusya'nın ortaya çıkardığı “Şark Meselesi“ ve onun içeriği

1.15. III. Sultan Selimin ıslahatları ve içeriği

1.16.İslahatın başarısızlığı ve nedenleri

2. Merkezi Asya, Kazakistan, Volgaboyu ve Ural devletlerinin sosyal-iktisat ve siyasi durumu

2.1. Merkezi Asya'nın etnik yapısı

2.2. Merkezi Asya Hanlıklar arasındaki çekişmeler ve savaşlar

2.3. İran'ın işgaline karşı Türkmen isyanı

- 2.4. Kazakistan'daki 1783–1797 yıllarında çıkan isyanlar ve sonuçları
- 2.5. Volgaboyu halkların Ruslar tarafından zoraki Hristiyanlaştırma politikası
- 2.6. Ural'da 1705, 1735 ve 1755 çıkan isyanların sebep ve sonuçları

3. Kafkas halklarının sosyal-iktisat ve siyasi durumu

- 3.1. Gürcistan'ın İran ve Türkiye nüfuz dairesine bölünmesi
- 3.2. Rusya'nın Ermenilerle ilişkilerinin yüksek seviyeye çıkması. I Piyotr ve Ermeniler
- 3.3. Rus Ermeni ittifak yapması ve Türk halkına karşı hain politikaları
- 3.4. Rusya'nın Kuzey Kafkasya'da işgal siyaseti ve sonuçları

4. Türk Dünyası ve Kafkas halklarının dünya medeniyetindeki rolü

- 4.1. Osmanlı Devletindeki eğitim ve bilim
- 4.2. Kâtip Çelebi ve Evliya Çelebinin eserlerinin dünya medeniyetindeki rolü
- 4.3. İlk mektebin kurulması(1727)
- 4.5. Kafkas halklarının dünya medeniyetine katkıları

III Bölüm: Doğu ülkeleri XVII. asrın ikinci yarısında-XVIII. asırdaki gelişmeler

1. İran'da sosyal ve siyasi durum

- 1.1. Feodal çekişmeler ve onların halk üzerinde yaptığı etkiler
- 1.2. Azerbaycanlıların ve Türkmenlerin anti feodal isyanları
- 1.3. Nadir şahın hâkimiyete gelişinin sebepleri ve yaptığı değişiklikler

2. Hindistan'da feodal ve iktisadi durum

- 2.1. Büyük Moğol devletinin sona ermesi
- 2.2. Bağımsız Marath (Moğol) devletinin kurulması
- 2.3. Hindistan'ı ele geçirmek için Fransa – İngiltere savaşı
- 2.4. İngiltere Maysor savaşı
- 2.5. İngiltere'nin Hindistan'ın güneyini işgal etmesi

3. Çin devletindeki gelişmeler

3.1. Sin sülalesinin işgalci politikası

3.2. Feodal zulme ve Mancuriya hakimiyetine karşı isyanlar

4. Doğu ülkelerinin medeniyeti

4.1. İrlandaki mimarlık, halıcılık, eğitim ve bilimin yükselişi

4.2. İngilizlerin Hindistan'ı işgal ettikten sonra oradaki gelişen Avrupa kültürü

4.3.Çin devletinde gelişen Felsefe, Tarih, Edebiyat ve Mimarlık bilimi

3.3. Azerbaycan'da 10. Sınıfta Okutulan Tarih Dersinin Muhtevası

Azerbaycan'da okutulan tarih dersinin muhtevası şu şekildedir: Dünya ülkeleri XIX. asırda ile başlayan, Dünya ülkeleri XX. asrın başında ile devam eden, Birinci Dünya Savaşı ile sona eren üç ana başlıktan oluşmaktadır. Bu ana başlıklarda öğrencilere XIX. asrın sonundan XX. asrın başına kadar (Birinci Dünya Harbi'ne kadar) dünyanın gelişim sürecine, devletleri birinci dünya savaşına iten nedenlere, o dönemde gelişen ve devletlerin yönetim şekillerini değiştiren, kapitaliz, emperyalizm, faşizm gibi fikir akımlarına yer verilmektedir. 10. sınıfta okutulan ünite ve konular ayrıca bunların içeriği bu başlık altında ayrıntılı bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır.

3.3.1. Azerbaycan'da 10. Sınıfta Okutulan Tarih Ders konuları

Azerbaycan'da 10 sınıf Tarih ders konularını Azerbaycan Tahsil Nazirliyi (Eğitim Bakanlığı) tarafından tasdik edilerek 09.07.2001. yılından itibaren (805 numaralı kararıyla) “Yeni Tarih 10 ” adlı kitap içerisinde aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

I. BÖLÜM: DÜNYA ÜLKELERİ XIX. ASIRDA

I. FASIL: AVROPA ÜLKELERİ, RUSYA VE ABD

1.İngiltere

2.Fransa

3.Almanya

4.İtalya

5.Avusturya –Macaristan

6.Rusya

7.ABD

II. FASIL: TÜRK DÜNYASI VE KAFKAZ HALKLARI

8.Osmanlı devleti

9.Merkez Asya ,Kazakistan ,ve Ural Türkleri

10.Kafkas halkları

III. FASIL: ASYA ÜLKELERİ

11.İran

12.Hindistan

13.Çin

14.Japonya

IV. FASIL: MEDENİYET

15.Avrupa ülkeleri ve Rusya medeniyeti

16.Türk dünyası medeniyeti

17. Kafkas ve Doğu halklarının medeniyeti

II. BÖLÜM: DÜNYA ÜLKELERİ XX. ASRIN BAŞLARINDA

V. FASIL: AVROPA ÜLKELERİ, RUSYA VE ABD

18.İngiltere

19.Almanya

20.Fransa

21. Rusya

22. ABD

VI. FASIL: TÜRK DÜNYASI VE KAFKAZ HALKLARI

23.Osmanlı devleti

24.Rusya imperyası'nın terkinde (işkal ettiği) Türk ve Kafkas halkları

VII. FASIL: ASYA ÜLKELERİ

25. İran ve Hindistan

26. Çin ve Japonya

VIII. FASIL: MEDENİYET.

27. Avrupa ,Rusya ve Amerika medeniyeti

28. Türk dünyası medeniyeti

29. Doğu halklarının medeniyeti

III. BÖLÜM: BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI

IX. FASIL: SAVAŞLARIN BAŞLAMASI, GİDİŞATI VE SONUÇLARI

30. Savaşın başlaması ve gidişati

31. Savaşın sonuçları

X. FASIL: TÜRK DÜNYASI, KAFKAZ HALKLARI VE ASYA ÜLKELERİ

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞ YILLARINDA

32. Osmanlı devleti

33. Rusya İmperyası arazisinde Türk ve Kafkas halkları Birinci Dünya savaş yıllarında

34. Asya ülkeleri Birinci Dünya savaş yıllarında

3.3.2. Azerbaycan'da 10.Sınıfta Okutulan Tarih Dersi Konularının İçeriği

Azerbaycan'da 10. sınıfta okutulan Tarih dersi üç bölümden oluşmaktadır. I. bölüm Dünya ülkeleri XIX. asırda, II. bölüm Dünya ülkeleri XX. asrın başında, III. bölüm Birinci Dünya Savaşı başlıkları taşımakta. Bu başlıklar altında ele alınan konular ve içeriklerini şu şekilde sıralayabiliriz.

I.Bölüm: Dünya ülkelerinin XIX. asrın I. yarısındaki durumu

1. Avrupa ülkeleri, Rusya ve ABD iktisati sosyal ve siyasi durumu

1.1. İngiltere'de sanayi inkılâbının sona ermesi

1.2.1832 yılın parlamento ıslahatı

1.3. Çartizm harekâtı ve onun mağlubiyeti

- 1.4. Fransa’da I. İmparatorluğun yaratılması
- 1.5.1800–1807 yıllarında Avusturya, Prussiya ve Rusya ordularının üzerinde Fransa’nın zaferleri
- 1.6. 1812 Fransa- Rusya savaşı, Fransa’nın mağlubiyeti
- 1.7. Almanya’da 1848–1849 inkılâbı. Berlin isyanı
- 1.8. Mayıs 1849 İsyanı, isyanın başarısızlığı ve nedenleri
- 1.9. İtalya’nın sosyal iktisadi durum
- 1.10. 1848–1849 yıllarında yapılan inkılâp ve içeriği
- 1.11. Milan, Venesya ve Roma’da halk isyanı
- 1.12. Avusturya- Macaristan sosyal-iktisat ve feodal sistem
- 1.13. Viyana ve Pragada isyan
- 1.14. Rusya iç ve dış siyaseti
- 1.15. Fransa ordusunun Rusya’ya saldırısı (1812)
- 1.16.Rusya’nın güney Kafkas’ı işgali
- 1.17. ABD kapitalist sanayi
- 1.18. Irkçılık harekâtı
- 2. Türk Dünyası ve Kafkas halklarının XIX. asrın I. yarısındaki durumu**
- 2.1. III. Sultan Selimin ıslahatlarının devam etmesi ve iç karışıklık
- 2.2. Yeniçeri İsyanı
- 2.3. III. Sultan Selimin tahtan indirilmesi ve idam edilmesi
- 2.4. IV. Mustafa ve II. Mahmut’un hâkimiyeti
- 2.5. 1806–1812 ve 1828–1829 Rus- Türk savaşları
- 2.6. Tanzimat harekâtının (1839) başlaması, sebepleri, sonuçları ve içeriği
- 2.7. Merkez Asya uğruna İngiltere-Rusya çekişmesi
- 2.8. Rus idare sisteminin kurulması ve hanlıkların ortadan kaldırılması
- 2.9. Kırımın sosyal iktisat durumu

- 2.10.Sibirya'nın idare edilmesi hakkında nizamname (1822)
- 2.11. XIX .asrın başında Kafkasya'daki devlet kurumları
- 2.12. 1804, 1813, 1819 ve 1841 yıllarında Çar-Rusya'sına karşı isyanlar
- 2.13. Milli Misak Meclisi ve onun Kuzey Kafkasya'daki siyasi harekâtları

3. Asya Ülkelerinin durumu

- 3.1. İran'ın sosyal- iktisat durumu, Rus-İran savaşları
- 3.2. İran'da Babiler hareketi
- 3.3.Ost-Hind kampanyasının Hindistan'ın güneyindeki rolü
- 3.4.İngiliz savaşları. Hindistan'ın istilasının sona ermesi
- 3.5. Çin 1796-1804 yıllarındaki isyanlar
- 3.6.ABD ve İngiltere'nin Çin ticareti .(Tiryek ticareti)
- 3.7.Nankin savunması (İngilizlere karşı 1842)
- 3.8. Japonya sosyal-iktisat ve siyasi durumu

4.Avrupa, Rusya, Türk Dünyasının, Kafkasya ve Doğu ülkelerinde XIX. asırda gelişen medeniyet

- 4.1. Avrupa'da matematik ve fizik üzerindeki gelişmeler
- 4.2 Rusya'da edebiyat ve mimarlık seviyesinin yükselişi
- 4.3. Türkiye'de Eğitim ve Bilim
- 4.4. Mektep ıslahatları
- 4.5. Türkçe ilk kitap ve gazete
- 4.6. Tiflis'te Rus dili okulunun açılması
- 4.7. İran, Hindistan ve Çin Eğitim ve Bilim .Edebiyat ve Mimarlık

II. Bölüm: Dünya ülkelerinin XX. asrın başlarındaki durumunu kavrayabilme

1. İngiltere'nin siyasi kuruluşu. Ülkede iki Partili sistem
2. İngiltere-Almanya arasındaki problem ve iki devlette harp hazırlıkları
3. Almanya'nın Avrupa'da en güçlü devlet ideası ve doğuya harp hazırlıkları

4. Fransa’da radikaların hâkimiyete gelişi, R. Puankerinin cumhurbaşkanı olması
5. Rusya’da sosyal iktisadi durumu, 1900–1903 dünya ekonomisinin zor bir dönem geçirdiğini kavrayabilme
6. I. Rus inkılâbının sebep ve sonuçları
7. Stolıpin ıslahatları: içeriği ve sonucu
8. Rusya savaş esnasında
9. ABD’de reform
10. V. Vilgon “ Yeni Demokrasiye“ ıslahatları
12. Ruzveltin “Büyük Demokrasiye “ siyaseti
13. Osmanlının sosyal iktisat durumu, Avrupa ülkelerinden geriye kalma nedenleri
14. Balkanlarda isyanlar, Osmanlının iyice güç kaya etmesi
15. “ Genç Türklerin“ inkılabı (1908)
16. Sultan II. Abdülhamit’in tahtan indirilmesi
17. İttihat ve Terakki partisinin icraatları
18. 1911–1912 İtalya-Türkiye savaşı
19. Balkan savaşları (1912-1913)
20. Savaşın Osmanlı için sonuçları
21. Enver Paşa, Talat Paşa ve Camal Paşa hakimiyette
22. Türk ve Kafkas halkları Rus idaresine karşı verdikleri mücadeleler
23. İran’da 1905-1911 yıllarındaki isyanlar
24. 1911 inkılap sebep ve sonuçları
25. Hindistan’da 1906-1908 yıllarındaki inkılap
26. Çin XX. asırdaki sosyal iktisat durumu
27. Çin’deki 1911-1913 inkılabı
28. Çin’in Cumhuriyet ilan edilmesi
29. Japonya’nın sosyal iktisat durumu

30. 1902 İngiltere- Japonya anlaşması
31. Rusya, Avrupa, ABD’de eğitim, mimarlık, bilim vb. yükselişi
32. Türkiye’de eğitim ve bilim seviyesi
33. Mehmet Emin, Yahya Kemal vb. edebiyatta yaptıkları yenilikler
34. Kırım, Sibir Türklerdeki eğitim durumu
35. Doğu ülkelerinin medeniyetinde gelişmeleri kavrayabilme

III. BÖLÜM: I Dünya Savaşının Başlaması Nedenleri ve Sonuçları

1. I. Dünya savaşının nedenleri
2. Savaşa giren Devletlerin ideaları
3. “Üçler İttifakı“ ve “Antanta“ blokları arasındaki savaşlar
4. “Dörtler İttifakının“ kuruluşu
5. 1915–1916 yıllarında savaşın sonuçlanması
6. Omsalı Almanya tarafından I Dünya savaşına girmesi
7. Osmanlıyı bölmek için İngiliz, Fransız ve Rus anlaşması
8. Ermeni daşnakların yaptıkları soykırım
9. Mondros anlaşması (1918)
10. I. Dünya savaşında Türk ve Kafkas halklarının sosyal iktisadi durumu
11. Japonya “Antanta “ devletleri tarafından savaşa katılması
12. İran’ın I Dünya savaşındaki tarafsız tutumu
13. Çin ilk başlarda tarafsız tutumu, sonra Japonya’nın etkisiyle savaşa katılması

3.4. Azerbaycan’da 11. Sınıfta Okutulan Tarih Dersinin Muhtevası

Azerbaycan’da 11. sınıfta okutulan tarih dersinin muhtevası şu şekildedir: Dünya ülkeleri ikinci cihan harbi sırasında ile başlar, ikinci dünya harbi ile devam eder, dünya savaşından sonraki dönem ile sona eren üç ana üniteden oluşmaktadır. Bu üç ana ünite ile öğrencilere, yirminci asırda başlayan olaylar, ikinci dünya savaşının getirileri ve götürüleri ve bu savaşın günümüze yansımaları anlatılmaktadır. 11. sınıfta okutulan ünite ve konular ayrıca bunların içeriği bu başlık içerisinde ayrıntılı bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır.

3.4.1. Azerbaycan'da 11. Sınıfta Okutulan Tarih Ders konuları

Azerbaycan'da 11 sınıf Tarih ders konularını Azerbaycan Tahsil Nazirliyi (Eğitim Bakanlığı) tarafından tasdik edilerek 09.07.2001. yılından itibaren (803 numaralı kararıyla) “En Yeni Tarih 11” adlı kitap içerisinde aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

I. BÖLÜM: DÜNYA ÜLKELERİ İKİNCİ CİHAN SAVAŞI SIRASINDA

I. FASIL: 20. YILLARDA DEVLETLERARASI İLİŞKİLER

1. Birinci Dünya savaşından sonra Avrupa haritasında değişiklikler
2. Varsal – Vaşington sistemi

II. FASIL: AVRUPA ÜLKELERİNDE VE ABD DE SİYASİ VE SOSYAL İKTİSAT DURUMU

3. Avrupa devletlerinde ve ABD de durum
4. Dünyanın iktisadi durumu
5. Liberal demokrat rejime alternatif totaliter rejim
6. SSCB de totaliter Sovyet cemiyetinin kurulması

III. FASIL: TÜRK DÜNYASI VE KAFKAS HALKLARI

7. Türkiye
8. SSCB içindeki Türk ve Kafkas halkları

IV. FASIL: ASYA VE AFRİKA ÜLKELERİ

9. Japonya, Çin ve Hindistan
10. İran ve Arap ülkeleri

V. FASIL: YENİDÜNYA SAVAŞLARI AREFESİNDE

11. Asya ve Avrupa'da savaş ocaklarının kurulması
12. Sakinleştirme siyaseti ve onun iflası

VI. FASIL 20. 30. YILLARDA MEDENİYET

13. Bilim, Edebiyat ve Mimarlık

II. BÖLÜM: İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI

VII. FASIL: İKİNCİ DÜNYA SAVAŞININ BAŞLAMASI, GİDİŞATI VE SONUCU

14. Savaşın başlaması
15. Avrupa'da Afrika'da ve Balkanlar'da savaş
16. SSCB ve ABD savaşa katılması
17. Savaşın gidişatı
18. Türk ve Kafkas halkları savaş yıllarında
19. Savaşın sona ermesi

III. BÖLÜM: DÜNYA SAVAŞINDAN SONRAKİ DÖNEM

VIII. FASIL: ABD, SSCB VE AVRUPA ÜLKELERİ

20. ABD
21. SSCB
- 22-23. Avrupa ülkeleri
24. Merkez ve Güneydoğu Avrupa ülkeleri

IX. FASIL: TÜRK DÜNYASI VE KAFKAS HALKLARI

25. Türkiye
26. SSCB terkinde Türk ve Kafkas halkları

X. FASIL: ASYA, AFRİKA VE LATİN AMERİKASI ÜLKELERİ

27. Japonya ve Çin
28. Merkezi ve Güneydoğu Asya ülkeleri
29. İran ve Arap ülkeleri
30. Latin Amerika ülkeleri

IX. FASIL: ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER

31. Savaştan sonra uluslar arası ilişkiler
32. Dünya birliği muasır merhalede

II. FASIL: BİLİM. MEDENİYET

33. Bilim ve teknoloji inkılâbı

34. Edebiyat ve Mimarlık

3.4.2. Azerbaycan'da 11.Sınıfta Okutulan Tarih Dersi Konularının İçeriği

Azerbaycan'da 11. sınıfta okutulan Tarih dersi üç bölümden oluşmaktadır. I bölüm Dünya Ülkeleri İkinci Cihan Savaşı Sırasında, II bölüm İkinci Dünya Savaşı, III bölüm Dünya Savaştan Sonra başlıklarını taşımakta. Bu başlıklar altında ele alınan konular ve içeriklerini şu şekilde sıralayabiliriz.

I. BÖLÜM:Dünya Ülkeleri II. Cihan Savaşı Esnasında

1. I. Dünya savaşının sonuçları

2. Milletler Cemiyetinin kurulması

3.Versal Washington'un sisteminin Dünya üzerindeki etkisi

4.I. Dünya savaşından sonra Batı Avrupa ve ABD devletlerindeki durumu kavrayabilme

5. I. Dünya savaşından sonra dünyadaki iktisadi- sosyal durumu kavrayabilme

6. Demokratik rejime alternatif totaliter rejimin içeriğini kavrayabilme

7.SSCB'de totaliter Sovyet cemiyetinin kurulma amacını kavrayabilme

8. I. Dünya savaşının Türkiye için sonuçları

9. Milli Azaldık hareketinin başlaması

10.Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurulması

11. Cumhuriyetin ilanı

12.SSCB terkiindeki Türk ve Kafkas halklarının durumunu kavrayabilme

13. 30. yıllarda Japonya'nın iç ve dış siyaseti

14. Çin'de 1927-1937 demokratik ve milli hareket

15. 20. 30 yıllarda Hindistan'da sosyal-iktisadi durum

16.30. yıllarda İran'ın dış siyaseti

17.Mısırın ve İrağın bağımsızlık elde etmesi

18. I. dünya savaşında istediklerini elde edemeyen devletler yeniden savaş hazırlıklarına başlaması

19.Dünya medeniyetine etki eden faktörler

I I.BÖLÜM: II. Dünya Savaşının Başlaması, Gidişatı ve Sonucu

1. Savaşın başlaması ve içeriğini kavrayabilme
- 2.Almanya'nın Danimarka ve Norveç'i işgal etmesi
3. Almanya'nın SSCB karşı savaş hazırlıkları ve başlatması
- 4.1941–1942 yıllarında savaşın gidişatı
- 5.Savaşın gidişatında Esaslı Dönüşün başlaması, siyasi ve iktisadi şartları
6. Türkiye'nin İngiltere ve Fransa devletleriyle ittifak kurması
- 7.Türkiye tarafsız olduğunu ilan etmesi
8. Savaş yıllarında Türk diplomatlarının başarıları
- 9.Savaş yıllarında SSCB terkindeki Türk ve Kafkas halklarının durumu
- 10.1944-1945 yıllarında savaşın gidişatı kavrayabilme
11. ABD Japonya'ya atom tatbik etmesi
12. II. Dünya savaşının sona ermesini kavrayabilme

III. BÖLÜM: Dünyada Savaşın Sonraki Durum

- 1.II. Dünya savaşının ABD için sonuçları
2. II. Dünya savaşından sonra ABD iktisadi-sosyal durumu. Siyasi gelişmeler
3. II. Dünya savaşının SSCB için sonuçları
4. 60. yıllarda SSCB yapılan ıslahatlar
- 5.Sovyet sisteminin iflası.
- 6.Yeni bağımsız Devletlerin meydana gelmesi. MDB kurulması
7. Savaşın Almanya için neticeleri
8. Almanya'nın parçalanması.
9. XXI. asırda Almanya'nın durumu. Gelişen Teknoloji
10. Fransa'da 1968 olayları
- 11.Fransa'nın 90. yıllarda gelişmesinin sebepleri

- 12 İtalya'da Cumhuriyetin kurulması
13. İtalya'nın XXI. asırdaki siyasi durumu
14. İngiltere'de Olster problemi
15. İngiltere'de XXI. asırda yapılan gelişmeler
16. Merkezi ve Güney-Doğu Avrupa'da Totaliter sosyalizmin çöküşü ve pazar iktisadiyatına geçme durumunu kavrayabilme
- 17.Savaştan sonra Türkiye'nin sosyal İktisadi durumu
- 18.1950–1960 yıllarındaki siyasi durum (Türkiye)
19. Türkiye Möcüzesi . Türkiye muasır devirde
- 20.SSCB içindeki Türk ve Kafkas halklarındaki milli uyanış
- 21.Çin'de Tibet ve Tayvan problemi
22. Doğu Türkistan Çin esaretinde
23. Japonya'nın savaştan sonraki durumu ve yükselişi
- 24.Hindistan'ın muasır merhaledeki durumu
25. İran'da 1978–1979 inkılâbı. İran İslam Cumhuriyetinin kurulması
26. II. Dünya savaşından sonra Arabistan'ın durumu
27. Latin Amerika'sının sosyal iktisadi durumu. Yapılan ıslahatların sebep ve sonuçları
28. Savaştan sonra uluslar arası münasebetler. Soğuk Savaş dönemi
30. Dünya'da muasır merhaledeki yapılan değişiklikleri kavrayabilme
- 31.Bilim ve teknolojide yapılan inkılap anlayışını kavrayabilme
- 32.Bilgisayar sistemine geçiş
33. Edebiyat, İncesenet vb. yapılan değişiklikleri kavrayabilme

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE VE AZERBAYCAN TARİH KONULARININ MUHTEVA YÖNÜNDE KARŞILAŞTIRILMASI

4.1. 9. Sınıf Tarih Konularının Muhteva Yönüyle Karşılaştırılması

LİSE TARİH 1. SINIF KONULARI	AZERBAYCAN 9. SINIF TARİH DERS KONULARI
<p>ÜNİTE 1: TARİH BİLİMİNE GİRİŞ</p> <p>A. TARİH BİLİMİ</p> <ol style="list-style-type: none">1. Tarih Biliminin Konusu2. Tarih Biliminin Yöntemi<ol style="list-style-type: none">a. Kaynak Arama (Belge Bulma)b. Verileri Tasnif, Tahlil ve Tenkit Etmec. Terkip (Sentez) Yapma3. Tarihin Tasnifi (Sınıflandırılması)<ol style="list-style-type: none">a. Zamana Göre Sınıflandırmab. Mekana Göre Sınıflandırmac. Konuya Göre Sınıflandırma4. Tarihin Diğer Bilimler ile ilişkileri <p>B. ZAMAN VE TAKVİM</p> <ol style="list-style-type: none">1. Takvimin Ortaya Çıkışı ve Tanımı2. Türklerin Kullandıkları Takvimler<ol style="list-style-type: none">a. 12 Hayvanlı Türk Takvimib. Hicri Takvimc. Celan Takvimç. Rumi Takvimd. Miladi Takvim . <p>ÜNİTE 2:ESKİ ÇAĞLARDA TÜRKİYE VE ÇEVRESİ</p> <p>A.ESKİ ÇAĞLARDA TÜRKİYE</p> <ol style="list-style-type: none">1. Türkiye'nin Tarih Öncesi Dönemlerini Aydınlatan Merkezler .2. M.Ö. 2. Binden M.Ö. 6. Yüzyıla Kadar	<p>KAPİTALİZM SİSTEMİNİN GELİŞMESİ</p> <p>I. BÖLÜM: AVRUPA ÜLKELERİ VE RUSYA XVII. ASRIN İKİNCİ YARISI – XVIII. ASIRDA</p> <p>I. fasıl: İngiltere Burjuva inkılâbı</p> <ol style="list-style-type: none">1. İngiltere burjuva inkılâbı ve vatandaşlık savaşı2. Yeni zadedegânlar ve burjuvaziye hâkimiyet başında. Parlamento3. İngiltere’de senayı inkılâbı ve onun sonuçları <p>II. fasıl: Fransa burjuva inkılâbı</p> <ol style="list-style-type: none">4. Milli eğitim ve onun kurucuları hakkında5. İnkılâbın başlanması. Monarşinin devrilmesi6.İnkılâbın büyümesi Yakobinçi diktatörlüğü7. Fransa Direktoriya ve Konsolluk

<p>Türkiye , 3. M.Ö. 2. Binden M.Ö. 6. Yüzyıla Kadar Türkiye'de</p> <p>Kültür ve Uygarlık</p> <ol style="list-style-type: none"> Devlet Yönetimi Din ve inanış Sosyal ve Ekonomik Yaşam Yazı, Dil ve Edebiyat Bilim ve Sanat <p>4. M.Ö. 6. Yüzyıldan M.S. 11. Yüzyıla Kadar Türkiye</p> <p>B. ESKİ CAĞLARDA TÜRKİYENİN ÇEVRESİNDEKİ KÜLTÜR VE UYGARLIKLAR (MEZOPOTAMYA, MISIR VE DİĞER DOĞU AKDENDİZ UYGARLIKLARI)</p> <ol style="list-style-type: none"> Devlet Yönetimi Din ve inanış Sosyal ve Ekonomik yaşam Yazı, Dil ve Edebiyat Bilim ve Sanat <p>ÜNİTE 3:TÜRKLERİN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞLARI VE İLK TÜRK DEVLETLERİ (10. – 13. YÜZYIL)</p> <p>A. TÜRKLERİN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI</p> <ol style="list-style-type: none"> Türk Adının Anlamı Türklerin ilk Ana Yurdu Türklerin Tarih Boyunca Yayıldıkları Bölgeler İskitler (Sakalar) <p>B. İLK TÜRK DEVLETLERİ</p> <ol style="list-style-type: none"> Büyük Hun Devleti (Asya Hun Devleti) Kavimler Göçü, Asya ve Avrupa'nın Yeni Çehresi, Avrupa Hun Devleti 	<p>devrinde</p> <p>III. fasıl: Rusya</p> <ol style="list-style-type: none"> Rusya XVII. asrın ikinci yarısında Rusya XVIII. asırda XVIII. asrın ikinci yarısında Rusya'nın dış siyaseti <p>IV. fasıl: Medeniyet</p> <ol style="list-style-type: none"> Batı Avrupa ülkelerinin medeniyeti Rusya medeniyeti <p>V. fasıl: ABD</p> <ol style="list-style-type: none"> Kuzey Amerika'da bağımsızlık savaşları ABD ortaya çıkışı <p>II. BÖLÜM : TÜRK DÜNYASI VE KAFKAS HALKLARI XVII. ASRIN İKİNCİ YARISI – XVIII. ASIR</p> <p>VI. fasıl: Osmanlı İmparatorluğu</p> <ol style="list-style-type: none"> Osmanlı İmparatorluğu XVII. asrın ikinci yarısı XVIII. asrın birinci yarısında Osmanlı devletinin Avusturya ile savaşları Osmanlı-Rusya savaşları Batı devletlerinin güçlenmesi ''Şark meselesi'' III. Sultan Selimin ıslahatları
---	---

<p>3. Göktürk Devleti</p> <p>4. Uygur Devleti</p> <p>C. DİĞER TÜRK DEVLETLERİ VE TOPLULUKLARI</p> <p>Ç. İLK TÜRK DEVLETLERİNDE KÜLTÜR VE UYGARLIK</p> <p>1. Devlet Yönetimi</p> <p>2. Din ve inanış</p> <p>3. Sosyal ve Ekonomik Yaşam</p> <p>4. Yazı, Dil ve Edebiyat</p> <p>5. Bilim ve Sanat</p> <p>D. TÜRK KÜLTÜRÜNÜN ÇEVRE KÜLTÜRLERLE İLİŞKİLERİ</p> <p>1. Türk-Çin ilişkileri</p> <p>2. Türk-Moğol ilişkileri</p> <p>3. Türk-Arap ilişkileri</p> <p>4. Türk-İran ilişkileri</p> <p>ÜNİTE 4:İSLAM TARİHİ VE UYGARLIĞI (13. Yüzyıla Kadar)</p> <p>A. İSLAMİYETİN DOĞUŞU SIRASINDA DÜNYANIN GENEL DURUMU</p> <p>1. Asya</p> <p>a. Siyası Durum</p> <p>b. Din ve inanış</p> <p>2. Avrupa</p> <p>a. Siyası Durum</p> <p>b. Din ve inanış</p> <p>3. Afrika</p> <p>B. İSLAMİYETİN DOĞUŞU VE YAYILIŞI</p> <p>1. İslamiyetken Önce Arap Yarımadası</p> <p>a. Siyası Durum</p> <p>b. Din ve inanış</p> <p>c. Sosyal ve Ekonomik Yaşam</p> <p>ç. Dil ve Edebiyat</p> <p>2. Hz. Muhammed, Dört Halife,</p>	<p>VII. fasıl: Merkez Asya, Kazakistan, Kırım, Volga boyu ve Sibirya Türk halkları</p> <p>19. Merkezi Asya ve Kazakistan sosyal – iktisadi ve siyasi durumu</p> <p>20. Merkezi Asya Kazakistan’a dış müdahile</p> <p>21. Volga boyu ve Ural Türkleri</p> <p>VIII. fasıl: Kafkas Halkları</p> <p>22. Güney Kafkas Ermeni Rus ilişkileri</p> <p>23. Rusya’nın kuzey Kafkas’ı işgale başlaması</p> <p>IX. fasıl: Türk Dünyası ve Kafkas Halklarının Medeniyeti</p> <p>24. Osmanlı Medeniyeti</p> <p>25. Merkezi Asya ,Kazakistan,Volga boyu ve Ural Türklerinin medeniyeti</p> <p>26. Kafkas Halklarının Medeniyeti</p> <p>III. BÖLÜM: DOĞU HALKLARI XVII. ASRIN İKİNCİ YARISI – XVIII. ASIRDA</p> <p>X. fasıl: Doğu Ülkeleri</p> <p>27. İran’da sosyal – iktisadi durum</p> <p>28. Safavi devletinin sükûtu (sonu). Nadir şah devletinin ortaya çıkışı</p> <p>29. İran XVIII. asrın ikinci yarısında</p> <p>30. Hindistan’da Feodal durum.</p>
---	---

<p>Emevler ve Abbasler Dönemlerinde İslamiyetin Yayılışı</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. İslam Uygarlığının Temelleri 4. İslam Uygarlığının Teşekkülünde <p>Diğer Uygarlıkların Etkisi</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. İslam Uygarlığı <ol style="list-style-type: none"> a. Devlet Yönetimi b. Din ve inanış c. Sosyal ve Ekonomik Yaşam ç. Yazı, Dil ve Edebiyat d. Bilim ve Sanat 6. İslam Uygarlığının Diğer Uygarlıklara Etkisi <p>ÜNİTE 5:TÜRK DÜNYASI- I (10. - 13. Yüzyıl)</p> <p>A. TÜRKLERİN İSLAMİYETİ KABULÜ VE İSLAM DEVLETLERİNDEKİ HİZMETLERİ</p> <p>B. TÜRK – İSLAM DEVLETLERİ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tolunoğulları 2. İhşidiller 3. Karahanlılar 4. Gazneliler 5. Büyük Selçuklular ve Onlara Bağlı Devletler 6. Harzemşahlar 7. Eyyubiler 8. Memluklar <p>C. TÜRK – İSLAM DEVLETLERİNDE KÜLTÜR VE UYGARLIKLAR</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Devlet Yönetimi 2. Din ve inanış 3. Sosyal ve Ekonomik Yaşam 4. Dil ve Edebiyat 5. Bilim ve Sanat 	<p>İktisadi durum</p> <ol style="list-style-type: none"> 31. Hindistan’da ağalık uğruna çekişmeler 32. Çin Tsin sülalesinin hâkimiyet devrinde <p>XI. fasıl: Doğu Halklarının Medeniyeti</p> <ol style="list-style-type: none"> 33. İran, Hindistan ve Çin medeniyeti
---	---

<p>ÜNİTE 6:TÜRK DÜNYASI- II (13. - 19. Yüzyıl)</p> <p>A. MOĞOL İSTİLASI VE SONRASI</p> <p>1. Cengiz ve Moğol Devleti</p> <p>2. Moğol Devleti'nin Parçalanması ve Moğol-Türk Devletleri</p> <p>a. Altın-Orda</p> <p>b. İlhanlılar</p> <p>c. Çağataylılar</p> <p>ç. Kubilay Hanlığı</p> <p>B. TİMURLULAR</p> <p>C. TİMURLULARDAN SONRAKİ SİYASİ GELİŞMELER</p> <p>1. Karadeniz'in Kuzeyindeki Siyasal Gelişmeler</p> <p>a. Kırım Hanlığı</p> <p>b. Ejderhan Hanlığı</p> <p>c. Kazan Hanlığı</p> <p>ç. Kasım Hanlığı</p> <p>d. Küçüm (Sibir-Sibirya) Hanlığı</p> <p>e. Nogay Hanlığı</p> <p>2. Türkistan, Hindistan ve İran'daki Gelişmeler</p> <p>a. Şeybanlılar</p> <p>b. Safeviler</p> <p>c. Hindistan Türk Sultanlıkları ve Babürlüleri</p> <p>ç. Özbekler ve Özbek (Hive, Buhara, Hakand) Hanlıkları</p> <p>d. Kazak Hanlığı ve ikizler (Cüzler)</p> <p>e. Sayan-Altay Türkleri ve Kırgızlar</p> <p>f. Yaka Türkmenleri (Türkmenistan)</p> <p>g. Doğu Türkistan (Kaşgar Hanlığı)</p> <p>h. Azerbaycan Hanlıkları</p> <p>Ç. KÜLTÜR VE UYGARLIK</p> <p>1. Devlet Yönetimi</p>	
--	--

<p>2. Din ve inanış</p> <p>3. Sosyal ve Ekonomik Yaşam</p> <p>4. Dil ve Edebiyat</p> <p>5. Bilim ve Sanat</p> <p>ÜNİTE 7:TÜRKİYE TARİHİ (11. - 14. Yüzyıl)</p> <p>A.ANADOLU’NUN FETHİ</p> <p>1. Anadolu'ya ilk Türk Akınları</p> <p>2. Malazgirt Savaşı ve Sonrası</p> <p>B. ANADOLU’NUN TÜRKLEŞMESİ</p> <p>1. Türkiye’de Kurulan ilk Türk Devletleri</p> <p>2. Türkiye Selçukluları Devleti</p> <p>C. UÇLARDA HAYAT VE BEYLİKLER</p> <p>Ç. TÜRKİYE’DE KURULAN DİĞER DEVLETLER</p> <p>D. KÜLTÜR VE UYGARLIK</p> <p>1. Devlet Yönetimi</p> <p>2. Din ve inanış</p> <p>3. Sosyal ve Ekonomik Yaşam</p> <p>4. Dil ve Edebiyat</p> <p>5. Bilim ve Sanat</p>	
---	--

Tablo 1: 9.Sınıf Ders Konuları

4.1.1. 9. Sınıf Ders Kitaplarındaki Tarih Konularının Karşılaştırılması

Türkiye’de okutulan 9. sınıf Tarih Ders kitabı olarak “Tarih 1 ” adlı kitap yedi ünite halinde hazırlanmıştır. Kitap toplam 275 sayfadan oluşmaktadır

I. ünite “Tarih Bilimine Giriş “ başlığı ile 1. ve 13. sayfalar arasında yer almaktadır. Bu ünite de tarihin tanımını, belge bulma, sentez yapma, tarihi sınıfa göre zamanlandırma, tarihin diğer bilimlerle ilişkileri ve Türklerin kullandığı takvimler ele alınmıştır.

II. ünite “ Eski Çağlarda Türkiye ve Çevresi “ başlığı ile 15.ve 43. sayfalar arasında yer almaktadır. Bu ünite de Türkiye’nin tarih öncesi dönemlerini aydınlatan merkezler, Hititler, Lidyalılar, Urartular, M.Ö.6. yüzyıla kadar Türkiye’de kültür ve uygarlık anlatılmakta. Daha sonra M.S.11. yüzyıla kadar Türkiye, Roma imparatorluğu, Bizans

İmparatorluğu, Mezopotamya, Fenikeliler, İbraniler ve kurulan bu devletlerin yönetim ele alınmıştır.

III. ünite “Türklerin Tarih Sahnesine Çıkışları ve İlk Türk Devletleri” başlığı ile 47.ve 94. sayfalar arasında yer almaktadır. Bu ünite de Türk isminin anlamı, İskitler, Hun devleti, Göktürk devleti, Türklerde devlet yönetimi ve Türklerin baka milletlerle ilişkileri ele alınmıştır.

IV. ünite “İslam Tarihi ve Uygarlığı” başlığı ile 97.ve 125. sayfalar arasında yer almaktadır. Ünite de İslam’ın doğuşu sırasında Dünyadaki olayların genel durumu, İslamiyet’ten önce Arapların genel durumu, İslamiyet’in yayılışı, İslam uygarlığı ve diğer uygarlıkların İslam uygarlığına etkileri anlatılmakta.

V. ünite : “Türk Dünyası I” başlığı ile 128.ve 164. sayfalar arasında yer almaktadır. Ünite de Türkler İslamiyet’ti kabul etikten sonra kurdukları devletler ve bu devletlerdeki kültür ele alınmıştır.

VI. ünite “Türk Dünyası II” başlığı ile 167.ve 203. sayfalar arasında yer almakta. Bu ünite de Moğol istilası, Devletin parçalanmasında ortaya çıkan Türk devletleri, İran Hindistan civarındaki Türk devletler, hanlıklar ve bu devletlerin kültürü ele alınmıştır.

VII. ünite “Türkiye Tarihi” başlığı ile 206.ve 252. sayfalar arasında yer almaktadır. Ünite de Anadolu’ya yapılan akınlar, Anadolu’nun Türkleşmesi süreci, Selçuklu devletinin kuruluşu, diğer kurulan beylikler ve bunların kültürü anlatılmakta.

Azerbaycan’da okutulan 9. sınıf tarih ders kitabı “Yeni Tarih 9” adlı kitap üç bölüm halinde hazırlanmıştır. Kitap toplam 127 sayfadan oluşmaktadır.

I.Bölüm “ Batı Avrupa, Rusya ve ABD XVII. asrın sonunda XVIII. asırda “ başlığı ile 6. ve 61. sayfalar arasında yer almaktadır. Bu bölümde İngiltere’de yapılan burjuva inkılabı, Fransa’da yapılan inkılap, Rusya’nın siyasi durumu, bu devletlerin medeniyeti ve son olarak da ABD kuruluşu ele alınmıştır.

II. Bölüm 65.ve 102. sayfalar arasında yer almaktadır. Bu bölümde Osmanlının XVII. asırdaki durumu, Avusturya savaşları sonuçları, Rusya – Osmanlı savaşları, III. Sultan Selimin İslahatları anlatılmakta. Son olarak diğer Türk devletlerinin siyasi durumu ve Türk Dünyasının medeniyeti ele alınmıştır.

III. Bölüm 104.ve 124. sayfalara arasında yer almaktadır. Bölümde Doğu Ülkelerinin XVIII. asırdaki sosyal – iktisat durum, Sefevi devletinin çöküşü, Hindistan’da iktisadi devalüasyonlar ve Çin’de sülale çatışmaları anlatılmıştır.

4.1.2. Karşılaştırma ve Değerlendirme

Türkiye’de okutulan 9. sınıf tarih ders kitabında Tarih bilimine girişinden başlayıp, Eski Çağ, Türklerin tarih sahnesine çıkışı, İslamiyet’in doğuşu ve Selçuklular ele alınmıştır.

Azerbaycan’da okutulan 9. sınıf tarih ders kitabı Batı Avrupa, Rusya, ABD, Osmanlının XVIII. asırda durumu ve XVIII. yüzyılda Doğu Ülkelerin sosyal iktisadi durumu anlatılmıştır

Türkiye ve Azerbaycan’da aynı kademede okutulan tarih derslerinde ünitelerin bir birinden farklı olduğu görülmektedir. Türkiye’de Eski Çağ ve Türklerin tarih sahnesine çıkışına kadar süreç ele alınırken, Azerbaycan’da XVII. – XVIII. yüzyılda yaşanan gelişmeler yani Yeni Çağ dönemi olaylarından bahsedilmektedir.

Bu durum dikkate alındığında iki ülkede aynı kademede okutulan tarih dersinin içerik olarak tamamen farklı olduğu görülmektedir. Ancak Türkiye’de 9. sınıf da tarih konularının Azerbaycan’da 7.ve 8. sınıflarda okutulduğunu yapılmış olan çalışmalarda görmekteyiz. Buradan da benzer konuların farklı kademelerde öğretildiği sonucuna vara biliriz.

4.2. 10. Sınıf Tarih Konularının Muhteva Yönüyle Karşılaştırılması

LİSE TARİH 2. SINIF TARİH KONULARI	AZERBAYCANDA 10. SINIF TARİH KONULARI
ÜNİTE 1:OSMANLI SİYASİ TARİHİ – I (1300 - 1600) A. 14. YÜZYILIN BAŞINDA YAKIN DOĞU VE AVRUPA Yakın Doğu Avrupa B. KAYILAR SÖĞÜT’TE 1. Kayı Boyu ve Osmanlı Ailesi 2. Kayıların Anadolu'ya Gelişi ve Yerleşmesi C. YENİ BİRDEVLET DOĞUYOR 1. Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu 2. Sakarya Havzası ve Marmara Bölgesi'nde Genişleme 3. Adalar Denizi'nde Gazanın Devralınması 4. Osmanlıların Rumeli'de iskan Siyaseti Ç. BİZANS’IN RULELİ’DEN KUŞATILMASI VE BALKAN KAVİMLERİYLE	I. BÖLÜM: DÜNYA ÜLKELERİ XIX. ASIRDA I. FASIL: AVROPA ÜLKELERİ, RUSYA VE ABD 1.İngiltere 2.Fransa 3.Almanya 4.İtalya 5.Avusturya –Macaristan 6.Rusya 7.ABD

<p>İLK TEMASLARI</p> <ol style="list-style-type: none">1. Bizans-Batı Bağlantısının Kesilmesi2. Balkanlarda Genişleme <p>D. OSMANLILARIN ANADOLU'DA TÜRK SİYASİ BİLGİNİ KURMASI</p> <ol style="list-style-type: none">1. Ankara Savaşı2. Kardeşler Arası Taht Kavgaları3. Anadolu'da Siyası Birlik Yeniden Sağlanıyor4. Balkanlarda Sarsılan Egemenliğin Pekiştirilmesi <p>F. FATİH VE FETİHLER</p> <ol style="list-style-type: none">1. İstanbul'un Fethi2. Bizans'ı Diriltme Umutlarının Söndürülmesi3. Balkanlarda Fetihlerin Devam Ettirilmesi4. Anadolu'da Egemenlik Mücadelesi5. Denizlerde Kazanılan Başarılar <p>G. İSLAM DÜNYASI LİDERLİĞİNE</p> <ol style="list-style-type: none">1. Osmanlı-İran ilişkileri .2. Osmanlı-Memluk ilişkileri3. Türk Denizciliğinin Yükselmesi ve Denizlerde Egemenlik Mücadelesi <p>H. OSMANLI ZİRVEDE</p> <ol style="list-style-type: none">1. Avrupa'da Genişleme <ol style="list-style-type: none">a) Osmanlı-Macar ilişkilerib) Osmanlı-Avusturya ilişkileric) Osmanlı-Fransız ilişkileriç) Doğu Avrupa'da Gelişmelerd) Avrupa Devletlerinin Siyası ilişkilerinde Osmanlı Devleti'nin Rolüe) Sokullu'nun Türk ve İslam Dünyası ile ilişkileri <ol style="list-style-type: none">2. Akdeniz'de Üstünlük Sağlanıyor3. Doğuda Gelişmeler <ol style="list-style-type: none">a) Osmanlı-İran İlişkilerib) Hint Okyanusu'nda Üstünlük Sağlama Mücadelesi	<p>II. FASIL: TÜRK DÜNYASI VE KAFKAZ HALKLARI</p> <ol style="list-style-type: none">8. Osmanlı devleti9. Merkez Asya ,Kazakistan ve Ural Türkleri10. Kafkas halkları <p>III. FASIL: ASYA ÜLKELERİ</p> <ol style="list-style-type: none">11. İran12. Hindistan13. Çin14. Japonya <p>IV. FASIL: MEDENİYET</p> <ol style="list-style-type: none">15. Avrupa ülkeleri ve Rusya medeniyeti16. Türk dünyası medeniyeti17. Kafkas ve Doğu halklarının medeniyeti <p>II.BÖLÜM: DÜNYA ÜLKELERİ XX ASRİN BAŞLARINDA</p> <p>V.FASIL: AVROPA ÜLKELERİ, RUSYA VE ABD</p> <ol style="list-style-type: none">18. İngiltere19. Almanya20. Fransa21. Rusya22. ABD
--	--

ÜNİTE 2:AVRUPA TARİHİ – I (1300 - 1600)

A. FEODALİTENİN ÇÖZÜLÜŞÜ VE MERKEZİ KRALLIKLARIN KURULMASI

B. TEKNOLOJİK GELİŞMELER

C. AVRUPANIN YAYILMASI

1. Yayılmanın Nedenleri
2. Keşifler
3. Keşiflerin Sonuçları

Ç. RÖNESANS

1. Nedenleri
2. Yayılışı
3. Sonuçları

D. REFORM

1. Nedenleri
2. Yayılışı
3. Sonuçları
4. Osmanlı Ülkesinde Yaşayan Hıristiyanlar ve Reform

ÜNİTE 3:OSMANLI SİYASİ TARİHİ – II (1600 - 1922)

A. BUNALIMLAR VE ÜSTÜNLÜĞÜ KORUMA ÇABALARI (1600 - 1774)

1. İç Çalkantılar ve isyanlar
 - a) isyanların Nedenleri ve Özellikleri
 - b) İstanbul isyanları
 - c) Taşra isyanları
 1. Celali isyanları
 2. Diğer isyanlar
2. 17. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Dış Siyaseti
 - a) Osmanlı Devleti'nin Doğu Siyaseti
 - b) Osmanlı Devleti'nin Avrupa Siyaseti
3. Karlofça'dan Küçük Kaynarca'ya
 - a) Kaybedilen Toprakları Kurtarma Çabaları
 - b) Barış Siyaseti
 - c) Lehistan Sorunu ve 1768–1774 Osmanlı-Rusya Savaşı
- ç) 18. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Doğu

VI. FASIL: TÜRK DÜNYASI VE KAFKAZ HALKLARI

23.Osmanlı devleti

24.Rusya imperyası'nın terkinde (işkal ettiği) Türk ve Kafkas halkları

VII. FASIL: ASYA ÜLKELERİ

25.İran ve Hindistan

26. Çin ve Japonya

VIII. FASIL: MEDENİYET.

27.Avrupa ,Rusya ve Amerika medeniyeti

28.Türk dünyası medeniyeti

29. Doğu halklarının medeniyeti

III. BÖLÜM:BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI

IX. FASIL: SAVAŞLARIN BAŞLAMASI, GİDİŞATI VE SONUÇLARI

30.Savaşın başlaması ve gidişatı

31.Savaşın sonuçları

X. FASIL: TÜRK DÜNYASI, KAFKAZ HALKLARI VE ASYA ÜLKELERİ BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞ YILLARINDA

32. Osmanlı devleti

33. Rusya İmperyası arazisinde Türk ve Kafkas halkları Birinci Dünya savaşı

<p>Siyaseti</p> <p>B. KÜÇÜK KAYNARCA SONRASI GELİŞMELER (1774 - 1839)</p> <p>1. Osmanlı-Rusya, Avusturya, İngiltere ve Fransa ilişkileri</p> <p>2. Milliyetçilik Hareketleri ve Yeni Sorunlar</p> <p>C. DIŞ BASKILAR DÖNEMİ (1839 - 1922)</p> <p>1. Büyük Devletlerin Osmanlı Politikaları</p> <p>2. Osmanlı Devleti'nin Avrupa Politikası</p> <p>3. Dağılma Başlıyor</p> <p>a) Panslavizm Hareketi ve Balkanlarda Ayaklanmalar</p> <p>b) İstanbul Konferansı ve I. Meşrutiyet</p> <p>c) 1877–1878 Osmanlı-Rus Savaşı</p> <p>ç) Berlin Kongresi ve Sonrası</p> <p>d) II. Meşrutiyet ve Siyası Gelişmeler</p> <p>4. Dağılmayı Önleme Çabaları</p> <p>a) Osmanlıcılık</p> <p>b) İslam Birliği (İslamcılık)</p> <p>c) Türk Birliği (Turancılık)</p> <p>ç) Türkçülük</p> <p>d) Batıcılık</p> <p>5. Birinci Dünya Savaşı ve Osmanlı Devleti'nin Sonu</p> <p>a) Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girmesi</p> <p>b) Cepheleler</p> <p>c) Savaş'ın Sona Ermesi</p> <p>ç) Savaş Sonrası (1918-1922)</p> <p>OKUMA PARÇASI: Atatürk'ün Kişiliği ve Özellikleri</p> <p>ÜNİTE 4:AVRUPA TARİHİ – II (1600 – 1918)</p> <p>A. MUTLAKİYETTEN PARLAMENTALİZME</p> <p>1. Mutlakiyet (Monarşi)</p> <p>2. Mutlakiyette Gelişmeler</p> <p>a) Aydınlanma Çağı Mutlakiyeti</p> <p>b) İngiltere'de Demokrasi Hareketleri</p> <p>c) Amerika Birleşik Devletleri'nin Kurulması</p>	<p>yıllarında</p> <p>34. Asya ülkeleri Birinci Dünya savaş yıllarında</p>
---	---

<p>3. Fransız ihtilali</p> <p>a) Nedenleri</p> <p>b) Sonuçları</p> <p>c) Osmanlı Devleti'ne Etkileri</p> <p>4. Eski Düzene Dönme Çabaları ve Tepkiler (1815–1870)</p> <p>a) Viyana Kongresi</p> <p>b) 1830 ve 1848 ihtilalleri</p> <p>c) Avrupa Devletlerinin, Osmanlı Devleti'ne Karşı Uyguladığı “Çifte Standart”</p> <p>5. Almanya ve İtalya Siyasi Birliklerinin Kurulması ve Avrupa'da Bloklama</p> <p>B. SANAYİ İNKILABI VE SÖMÜRGEÇİLİK</p> <p>1. Bilimsel ve Teknolojik gelişmeler</p> <p>2. Ticaret Alanındaki Gelişmeler</p> <p>3. Sanayi Devrimi</p> <p>4. Sömürgecilik Faaliyetleri</p> <p>C. AYDINLANMA ÇAĞI</p> <p>1. Düşünce Yaşamında Gelişmeler</p> <p>2. Tabii ve Beşeri Bilimlerde Gelişmeler</p> <p>ÜNİTE 5: OSMANLILARDA DEVLET YÖNETİMİ</p> <p>A. OSMANLILARDA DEVLET ANLAYIŞI</p> <p>B. MERKEZ TEŞKİLATI</p> <p>1. Saray</p> <p>2. İstanbul'un Yönetimi</p> <p>3. Divanhümayun</p> <p>a) Kuruluşu</p> <p>b) Yapısı</p> <p>1) Seyfiye (Ehl-i Örf)</p> <p>2) İlmiye (Ehl-i Şer)</p> <p>3) Kalemîye (Ehl-i kalem)</p> <p>C. VAKIF SİSTEMİ</p> <p>Ç. TAŞRA TEŞKİLATI</p> <p>1. Tımar ve İltizam Sistemi</p> <p>2. Askeri-idari Teşkilat</p> <p>3. Kazai-İdari Teşkilat</p> <p>4. Taşra Yönetimindeki Diğer Görevliler</p> <p>5. Mahalli Teşkilat</p>	
--	--

<p>a) Mahalle ve Köy Teşkilatı</p> <p>b) Esnaf Teşkilatı</p> <p>c) Cemaat İdareleri</p> <p>D. DEVLET YÖNETİMİNDEKİ DEĞİŞMELER</p> <p>1. 18. Yüzyıldaki Değişmeler</p> <p>a) Merkez Teşkilatı</p> <p>b) Taşra Teşkilatı</p> <p>2. 19. Yüzyıldaki Değişmeler</p> <p>a) Merkez Teşkilatı</p> <p>1. Babıâli'den Heyet-i Vükelaya Geçiş</p> <p>2. Tanzimat Meclisleri</p> <p>3. Kanunuesasî ve Sonrası</p> <p>b) Taşra Teşkilatı</p> <p>1. Tanzimat Öncesinde Yapılan Düzenlemeler</p> <p>2. Tanzimat Döneminde Yapılan Düzenlemeler</p> <p>3. Vilayet Nizamnamesi ile Yapılan Düzenlemeler</p> <p>ÜNİTE 6:OSMANLI TOPLUMU</p> <p>A. TOPLUM YAPISI</p> <p>1. Devletin Resmi Tasnifine Göre Osmanlı Toplumunu</p> <p>a) Yönetenler</p> <p>1. Seyfiye</p> <p>2. İlmiye</p> <p>3. Kalemîye</p> <p>b) Yönetilenler (Reaya)</p> <p>2. Yerleşim Durumuna Göre Osmanlı Toplumunu</p> <p>a) Kentler</p> <p>1. Askeriler</p> <p>2. Tacirler</p> <p>3. Esnaf</p> <p>4. Diğer Gruplar</p> <p>b) Köylüler</p> <p>c) Göçebeler (Konargöçerler)</p> <p>3. Osmanlı Toplumunda Aile</p> <p>B. OSMANLI TOPLUMUNDA SOSYAL</p>	
--	--

<p>HAREKETLİLİK</p> <ol style="list-style-type: none">1. Yatay Hareketlilik2. Dikey Hareketlilik <p>C. GÜNLÜK YAŞAM</p> <ol style="list-style-type: none">1. Sarayda2. Kentte3. Köyde4. Göçebelerde <p>Ç. OSMANLI TOPLUM YAPISINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER</p> <ol style="list-style-type: none">1. 18. Yüzyıl<ol style="list-style-type: none">a) Yönetim Kadrolarınca Kimlik Değişimib) Ayan ve Eşrafc) İskan Faaliyetleri2. Tanzimat ve Sonrası<ol style="list-style-type: none">a) Yeni Bürokratlarb) Nüfus Hareketleri ve Yeni Yapılanmalarc) Yeni Yaşam Tarzı <p>ÜNİTE 7:OSMANLI EKONOMİSİ</p> <p>A. OSMANLI EKONOMİ ANLAYIŞI</p> <p>B. OSMANLI EKONOMİSİNİN DOĞAL KAYNAKLARI</p> <ol style="list-style-type: none">1. İnsan2. Toprak <p>C. ÜRETİM</p> <ol style="list-style-type: none">1. Tarım2. Hayvancılık3. Sanayi<ol style="list-style-type: none">a) Esnaf Teşkilatıb) Üretim Dalları <p>Ç. TİCARET</p> <ol style="list-style-type: none">1. Osmanlılarda Ticaret ve Tüccar2. Ticaret Yolları3. Ticari Emtia <p>D. KAMU EKONOMİSİ (OSMANLILARDA BÜTÇE)</p> <p>E. OSMANLILARDA PARA VE FİYAT HAREKETLERİ</p> <p>F. TÜKETİM</p> <p>G.DÜNYANIN DEĞİŞEN KOŞULLARI</p>	
---	--

KARŞISINDA OSMANLI EKONOMİSİ

1. Üretim

- a) Tarım
- b) Hayvancılık
- c) Sanayi

1. Sanayi Devrimi'nin Osmanlı Ekonomisi Üzerindeki Etkileri

- 2. Karşı Tedbirler, Sanayii Islah ve Geliştirme Çabaları
- 3. Yabancı Yatırımlar

2. Ticaret

- a) Ulaşım ve Haberleşmedeki Gelişmeler
- b) Ticari Dengelerin Bozulması, Osmanlı Pazarlarında Avrupa Malları
- c) Kapitülasyonlar

ç) Para ve Bankacılık

3. Kamu Ekonomisi

- a) Bütçe
- b) Bütçe Açıkları (Borçlar)

1. iç Borçlar

2. Dış Borçlar

4. Tüketim

ÜNİTE 8

OSMANLILARDA KÜLTÜR VE SANAT

A. OSMANLI KÜLTÜR DÜNYASI VE BU DÖNEM TÜRK KÜLTÜRÜNÜN GENEL ÖZELLİKLERİ

B. OSMANLI DÖNEMİ TÜRK KÜLTÜRÜ

1. Klasik Dönem (1300–1700)

- a) Düşünce Yaşamı
- b) Bir Kültür Ögesi Olarak Din
- c) Bilim ve Teknoloji ç) Yazı, Dil ve Edebiyat

d) Güzel Sanatlar

e) Mimarı

f) Eğlence ve Spor

2. Kültür Değişmeleri

- a) Düşünce Yaşamı
- b) Dini Anlayıştaki Değişmeler
- c) Dil ve Edebiyat

<p>ç) Güzel Sanatlar d) Mimarî e) Eğlence ve Spor f) Yeni Yaşam Tarzı</p> <p>ÜNİTE 9:OSMANLILARDA EĞİTİM VE ÖĞRETİM</p> <p>A. OSMANLILARDA EĞİTİM VE ÖĞRETİM ANLAYIŞI</p> <p>1. Osmanlı Eğitiminin Hedeflediği insan Tipi 2. Osmanlı Eğitiminin içeriği</p> <p>B. OSMANLILARDA EĞİTİM VE ÖĞRETİM KURUMLARI</p> <p>1. Klasik Dönem Osmanlı Eğitim ve Öğretim Kurumları</p> <p>a) Enderun b) Medrese c) Dini ve Sosyal Kurumların Eğitim ve Öğretim Fonksiyonu</p> <p>1. Cami 2. Esnaf Teşkilatı 3. Mahalle</p> <p>ç) Askerî Eğitim</p> <p>2. Değişmeler ve Gelişmeler Dönemi</p> <p>a) Eski Kurumların Durumu b) Eğitim ve Öğretiminde Gelişmeler ve Yeni Kurumlar .</p> <p>1. Gelişmeler 2. Öğretim Kurumları</p> <p>a) Askerî Kurumlar b) Sivil Kurumlar c) Mesleki Kurumlar ç) Azınlık ve Yabancı Okulları d) Darülfünun</p>	
---	--

Tablo 2: 10.Sınıf Ders Konuları

4.2.1. 10. Sınıf Ders Kitaplarındaki Tarih Konularının Karşılaştırılması

Türkiye’de 10. sınıf tarih ders kitabı olarak okutulan “Tarih 2” adlı kitap dokuz ünitelerden oluşmaktadır. Kitap toplam 357 sayfadan oluşmaktadır.

I. Ünite; Osmanlının 1300- 1600 yıllarındaki siyasi tarihi ele alınmıştır. İlk önce Yakın Doğu, Avrupa'nın siyasi ve iç çekişmeleri anlatılmakta. Daha sonra Osmanlının kuruluşu, yükselişi ve fetihleri ele alınmıştır.

II. Ünite; Avrupa'nın 1300–1600 yıllarındaki durumu anlatılmakta. Bu ünite de Avrupa'daki keşifler, Rönesans. Reform ve bunların nedenleri ele alınmıştır.

III. Ünite; Osmanlının 1600-1922 yıllarındaki siyasi tarihi ele alınmıştır. Bu ünite de İç isyanlar, dış siyaset, Karlofça , Küçük Kaynarca, Omsalı-Rus savaşları, Meşrutiyetin ilanı, fikir akınları, I Dünya savaşında Osmanlının tutumu anlatılmıştır.

IV. Ünite; Avrupa'nın 1600-1918 yıllarındaki siyasi durumu anlatılmakta. Ünite de Monarşi, ABD kuruluşu, Fransız ihtilalinin nedenleri, sanayi inkılabı ele alınmıştır.

V. ünite Osmanlılarda Devlet Yönetimi başlığı ile 174. ve 214. sayfalarda yer almaktadır. Bu ünite de merkez teşkilat ve bunların tek-tek açıklamaları, daha sonra vakıf sistemi, 18. yüzyılda devlet yönetimindeki değişimler ele alınmıştır.

VI. ünite Osmanlı Toplumunu başlığı ile 214. ve 242. sayfalarda yer almaktadır. Ünite de Seyfiye, İlmiye, Osmanlıdaki günlük yaşam, Tanzimat ve Tanzimat'tan sonraki dönemler ele alınmıştır.

VII. ünite Osmanlı Ekonomisi başlığı ile 242.ve 283. sayfalarda yer almaktadır. Bu ünite de toprak paylaşım sistemi, hayvancılık, ticaret, üretim son olarak da iç ve dış borçlar anlatılmıştır

VIII. ünite Osmanlılarda Kültür ve sanat başlığı ile 283. ve 313. sayfalarda yer almaktadır. Ünite iki bölüme ayrılmakta; birinci Klasik dönem; ikinci Kültür değişimleri olarak ele alınmıştır. Birinci bölümde düşünce yaşam, din, edebiyat gibi konular anlatılmıştır. İkinci bölümde dini anlayıştaki değişimler, mimari ve yeni yaşam tarzı ele alınmıştır.

IX. ünite Osmanlılarda Eğitim ve Öğretim başlığı ile 316.ve 334. sayfalarda yer almakta. Bu ünite iki bölüme ayrılmakta; Birinci bölümde klasik dönem yani Enderun, medrese, askeri eğitim ele alınmıştır. İkinci bölümde eğitimdeki değişiklikler, azınlık okullarının açılması anlatılmıştır.

Azerbaycan'da 10. sınıf tarih ders kitabı olarak okutulan “Yeni Tarih10” adlı kitap üç bölümden oluşmaktadır. Kitap toplam 143 sayfadır ve tamamı tarih konularına ayrılmıştır.

I. bölüm 3. ve 74. sayfalara arasında “Dünya Ülkeleri XIX. Asırda “ başlığı taşımaktadır. Bu bölümde Avrupa ülkelerindeki (İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya, Avusturya-Macaristan) XIX. asırda yapılan sanayi inkılablarının sona ermesi, iç isyanlar, yapılan ıslahatlar anlatılmıştır. Rusya'nın iç ve dış siyaseti yer almıştır. ABD kapitalist sanayi inkişafı, iktisadi durum ele alınmıştır. Osmanlı devletinde III. Sultan Selimin idamı edilmesi,

Ruslarla savaşlar ve Tazimatın nedenleri sonuçlar yer almıştır. Türk Dünyası ve Kafkas halklarındaki isyanlarda yer verilmiştir. Asya  lkelerindeki (İran,Çin,Hindistan,Japonya) ekişmeler, isyanlar, inkılaplar ve iktisadi durum anlatılmıştır. Son olarak da XIX. asırda Avrupa, Osmanlı, Türk Dünyası ve Asya  lkelerindeki gelişmekte olan medeniyet ala alınmıştır.

II. bölüm 78. ve 115. sayfalar arasında yer almıştır. Dünya  lkeleri XX. asrın başlarında alt başlığında Avrupa, Rusya ve ABD  lkelerinde sosyal iktisat, sanayideki gelişim, inkılaplar ve I Dünya savaşına hazırlanan zeminler anlatılmıştır. Diğerk bir alt başlıkta Türk Dünyası ve Kafkas halkları ele alınmıştır. Burada da ilk olarak Osmanlının sosyal iktisadi durumu, Genç Turkler inkılabı, Abdülhamit'in tahtan indirilmesi, Balkan savaşları ve sonuçları anlatılmıştır. Türk Dünyası ve Kafkas halklarının Rusların esaretine girmesi ve sosyal iktisat durumu ele alınmıştır. Asya  lkelerindeki XX. asrın başlarında siyasi, i isyanlar, yapılan inkılaplar anlatılmıştır. Son olarak da XX. asrın başlarında Avrupa, Türk Dünyası ve Asya  lkelerinin medeniyetindeki yenilikler ele alınmıştır.

118. ve 135. sayfalar arasında yer alan III. bölüm “ Birinci Dünya savaşı” başlığı taşımakta. İlk olarak savaşın başlaması nedenleri ve sonuçları ele alınmıştır. Osmanlı devletinin I. Dünya savaşında hangi taraftan savaşa katıldığı ve sonuçları anlatılmakta. Rusya esaretinde olan Turk ve Kafkas halklarının I. Dünya savaşındaki sosyal iktisat ve siyasi durumu ele alınmıştır. Son olarak da Asya  lkelerinin bazılarının savaşa katılması (Japonya) bazılarında tarafsız (İran) olduğu anlatılmıştır

4.2.2. Karşılaştırma ve Değerlendirme

Turkiye'de okutulan 10. sınıf tarih ders kitaplarında Osmanlı tarihinin 1300–1918 yılları arasındaki süreci ve Avrupa'daki 1300–1918 arasındaki tarih karşılaştırmalı olarak anlatırken, Azerbaycan'da XIX. yüzyıldaki gelişmeler, Osmanlı I. Dünya savaşının sonuna kadar ve XIX. asırdaki medeniyetlerdeki gelişmeler anlatılmıştır.

Turkiye ve Azerbaycan'da aynı kademelerde okutulan tarih derslerinde benzer konuların olması dikkat çekmektedir. Turkiye'de Osmanlı tarihi ve Avrupa tarihi karşılaştırmalı olarak geniş anlatırken, Azerbaycan'da Osmanlı ve Avrupa tarihlerinden kısaca bahsedilmektedir.

Örneğin;

- Azerbaycan'da 10. sınıfta okutulan tarih ders kitabının 92. ve 95. sayfaları arasında j n Turkler, Abdülhamit'in tahttan indirilişi, balkan savaşları ele

alınmış, Türkiye’de aynı sınıfta okutulan tarih ders kitabında ise bu konulardan 83. ve 141. sayfalar arasında bahsedildiği görülmektedir.

Burada bazı konuların benzer olması dikkat çekerken içerik de benzer konuların Türkiye’de daha detaylı anlatılması konuların arasındaki dağılımında farklılığın olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

4.3. 11. Sınıf Konularının Mhteva Yönünden Karşılaştırılması

LİSE 3 TARİH DERSİ KONULARI	AZERBAJCANDA 11. SINIF TARİH DERSİ KONULARI
<p>20. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI İMPARATORLUĞU</p> <ol style="list-style-type: none">II. Meşrutiyet DönemiTrablusgarp SavaşıBalkan Savaşları<ol style="list-style-type: none">NedenleriI. Balkan SavaşıII. Balkan SavaşıI. Dünya Savaşı<ol style="list-style-type: none">Savaşın NedenleriI. Dünya Savaşı'nın Başlaması ve GelişmesiOsmanlı Devleti'nin Savaşa GirmesiCephelerI. Dünya Savaşı'nın Sona Ermesi ve Sonuçları <p>BİRİNCİ BÖLÜM :BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONUNDA OSMANLI İMPARATORLUĞU’NUN DURUMU</p> <ol style="list-style-type: none">Mondros Ateşkes Anlaşması (30 Ekim 1918) ve Önemli Maddeleri, Ateşkes Anlaşması'nın Osmanlı Devleti Üzerindeki Etkileri ve SonuçlarıAteşkes Anlaşması'ndan 19 Mayıs 1919'a Kadar Meydana Gelen Önemli OlaylarOsmanlı İmparatorluğu'nun Paylaşılması TasarılarıW11son Prensipleri ve Paris Barış	<p>I. BÖLÜM: DÜNYA ÜLKELERİ İKİ CİHAN SAVAŞI ARASINDA</p> <p>I. FASIL: 20. YILLARDA DEVLETLERARASI İLİŞKİLER</p> <ol style="list-style-type: none">Birinci Dünya savaşından sonra Avrupa haritasında değişikliklerVarsal – Vaşington sistemi <p>II. FASIL: AVRUPA ÜLKELERİNDE VE ABD DE SİYASİ VE SOSYAL İKTİSAT DURUMU</p> <ol style="list-style-type: none">Avrupa devletlerinde ve ABD de durumDünyanın iktisadi durumuLiberal demokrat rejime alternatif totaliter rejimSSCB de totaliter Sovyet cemiyetinin kurulması <p>III. FASIL: TÜRK DÜNYASI VE KAFKAS HALKLARI</p> <ol style="list-style-type: none">Türkiye

<p>Konferansı</p> <p>5. İzmir'in İşgali (15 Mayıs 1919)</p> <p>6. Memleketin İç Durumu ve Cemiyetler</p> <p>a) Azınlıklar Tarafından Kurulan Cemiyetler</p> <p>b) Milli Varlığa Düşman Cemiyetler</p> <p>c) Milli Cemiyetler</p> <p>d) İstanbul'a İtilaf Devletleri'nin Gelişi (13 Kasım 1918)</p> <p>e) Padişah ve Osmanlı Devleti'nin Duruma Bakışı</p> <p>1) Mustafa Kemal'in İstanbul'a Gelişi ve Duruma Bakışı</p> <p>İKİNCİ BÖLÜM :MUSTAFA KEMAL'İN HAYATI</p> <p>A. Atatürk'ün Hayatı</p> <p>1. Öğrenim Hayatı</p> <p>2. Askerlik Hayatı</p> <p>3. Siyasi Hayatı</p> <p>B. Atatürk'ün Kişiliği ve Özellikleri</p> <p>1. Yatan ve Millet Sevgisi</p> <p>2. Mantıklı ve Gerçekçi Oluşu</p> <p>3. Yaratıcı Düşüncesi</p> <p>4. İdealist Oluşu</p> <p>5. İleri Görüşlülüğü</p> <p>6. Önder Oluşu</p> <p>7. İnkılapçılığı</p> <p>8. Birleştirme ve Bütünleştirme Gücü</p> <p>ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: KURTULUŞ SAVAŞI</p> <p>A. Hazırlık Dönemi</p> <p>1. Kuvayımilliyeye Hareketinin Başlaması ve Batı Cephesi'nin Oluşması</p> <p>2. Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı ve Milli Bilincin Uyandırılması</p> <p>3. Amasya Genelgesi (22 Haziran 1919)</p> <p>4. Erzurum Kongresi ve Önemi</p> <p>5. Sivas Kongresi ve Önemi</p> <p>6. Milli Mücadele ve İstanbul Hükümeti'nin Mustafa Kemal'e Karşı Mücadele Kararı</p> <p>7. Damat Ferit Paşa Hükümeti'nin Tutum ve</p>	<p>8. SSCB içindeki Türk ve Kafkas halkları</p> <p>IV. FASIL: ASYA VE AFRİKA ÜLKELERİ</p> <p>9. Japonya, Çin ve Hindistan</p> <p>10. İran ve Arap ülkeleri</p> <p>V. FASIL: YENİDÜNYA SAVAŞLARI AREFESİNDE</p> <p>11. Asya ve Avrupa'da savaş ocaklarının kurulması</p> <p>12. Sakinleştirme siyaseti ve onun iflası</p> <p>VI. FASIL 20. 30. YILLARDA MEDENİYET</p> <p>13. Bilim, Edebiyat ve Mimarlık</p> <p>II. BÖLÜM İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI</p> <p>VII. FASIL: İKİNCİ DÜNYA SAVAŞININ BAŞLAMASI, GİDİŞATI VE SONUCU</p> <p>14. Savaşın başlaması</p> <p>15. Avrupa'da Afrika'da ve Balkanlar'da savaş</p> <p>16. SSCB ve ABD savaşa katılması</p> <p>17. Savaşın gidişatı</p> <p>18. Türk ve Kafkas halkları savaş yıllarında</p> <p>19. Savaşın sona ermesi</p>
--	--

<p>Sonuçlan</p> <p>8. Ali Rıza Paşa Kabinesi, Amasya Görüşmesi ve Sonuçlan</p> <p>9. Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelmesi</p> <p>10. Son Osmanlı Mebusan Meclisi ve Misakımilli</p> <p>11. İstanbul'un İtilaf Devletleri Tarafından Resmen İşgali ve Mebusan Meclisi'nin Dağıtılması</p> <p>12. Ankara'da Büyük Millet Meclisinin Açılması ve Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin Kurulması</p> <p>13. Yeni Türk Devleti'nin İlk Anayasası (20 Ocak 1921)</p> <p>B. Büyük Millet Meclisi Hükümeti ile İstanbul Hükümeti'nin Mücadelesi</p> <p>1. Büyük Millet Meclisine Karşı Ayaklanmalar</p> <p>2. Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun Kabulü ve İstiklal Mahkemeleri</p> <p>C. Sevr Barış Antlaşması</p> <p>1. Sevr Antlaşması ve önemli Maddeleri</p> <p>2. Sevr Antlaşması'na Karşı Tepkiler</p> <p>D. Düzenli Ordunun Kurulması</p> <p>E. Muharebeler ve Sonuçları</p> <p>1. Ermeni Sorunu ve Ermenilerle Savaş</p> <p>a) I. Dünya Savaşı'na Kadar Ermeni Meselesi</p> <p>b) I. Dünya Savaşı'nda Ermeni Meselesi</p> <p>c) Kurtuluş Savaşı'nda Ermeni Meselesi ve Gümrü Antlaşması</p> <p>2. Güney Cephesi'nde Maraş ve Urfa'nın Kurtarılması ve Antep Savunması Adana Savunması</p> <p>3. Batı Cephesi Muharebeleri</p> <p>a) Çerkez Et Hıemı Olayı</p> <p>b) I. İnönü Muharebesi</p> <p>c) Londra Konferansı</p> <p>d) II. İnönü Muharebesi</p> <p>e) Eskişehir-Kütahya Muharebeleri</p> <p>f) Ordunun Sakarya'nın Doğusuna Çekilmesi</p>	<p>III. BÖLÜM DÜNYA SAVAŞINDAN SONRAKİ DÖNEM</p> <p>VIII. FASIL: ABD, SSCB VE AVRUPA ÜLKELERİ</p> <p>20. ABD</p> <p>21.SSCB</p> <p>22-23. Avrupa ülkeleri</p> <p>24. Merkez ve Güneydoğu Avrupa ülkeleri</p> <p>IX. FASIL: TÜRK DÜNYASI VE KAFKAS HALKLARI</p> <p>25. Türkiye</p> <p>26. SSCB terkininde Türk ve Kafkas halkları</p> <p>X. FASIL: ASYA, AFRİKA VE LATİN AMERİKASI ÜLKELERİ</p> <p>27. Japonya ve Çin</p> <p>28. Merkezi ve Güneydoğu Asya ülkeleri</p> <p>29. İran ve Arap ülkeleri</p> <p>30. Latin Amerika ülkeleri</p> <p>IX. FASIL: ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER</p> <p>31. Savaştan sonra uluslar arası ilişkiler</p> <p>32. Dünya birliği muasır merhalede</p> <p>II. FASIL: BİLİM. MEDENİYET</p>
--	--

<p>ve Büyük Millet Meclisinin Tepkileri, Mustafa Kemal'in Başkumandan Olarak Seçilmesi</p> <p>g) İstiklal Marş'ımızın Kabulü</p> <p>4. Gürcülerle Antlaşma, Afganistan, Fransa, İtalya ve Amerika ile İlişkilerimiz</p> <p>5. Ruslarla İlişki ve Moskova Antlaşması</p> <p>6. Sakarya Meydan Muharebesi ve Sonuçları</p> <p>a) Sakarya Meydan Muharebesi</p> <p>b) Mustafa Kemal'e Mareşallik ve Gazilik Unvanlarının Verilmesi</p> <p>c) Kars Antlaşması (13 Ekim 1921)</p> <p>d) Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)</p> <p>e) İtilaf Devletleri'nin Barış Teklifleri</p> <p>7. Büyük Taarruz</p> <p>8. Başkumandan Meydan Muharebesi ve Anadolu'nun Düşmandan Temizlenmesi</p> <p>9. Mudanya Ateşkes Anlaşması, Esasları ve önemi</p> <p>10. Saltanatın Kaldırılması</p> <p>11. Lozan Konferansı</p> <p>a) Görüşme Konuları ve Katılan Devletler</p> <p>b) Görüşmelerin Kesilmesi ve Nedenleri</p> <p>c) Lozan Antlaşması, Esasları ve önemi</p> <p>12. İkinci Büyük Millet Meclisi</p> <p>DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:CUMHURİYET DÖNEMİ</p> <p>A. Çağdaşlaşma</p> <p>B. Cumhuriyet'in ilam ve Halifeliğin Kaldırılması</p> <p>1. Cumhuriyet'in nam ve Mustafa Kemal Paşanın İlk Cumhurbaşkanı Seçilişi</p> <p>2. Halifeliğin Kaldırılması ve Bunun önemi</p> <p>C. Partiler ve Çok Partili Döneme Geçiş Denemeleri</p> <p>1. Cumhuriyet Halk Fırkası</p> <p>2. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası Şeyh Sait Ayaklanması</p> <p>3. Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi</p> <p>4. Serbest Cumhuriyet Fırkası ve Menemen</p>	<p>33. Bilim ve teknoloji inkılâbı</p> <p>34. Edebiyat ve Mimarlık</p>
---	--

<p>Olayı</p> <p>D. İnkılâbın Gelişimi, Devlet ve Toplum Kurumlarının Laikleşmesi</p> <ol style="list-style-type: none">1. Osmanlı Devleti'nde Hukuk2. Din-Devlet İlişkisi ve Aşamaları3. Türk Medeni Kanunu'nun Kabulü ve Karakteri <p>E. Eğitim ve Kültür Alanında İnkılâp Hareketleri</p> <ol style="list-style-type: none">1. Milli Eğitim2. Tevhid-i Tedrisat Kanunu3. Medreselerin Kaldırılması4. Türk Harflerinin Kabulü5. Eğitim-Öğretim ve Kültür Alanında Gelişmeler6. Yeni Tarih Anlayışı7. Türk Dilinin Gelişmesi <p>F. Toplumsal Yaşayışın Düzenlenmesi</p> <ol style="list-style-type: none">1. Tekkelerin, Zaviyelerin ve Türbelerin Kapatılması2. Kıyafetle Değişiklik3. Soyadı Kanunu'nun Kabulü4. Ölçüler, Saat ve Takvimde Değişiklik5. Kadın Haklarının Kabulü ve Kadının Toplumdaki Yeri <p>G. Ekonomik Alanda Gelişme</p> <ol style="list-style-type: none">1. Milli Ekonominin Kurulması<ol style="list-style-type: none">a) Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Ekonomib) Milli Ekonomi İlkesi ve Uygulanmasıc) Tarımd) Ticarete) Sanayi ve Madencilik2. Bayındırlık Alanında Gelişme3. Sağlık ve Tıp Alanında Gelişme <p>BEŞİNCİ BÖLÜM: TÜRK ORDUSU VE MİLLİ SAVUNMA</p> <p>ALTINCI BÖLÜM: TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN DIŞ SİYASETİ</p> <ol style="list-style-type: none">1. Milli Dış Politika2. Nüfus Mübadelesi	
---	--

<p>3. Yabancı Okullar Sorunu</p> <p>4. Irak Sınırı ve Musul Sorunu</p> <p>5. Milletler Cemiyeti ve Milletler Cemiyeti'ne Girişimiz</p> <p>6. Balkan Antantı</p> <p>7. Montrö Sözleşmesi</p> <p>8. Sadabat paktı</p> <p>9. Hatay Sorunu ve Sonucu</p> <p>YEDİNCİ BÖLÜM: ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE SİSTEMİ ve ATATÜRK İLKELERİ</p> <p>A. Atatürkçü Düşünce Sistemi</p> <p>1. Atatürk'ün Düşünce Sistemi'nin Oluşumunu Hazırlayan Etkenler</p> <p>2. Atatürkçülüğün Tanımı ve Önemi</p> <p>3. Atatürkçülüğün Nitelikleri</p> <p>4. Atatürkçü Düşüncede Milli Güç Unsurları</p> <p>a) Siyasi Güç</p> <p>b) Ekonomik Güç</p> <p>c) Askeri Güç</p> <p>d) Sosyo-Kültürel Güç</p> <p>B. Atatürk ilkeleri</p> <p>1. Atatürk ilkeleri'nin Amacı</p> <p>2. Atatürk İlkeleri'nin Ortak Özellikleri</p> <p>3. Atatürk ilke ve İnkılapları'nın Dayandığı Esaslar</p> <p>4. İlkeler</p> <p>a) Cumhuriyetçilik ilkesi</p> <p>b) Milliyetçilik ilkesi</p> <p>c) Halkçılık İlkesi</p> <p>d) Devletçilik ilkesi</p> <p>e) Laiklik ilkesi</p> <p>f) İnkılapçılık ilkesi</p> <p>C. Atatürk ilkelerine Sahip Çıkmak ve Devamlılığını Sağlamak</p> <p>D. Türkiye'ye Yönelik İç ve Dış Tehditler</p> <p>1. Tehditi Meydana Getiren sebepler</p> <p>2. Atatürkçü Düşünce Sistemine yönelik İç ve Dış Tehditler</p> <p>SEKİZİNCİ BÖLÜM : ATATÜRK'ÜN</p>	
---	--

<p>ÖLÜMÜ İSMET İNÖNÜ’NÜN CUMHURBAŞKANI SEÇİLMESİ</p> <p>1. Atatürk’ün Ölümü 2. İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanı Seçilmesi 3. İsmet İnönü’nün Kişiliği ve Devlet Adamlığı</p>	
--	--

Tablo 3: 11. Sınıf Ders Konuları

4.3.1. 11. Sınıf Ders Kitaplarındaki Tarih Konularının Karşılaştırılması

Türkiye’de lise 3 tarih ders kitabı olarak okutulan “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” adlı kitap sekiz bölümden oluşmaktadır. Kitap toplam 262 sayfalardan oluşmaktadır.

Bölgümlere geçmeden önce II Meşrutiyet dönemi, Trablusgarp savaşı, Balkan savaşlarının nedenleri sonuçları, I Dünya nedenleri sonuçları ve Osmanlının I Dünya savaşına girmesi ele alınmıştır.

I. bölüm “I. Dünya Savaşının Sonunda Osmanlı İmparatorluğunun Durumu” başlığını taşımakta. İlk olarak Mondros anlaşması, 1919 yılına kadar önemli olaylar, Osmanlı devletini yabancılar tarafından paylaşılma tarsılar ve İzmir’in işgali anlatılmıştır. Son olarak İç isyanlar, Azınlıkların kurduğu cemiyetler, Milli Cemiyet ve Mustafa Kemal’in İstanbul’a gelmesi ve duruma bakışı ele alınmıştır.

Kitabın ikinci bölümü 48.ve 62. sayfalar arasında yer almakta. Konu başlığı olarak da Mustafa Kemal’in hayatı işlenmiştir. Bu bölümde Atatürk’ün Öğrencilik yılları, siyasi hayatı, kişiliği, vatana sevgisi, idealist oluşu ve inkılâpçılığı anlatılmıştır.

65.ve 146. sayfalar arasında yer alan bölüm üç;Kurtuluş savaşı başlığını taşımaktadır. Bölümde ilk olarak Kuvva-i milliye kurulması, Samsuna çıkış, Amasya Genelgesi, İstanbulun İtilaf devletler tarafından resmen işgal edilmesi anlatılmakta. Daha sonra Ankara’da Büyük Millet Meclisinin kurulması, İlk anayasa, İstiklal mahkemelerinin kurulması, Sevr anlaşması ve maddeleri ele alınmıştır. Bölümde Ermeni sorunu, I Dünya savaşından önce ve sonra Ermeni meselesi, Batı cephesi savaşları anlatılmıştır. Son olarak da Mudanya anlaşması, Saltanatın kaldırılması, Lozan konferansı ve ikinci Büyük Millet Meclisinin kurulması yer almıştır.

150. ve 189. sayfalar arasında yer alan bölüm dört; Cumhuriyet dönemi başlığını taşımakta. Bölümde ilk olarak Cumhuriyetin ilanı, halifeliğin kaldırılması, Mustafa Kemal’in ilk Cumhurbaşkanı seçilmesi anlatılmıştır. Daha sonra çok partiye geçiş, toplumda laikleşme süreci, eğitimdeki inkılaplar, tekkelerin kapatılması ve ekonomideki gelişmeler yer almıştır.

193. sayfada yer alan bölüm beş; Türk Ordusu ve Milli Savunma başlığını taşımakta. Bu bölümde Türk Ordusunun görevi ve Milli savunmanın yararları anlatılmıştır.

6. bölüm 196.ve 205. sayfalarda yer almakta. Bölüm Türkiye Cumhuriyetinin Dış Siyaseti başlığını taşımakta, Bölümde milli dış politika, yabancı okullar sorunu, Musul sorunu, Milletler Cemiyetine dâhil olmamız, Balkan antantı, Hatay sorunu ve sonuçları ele alınmıştır.

208. ve 236. sayfalarda yer alan yedinci bölüm Atatürkçü Düşünce Sistemi ve Atatürk ilkeleri başlığını taşımakta. İlk olarak bölümde Atatürkçü düşünce sisteminin oluşturan etkenler, Atatürkçülüğün tanımı önemi, Atatürkçü Düşünce, Milli güç unsurları ve tek-tek açıklamaları anlatılmıştır. Son olarak Atatürk ilkelerinin ilkeleri amacı, özellikleri, tek-tek açıklamaları, bu ilkelere sahip çıkmak ve devam ettirmek ele alınmıştır.

239. ve 242. sayfalarında yer alan sekizinci bölüm Atatürk'ün ölümü İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı seçilmesi başlığını taşımakta. Bu bölümde Atatürk'ün nasıl öldüğü tarih ve saatiyle anlatılmıştır. İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı nasıl seçildiği ve kişiliği yer almakta.

Azerbaycan'da 11. sınıf tarih ders kitabı olarak okutulan “En Yeni Tarih 11.” Adlı kitap üç bölümden oluşmaktadır. Kitap toplam 143 sayfadır ve tamamı tarih konularına ayrılmıştır.

I.Bölüm 3. ve 48. sayfalar arasında “Dünya Ülkeleri II Dünya savaşı sırasında başlığını taşımakta. İlk olarak I Dünya savaşından sonra Avrupa'daki harita değişikliği anlatılmakta. Daha sonra Doğu Avrupa , ABD ve SSCB sosyal iktisat ve totaliter rejim ele alınmıştır.Bölümde I Dünya savaşından sonra Osmanlı devletinin sona ermesi, milli hareket (1919), TBMM açılışı, Cumhuriyetin İlanı, Mudanya anlaşması, Lozan anlaşması, Atatürk ilkeleri, Atatürk'ün ölümü ve İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı olması ele alınmıştır. Türk Dünyası ve Kafkas halkları SSCB terkindeki sosyal ve siyasi durumu anlatılmıştır. Asya ve Afrika ülkelerindeki sosyal ve siyasi durumu anlatılmıştır. Son olarak bölümde 1920-1930 yıllarındaki gelişen medeniyet ele alınmıştır.

II. Bölüm 51. ve 65. sayfalar arasında yer almıştır. II Dünya savaşının başlaması ve sonucu alt başlığında, savaşın nedenleri, SSCB ve ABD savaşa katılması ve stratejiler anlatılmıştır. Ayrıca Türkiye II. Dünya savaşında tarafsız kalması ve es son 1945 Şubatında Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmesi anlatılmıştır. Son olarak II. Dünya savaşının sona ermesi, Almanya'nın teslim olması ve Japonya'nın mağlup olması ele alınmıştır

70. ile 129. sayfalar arasında yer alan üçüncü bölüm “Dünya Savaşından Sonraki Dönem” başlığı taşımaktadır. Bu bölümde ilk olarak Asya, Afrika, SSCB ve ABD ülkelerinde II. Dünya savaşından sonraki gelişmeler anlatılmıştır. Gelişmeler ve siyasi durum

2002 yılına kadar ele alınmıştır. Örnek: Türkiye’de çok partili sisteme geçme, yapılan ihtilaller, askeri darbeler ve en sonda AKP iktidarının yönetime gelmesi anlatılmıştır. Son olarak Dünyadaki yani XXI asırdaki gelişmiş medeniyet ele alınmıştır.

4.3.2. Karşılaştırma ve Değerlendirme

Türkiye’de okutulan 11. Sınıf Tarih ders kitabı Meşrutiyet Dönemi ile başlayıp Atatürk’ün hayatı, Milli Mücadele, Cumhuriyetin İlanı, Atatürk İlkeleri, TBMM’nin kuruluşu, Atatürk’ün Ölümü ve İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanı Seçilmesine kadar olan tarih olayları anlatılmaktadır.

Azerbaycan’da okutulan 11. Sınıf Tarih Ders Kitabı II. Dünya Savaşı Öncesinde Meydana Gelen Olaylar, Savaşın Başlaması, Nedenleri, Sonuçları ve XXI. Asırdaki Gelişmiş medeniyet anlatılmaktadır.

Türkiye’de okutulan Tarih dersi tamamen Türkiye Cumhuriyeti tarihini anlatırken, Azerbaycan’da aynı kademede okutulan tarih dersinde ise dünya ülkelerinde XX- XXI. Yy.larda meydana gelen tarihi süreç ele alınmıştır. Azerbaycan’da anlatılan konular içerisinde Cumhuriyet dönemi Türk tarihinden bahsedilmiştir. Burada da benzer konuların olması dikkat çekmektedir.

Örneğin;

- Azerbaycan’da okutulan 11. sınıf tarih ders kitabınının 25. ve 29. sayfaları arasında TBMM’nin ilanı, cumhuriyetin ilanı, Lozan anlaşması ve Atatürk’ün ölümü anlatılmıştır. Türkiye’de aynı sınıfta okutulan tarih ders kitabında aynı konular değişik üniteler içerisinde ele alınmıştır.

Benzer konular Türkiye’de daha detaylı anlatılırken Azerbaycan’da daha yüzeysel anlatılmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye’de Ortaöğretim tarih dersi ile Azerbaycan’da 9. 10. ve 11. sınıflarda okutulan tarih derslerinin muhteva yönüyle incelenmesinin yapıldığı bu çalışmada iki ülkede okutulan dersler içerik yönüyle ele alınmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmada ilk olarak ders kitapları şekil ve içerik yönüyle incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda Türkiye’de okutulan 9. 10. ve 11. sınıf tarih ders kitapları konuları ele alış ve anlatım olarak daha geniş alınmıştır. Buna karşılık Azerbaycan’da aynı kademede okutulan tarih ders kitapları daha kısa ve yüzeysel olarak konuları anlatmıştır.

Şekil yönüyle değerlendirildiğinde ise Azerbaycan’daki kitapların görsellik bakımından Türkiye’deki kitaplara oranla daha zengin olduğunu görmekteyiz. Özellikle devlet adamlarının portreleri, haritalar ve konuyla ilgili diğer resimler ders kitabını zenginleştirmektedir. Bu resim harita ve fotoğraflar konunun öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.(Demircioğlu, 2007)

Yine bu bölüm içerisindeki dikkat çeken diğer bir sonuç ise derslerin aynı kademelerde farklı saatlerde okutulmasıdır. Türkiye’de tarih dersi bir eğitim öğretim yılında toplam 36 hafta boyunca haftada 2 saat okutulmakta iken Azerbaycan’da 34 hafta süresince haftada 2 saat okutulmaktadır.

Çalışmada daha sonra iki ülkede aynı kademede okutulan tarih dersi konularının amaçları karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bu bölümde dikkat çeken bir husus: konuların farklı olmasına rağmen amaç ve davranışlarda farklılıkların ortaya çıkmasıdır.

Bunun yanı sıra benzer konuların amaç ve davranışları, benzer özellik göstermektedir. Bu da iki farklı ülkede okutulan tarih dersinin konularının benzer olanları dikkate alındığında amaçların aynı olması sonucunun çıkmasıdır.

Çalışmada her iki ülkede 9. sınıflarda okutulan tarih derslerinde konuları bakımında benzerlik bulunmaktadır. Ancak 10. ve 11. sınıflarda okutulan tarih derslerinde benzer konuların olması dikkat çekicidir.

Örnek;

- Türkiye’de 10. sınıfta okutulan tarih ders kitabı III ünitesinde Küçük Kaynarca anlaşması anlatılmıştır, buna karşılık olarak da Azerbaycan’da 10. sınıf I bölümünde aynı konudan bahsedilmiştir.

- Türkiye’de 11. sınıfta okutulan tarih ders kitabı yedinci bölümünde Atatürk ilkeleri anlatılmıştır, buna karşılık olarak da Azerbaycan’da I bölümde aynı konudan bahsedilmiştir.
- Azerbaycan’da 10. sınıf tarih ders kitabınının 71. ve 92. sayfasında Osmanlı devletindeki eğitim ve öğretim faaliyetlerinin işleyişi ve nasıl yapıldığı anlatılmış ve Türkiye’de de 10. sınıf ders kitabında aynı konulardan daha detaylı bir şekilde 8. ve 9. ünite de bahsedildiği görülmektedir.
- Ermeni meselesi Azerbaycan’da 10. sınıfta anlatılırken Türkiye’de 11. sınıfta anlatıldığı görülmektedir. Konu içerik olarak birbirine tamamen benzemekte sadece soykırım meselesine yaklaşımlarda farklılıklar görülmektedir. Türkiye’deki tarih ders kitabında soykırım konusuna hiç değinmemiş Azerbaycan’da, Ermenilerin Ürdün’e tehcir edilirken Kürtler tarafından büyük bir bölümü katledildiğinden bahsedilmektedir.(Çaşıoğlu, Bakü, 2007, s. 129)

Sonuç olarak Türkiye’de ve Azerbaycan’da aynı kademede okutulan tarih derslerinin hem içerik hem de şekil yönüyle karşılaştırılması yapılarak iki ülkede ortak konular ve amaçlar ortaya konmuş farklılıklar tespit edilmiştir.

Aynı tarihi mirasa sahip iki farklı ülkede okutulan tarih derslerinin benzerlik göstermesi sevindiricidir. Ancak, ortak bir tarih paylaşımının verdiği şuur ile hem de iki ülkenin geleceğinin emaneti olan gençlerin milli bir tarih bilinci ile yetişmesi için tarih konularının karşılıklı etkileşim içinde verilmesi gerekmektedir.

Bir millet iki devlet olan Türkiye ve Azerbaycan tarihin gelecek nesillere daha iyi aktarılması ve iki ülkenin karşılıklı etkileşimi milli tarih bilincinin gelişmesi ve aktarılması ile mümkündür.

KAYNAKLAR

- ABİLOV, ZEYNALOV ve oğulları, **Umum tahsil Mekteplerinin V-XI Sınıfları Üçün Tarix Programları**, Bakı 2000
- AKDİN, ÇAKMAK, GENÇ, **Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Lise Ders Kitabı**, “M.E. B” yayınları, Ankara, 2006
- CEYHAN, YİĞİT, **Konu Alanı Ders Kitabı İncelenmesi**, Anı yayıncılık, Ankara, Eylül, 2003
- ÇAĞLAYAN, **Tarih Öğretiminde Başlangıç**, Ayko yayınları, İstanbul, 1981
- DEMİRCİOĞLU, İ.H., **Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar**, Ankara, 2007
- GASİMOV, **Xarici Devletler ve Azerbaycan Ders Vesaiti**, Bakı, 1998
- GÜNDOĞDU, BULDUK, **Lise Tarih 1 Ders Kitabı**, “Tutibay” yayınları, İstanbul, 2004
- KARA, **Lise Tarih 2 Ders Kitabı**, “Önde” yayıncılık Ltd. Şti, İstanbul, 2002
- KILIÇ, SEVEN, **Konu Alanı Ders İncelenmesi**, 2. Baskı, Pegem yayınevi, Ankara, 2002
- KÖSTÜKLÜ, Nuri, **Sosyal Bilimler Tarih Öğretimi**, Günay Ofset, Konya 2001
- MEMMEDOV, QENDİLOV, QAFFAROV, SÜLEYMANOVA, QOCAYEV, VELİYEV, **Yeni Tarix Umum tahsil Mekteplerinin 11. Sınıf Üçün Derslik**, “Çaşıoğlu” nəşriyatı, Bakü, 2005
- MUSTAFAZADE, **Umumi Tarih III Cilt**, Bakı, 1997
- MÜBAHAT, KÜTÜLOĞLU, **Tarih Araştırmalarında Usul**, İstanbul, Eylül 2001
- ÖZBARAN, **Tarih ve Öğretimi**, Cem Yayınevi, İstanbul, 1992
- VELİYEV, SÜLEYMANOV, MEHDİYEVA, MUSTAFAZADE, ALİYEV, FETELİYEV, QOCAYEV, VELİYEV, HÜSEYNOV, **Yeni Tarix Umum tahsil Mekteplerinin 9. Sınıf Üçün Derslik**, “Əlfərul” nəşriyatı, Bakı 2007
- VELİYEV, SÜLEYMANOV, MEHDİYEVA, QURBANOV, ALİYEV, FETELİYEV, QOCAYEV, VELİYEV, HÜSEYNOV, **Yeni Tarix Umum tahsil Mekteplerinin 10. Sınıf Üçün Derslik**, “Çaşıoğlu” nəşriyatı, Bakı 2007

YILDIRIM, Tahsin; Türkiye’de İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersiyle Azerbaycan’da 6. ve 7. Sınıf Tarih Derslerinin Muhteva Yönünden Karşılaştırılması, (Yayınlanmamış Y.L. Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2006

Milli Eğitim ile İlgili Mevzuat, MEB, Ankara 1998

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Karar Sayısı: 76 Karar Tarihi: 27.04.1981

Tebliğler Dergisi Ortaöğretim Okulu Tarih Ders Programı, Sayı. 2378, MEB, Ankara, 1993.

EKLER